

**Міжнародний центр наукових досліджень
(м. Київ)**

**МАТЕРІАЛИ ІІІ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-
ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

«ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА СУЧАСНОЇ НАУКИ»

16-17 ТРАВНЯ 2018 РОКУ

(ЧАСТИНА І)

**Київ
МЦНД
2018**

УДК 005
ББК 66.3(0)

Теорія і практика сучасної науки (частина I): матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції м. Київ, 16-17 травня 2018 року. – Київ.: МЦНД, 2018. – 76 с.

У даному збірнику представлені тези доповідей учасників III Міжнародної науково-практичної конференції «Теорія і практика сучасної науки». Висвітлюються актуальні проблеми розвитку науки на сучасному етапі розвитку. Розглядаються актуальні механізми та інструменти забезпечення перспектив наукових досліджень.

Збірник призначений для студентів, здобувачів наукових ступенів, науковців та практиків.

Всі матеріали представлені в авторській редакції. За повноту та цілісність яких автори безпосередньо несуть відповідальність.

©МЦНД 2018

ЗМІСТ

Біологічні науки.....	5
Балакан Я.С., Бродовська А.В., Кліментьев Р.В. TO THE STUDY OF THE BRYOPHYTES NATIONAL NATURAL PARK "BUGSKIY GARD"	5
Державне управління	6
Ісхакова О.М., Бабінян Л.Н., Любчевська Д.В. РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ЛЮДСЬКИХ РЕСУРСІВ, ЯК ОСНОВНИЙ ПРІОРИТЕТ НА ШЛЯХУ ТЕХНІЧНОГО ПРОГРЕСУ	6
Економічні науки.....	8
Bilovol A.O. POSSIBILITIES OF THE MEMBERSHIP OF UKRAINE IN THE INTERGOVERNMENTAL ORGANIZATION EUREKA.....	8
Kuryuchenko T.O. METHODS OF PERSONNEL TRAINING AND THEIR EFFICIENCY IN THE ACTIVITY OF THE ORGANIZATION	10
Volkodav V. Yu. PROBLEMS OF TODAY’S ECONOMY AND BITCOIN AS A DECION OF THESE PROBLEMS.....	11
Бутусов О.Д. ЗВ’ЯЗОК КЛЮЧОВИХ ІНДИКАТОРІВ РЕГІОНАЛЬНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ІЗ ХАРАКТЕРИСТИКАМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ	12
Бучек О.В., Чорней А.О. ДЕРЖАВНІ ЗАПОЗИЧЕННЯ - ДОДАТКОВЕ ДЖЕРЕЛО ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ЧИ ТЯГАР ДЛЯ МАЙБУТНІХ ПОКОЛІНЬ?.....	14
Власюк Ю.Р. КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ КОРПОРАЦІЙ.....	15
Грищенко Є.С. ЕВОЛЮЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ.....	18
Жмай А.В., Силкіна Д.А. ОСОБЕННОСТИ УПРАВЛЕНИЯ В МИРЕ VUCA.....	19
Івасів І.І. ВИТРАТНИЙ ПІДХІД У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ЦІНИ НА ЖИТЛОВУ НЕРУХОМІСТЬ	20
Іманов Р., Іманов Р. «ЗЕЛЕНА ЛОГІСТИКА» В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМАТИКА, ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	23
Калакайло Л.П. ВПЛИВ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ НА РИНОК СТРАХОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ .	24
Кисіль К.А. БЕНЧМАРКІНГ ЯК СПОСІБ ВИЯВЛЕННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ПІДПРИЄМСТВ.....	26
Кірносова М.В., Саїнчук В.Р. ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ МАРКЕТИНГОВОЇ ТОВАРНОЇ ПОЛІТИКИ НА РИНКУ ФІТНЕС-ПОСЛУГ В УКРАЇНІ.....	27
Кузик О.В. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ В АПК УКРАЇНИ.....	29
Марченко В.О. ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ МОНИТОРИНГУ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ	30
Надольна А.В. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ НА МІЖНАРОДНОМУ РИНКУ	32
Новіков В.С. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ	34
Нотевський С.В. УПРАВЛІННЯ РОБОТИЗАЦІЄЮ ПРОЦЕСІВ ЯК СКЛАДОВА МЕНЕДЖМЕНТУ ОРГАНІЗАЦІЇ.....	35
Павлюк Т.І. СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ.....	37
Пенюк В.О. КАДРОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА ТОРГІВЛІ: ПОНЯТТЯ, ОСОБЛИВОСТІ ТА ДІАГНОСТИКА	38
Підгурна Є., Шевчук А. БЮДЖЕТНА СИСТЕМА УКРАЇНИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	40

Процишин А.В. СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ТРУДОВОГО КОЛЕКТИВУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	42
Радченко І.А. ЕМПІРИЧНІ МЕТОДИ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.....	43
Разінькова М.Ю. МАРКЕТИНГОВА ПОЛІТИКА РОЗПОДІЛУ	45
Сендунь А.М. ЕФЕКТИВНІСТЬ ЛОГІСТИЧНОЇ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА РЕСУРСАМИ	47
Щудло У.М. СИСТЕМИ ФІНАНСУВАННЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я У РОЗВИНУТИХ КРАЇНАХ СВІТУ.....	49
Історичні науки	51
Городиська К.С. УКРАЇНСЬКИЙ ДИСИДЕНТСЬКИЙ РУХ У ЗАРУБЖНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ	51
Литвак Д.К. СТАТУС ІМПЕРАТОРА ЯПОНІЇ ЗА КОНСТИТУЦІЯМИ 1889 ТА 1947 РОКІВ.....	53
Культурологія	54
Тюлюбаєва К.Д. ВПЛИВ БАРОКО НА СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ	54
Педагогічні науки.....	55
Волкова Е.А. ДИСТАНЦІОННЕ ОБУЧЕННЯ ІНОСТРАННИМ ЯЗЫКАМ: СПЕЦИФИКА, ПРЕИМУЩЕСТВА И НЕДОСТАТКИ.....	55
Девятковская И.В. ОНЛАЙН-КУРС КАК СРЕДСТВО ПОВЫШЕНИЯ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ И МОТИВАЦИИ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ В ОВЛАДЕНИИ ЯЗЫКОМ СПЕЦИАЛЬНОСТИ	57
Кашук М. ХАРАКТЕРИСТИКА БАЗОВИХ ПОНЯТЬ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ.....	58
Козлова А.А. ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИГРОВЫХ МЕТОДОВ НА ЗАНЯТИЯХ ПО РУССКОМУ ЯЗЫКУ КАК ИНОСТРАННОМУ	60
Озиранська Л.С. ЕВРИСТИЧНЕ НАВЧАННЯ УЧНІВ ЯК ОСНОВНИЙ СПОСІБ АКТИВІЗАЦІЇ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА УРОКАХ АЛГЕБРИ У КЛАСАХ З ПОГЛИБЛЕНИМ ВИВЧЕННЯМ МАТЕМАТИКИ	62
Пилипишин О.І. ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ІННОВАЦІЇ.....	64
Самощенко М.О. ОСВІТНЬО-ВИХОВНІ ТРАДИЦІЇ В ПУРИТАНСЬКИХ ЕЛЕМЕНТАРНИХ ТА ГРАМАТИЧНИХ ШКОЛАХ НОВОЇ АНГЛІЇ ДР. ПОЛ.ХVII - ПОЧ.ХVIII СТ.....	66
Цветаєва О.В. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ВИКЛАДАЧІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПРИ НАВЧАННІ ФОНЕТИЦІ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ.....	68
Цимбал О.М. РОЛЬ ВІТЧИЗНЯНОЇ ДУХОВНОЇ МУЗИКИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА	70
Якутіна Т.Г. УКРАЇНСЬКА ПРОФЕСІЙНА МОВА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ ВМІНЬ ТА НАВИЧОК ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ - МЕДИКІВ.....	71
Політичні науки	73
Корольчук К.А. НОРВЕЗЬКИЙ МЕТОД ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ	73
Психологічні науки.....	74
Грик О.К. АКТУАЛЬНІ ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЖІНОК, ЩО ПЕРЕЖИЛИ СЕКСУАЛЬНЕ НАСИЛЛЯ	74
Ткачук О.В. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ІЛЮЗІЇ ЗНАННЯ	75

БІОЛОГІЧНІ НАУКИ

*Балакан Я.С., Бродовська А.В., Кліментьєв Р.В.
Миколаївський національний університет ім. В.О. Сухомлинського*

TO THE STUDY OF THE BRYOPHYTES NATIONAL NATURAL PARK "BUGSKIY GARD"

One of the most important directions of modern science is the study of biodiversity of protected areas. National park "Buzky Gard" is one of the objects of the nature reserve fund of Ukraine in the territory of Mykolaiv region. The park has a unique natural landscape, created by the outcrops of the southern spurs of the Ukrainian Critical Shield, and various natural landscape complexes such as steppes, forests, swamps, rivers, lakes, etc. are guarded on its territory. Under such slim ecotopic conditions it is possible to predict the formation of a variety of higher plants, including bryophytes.

The purpose of the work is to study the biological and ecological characteristics of the species first discovered on the territory of the NPP "Buzky Gard".

The materials of the work are the original floristic materials collected during the growing season of 2017, in the amount of 52 herbarium packages. Identification of bryophyte and anatomy-morphological studies was carried out using a microscope Biolam-70, according to the generally accepted method. Homogeneous determinants and monographs were used to identify samples of bryophytes. Conducting an ecological analysis of the investigated bryoflora performed according to the classification of AS Lazarenko with the additions of MF Boiko. The nomenclature of taxa is given in accordance with the scheme adopted in the "Checklist of the bryophytes of Ukraine"

As a result of our research, 10 species were discovered that were previously unknown to the territory of the NPC "Bug Guard". By taxonomic structure, these species belong to 7 genera of 7 families of 5 orders of the Bryopsida class of the Bryophyta department. The Pottiaceae, Bruceae and Polytrichaceae families have two representatives, the rest of the families are represented by one species.

In the ecological structure of our investigated bryoflora in relation to moisture, species of xerophytes predominate: *Phascum piliferum*, *Ph. curvicolium*, *Homalothecium sericeum*, *Campulium sommerfeltii*. By illumination, heliophytes that grow in open, well-lit areas: *Phascum piliferum*, *Ph. curvicolium*, *Bryum pallescens*, *Bryum badium*, *Homalothecium sericeum*, *Campulium sommerfeltii*. Helioscificites are *Polytrichum commune*, *Polytrichum decipiens*, *Leycodon sciuroideus*, and *Anomodon longifolium* belongs to the sociophytes.

Regarding the chemistry of the substrate, the overwhelming majority of the detected bryophytes are incortophils, only *Polytrichum commune*, *P. decipiens* are acidophils, and *Leycodon sciuroideus* - indifferent. The oligomezotrophic (*Polytrichum commune*, *P. Decipiens*, *Campulium sommerfeltii*, *Anomodon longifolium*) and mesotrophic species (*Phascum piliferum*, *Ph. Curvicolium*, *Bryum pallescens*, *Bryum badium*) predominate in relation to the trophy of the substrate.

By biomorphological peculiarities among the identified species, the life form of lean turf (6 species) prevails. The mold-shaped flat carpet has 3 species, and with a densely turf one type (*Phascum piliferum*).

For the territory of the NPP "Buzky Gard" for the first time there are 10 species of bee families *Polytrichum*, *Phascum*, *Bryum* *Homalothecium*, *Campulium*, *Anomodon*, *Leycodon*, belonging to 7 families of 5 orders of the class Bryopsida. According to the ecological characteristics, among them are xerophytes 4 species, 40% heliophytes (6 species, 60%) incortophiles (7 species, 70%) oligomezotrophic and mesotrophic species (4 species, 40%). In the spectrum of biomorphs of the investigated bryoflora, dominant in the living form, there are ripe turfs (6 species, 60%), and living forms of flat carpet (3, 30%) and dense turf (1, 1%) are also represented.

In general, the distribution and ecological characteristics of these species require further research in the direction of identifying new localities and establishing nutrient substrates.

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ

Ісхакова О.М.

Старший викладач кафедри фінансів суб'єктів господарювання та страхування;

Бабіян Л.Н., Любчевська Д.В.

Студентки;

Університет митної справи та фінансів

РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ЛЮДСЬКИХ РЕСУРСІВ, ЯК ОСНОВНИЙ ПРІОРИТЕТ НА ШЛЯХУ ТЕХНІЧНОГО ПРОГРЕСУ

На сучасному етапі розвитку економіки особливого значення набуває питання ефективності використання трудових ресурсів. Достатня забезпеченість підприємства трудовими ресурсами, їхнє раціональне використання, високий рівень продуктивності праці мають велике значення для сприяння ефективній роботі будь-якого підприємства. Вчасно отримати інформацію про недоліки у роботі працівників, втрати робочого часу, погіршення продуктивності праці, виявити причини та визначити заходи щодо їх усунення дозволяє уникнути багатьох негативних наслідків.

Найголовнішим економічним ресурсом для виробництва є трудові ресурси, тому без використання праці неможливо здійснення будь-якої корисної діяльності.

Головним критерієм для віднесення населення до категорії трудових ресурсів є працездатний вік. Поняття «працездатний вік» визначається чинним законодавством, де працездатними вважаються жінки від 16 до 59 років, чоловіки від 16 до 64 років включно.

Раціональне використання персоналу має забезпечити:

1. Оптимальну зайнятість працівників і стабільне та рівномірне їх завантаження протягом робочого періоду (тижня місяця).
2. Відповідність трудового потенціалу вимогам робочого місця, посади.
3. Періодичну зміну одного робочого місця на інше з метою забезпечення різноманітності виконуваних робіт і можливості гнучкого маневрування в процесі виробництва.
4. Максимальну можливість виконання на робочому місці різних операцій, чергуючи навантаження різних груп м'язів людини [1]

Однією з надзвичайно важливих та серйозних проблем трудових ресурсів України є демографічна криза. На сьогодні демографічний стан в Україні є одним з найскладніших у Європі. Сучасну демографічну ситуацію в Україні представлено на рис. 1 [2].



Рис 1. – Динаміка чисельності наявного населення в Україні

Згідно з отриманими даними, Державним комітетом статистики бачимо наступні показники. Протягом всього досліджуваного періоду бачимо, що чисельність населення з кожним роком суттєво зменшується.

Згідно з отриманими даними пропонується економіко-математична модель за допомогою методу екстраполяції трендів прогнозування чисельності наявного населення у 2018-2021 роках.



Рис. 2 – Прогнозування динаміки чисельності наявного населення в Україні протягом 2018-2021 років

Рік	Чисельність населення
2018	41175,0
2019	40346,0
2020	39544,1
2021	38879,1

Таб. 1 – Прогнозування чисельності наявного населення в Україні на 2018-2021 роки

На основі вище зазначених даних бачимо спостерігається негативна тенденція зменшення кількості наявного населення в Україні, на 2021 рік цей показник буде дорівнювати 38879,1 тис. осіб.

На сьогоднішній день одними з основних причин нерационального використання трудових ресурсів є такі:

1. Внаслідок економічної кризи скоротилися обсяги виробництва, трудові ресурси стають надлишковим чинником розвитку господарства, а тому в такому випадку необхідно підвищувати раціональне використання людських ресурсів, продуктивність праці, розширення сфери її застосування.
2. Зміна джерел поповнення трудових ресурсів через зниження природного руху населення.
3. Змінюється професійно-кваліфікаційний склад. Відбувається зменшення сфери застосування малокваліфікованої праці в результаті механізації та автоматизації трудомістких і допоміжних робіт викликає потребу в переміщенні працівників з одних галузей в інші, що, у свою чергу, ставить вимогу щодо їх перекваліфікації.
4. Посилюється міграційний вплив трудових ресурсів.
5. Використання трудових ресурсів в умовах переходу до ринкових відносин вимагає подальшого вдосконалення механізму економічного стимулювання.

Також одним із важливих факторів нерационального використання людських ресурсів є втрати робочого часу (див. таблицю 2).

З вини працівника	З вини роботодавця
1. Відволікання на розмови.	1. Невідповідні умови праці.
2. Недостатні знання будови механізмів, апаратів та обладнання.	2. Несправність обладнання.
3. Невідповідність працівника посаді.	3. Невчасне обслуговування робочих місць.
4. Небажання виконувати роботу.	4. Недосконала система матеріального та морального стимулювання.

Таб. 2. – Втрати робочого часу з вини працівника та з вини роботодавця

Для зниження витрат робочого часу, попередження їх або ліквідації, потрібно застосовувати комплекс заходів стосовно скорочення витрат робочого часу, який сприятиме виявленню резервів ефективнішого використання робочого часу.

Одним із сучасних напрямків ефективного використання робочого часу є зростання ролі колективного договору підприємства, оскільки він є більш гнучким елементом правового регулювання, ніж законодавство.

Виходячи з вищесказаного виділяємо наступні шляхи скорочення витрат робочого часу: удосконалення організації трудових процесів; зниження трудомісткості виробництва за рахунок усунення названих причин і умов, які їм сприяють; постійний аналіз робочого часу працівників за допомогою фотографії, само фотографії робочого часу та хронометражу [3].

Ефективність використання людських ресурсів в системі управління підприємством може бути досягнута завдяки оптимальній зайнятості персоналу; відповідності трудового потенціалу персоналу вимогам робочого місяця, посади; періодичній зміні одного робочого місяця на інше тощо [4].

Висновки. Трудовий потенціал як ресурс має одне з головних значень, тому що від його рівня освіти, компетентності, навиків, досвіду залежить ефективне та раціональне використання усіх інших ресурсів. Соціальна сутність людського потенціалу полягає в тому, що він дає можливість кожній людині, соціальним групам здатність до самореалізування, самоствердження у суспільстві та забезпечити собі і суспільству гідне джерело доходів. Також тільки трудовий потенціал є носієм іншого ресурсу – підприємницького хисту. Необхідною умовою випуску конкурентоспроможної продукції є забезпеченість підприємства висококваліфікованими людськими ресурсами. Тому керівники організацій та установ повинні здійснювати заходи щодо підвищення раціонального використання людських ресурсів шляхом покращення його якісного складу, стабілізації та розвитку, ефективної мотивації і формування у працівників підприємства зацікавленості в результатах праці та корпоративної свідомості.

Список використаних джерел

1. Крушельницька О.В. Управління персоналом : навчальний посібник / О.В. Крушельницька, Д.П. Мельничук. – К. : Кондор, 2006. – 296 с.
2. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Закон України «Про колективні договори і угоди»: за станом на 16. 10. 2012/ Верховна Рада України. – Офіц. Вид. – К.: Парлам. Вид-во: (Закони України).
4. Набока Р. М. Управлінські аспекти ефективного використання персоналу підприємства / Р. М. Набока // Моделювання регіональної економіки. - 2013. - №2. - С. 129-134. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Moedre_2013_2_14.

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

Bilovol A.O.

student of International Economy Department

Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute

POSSIBILITIES OF THE MEMBERSHIP OF UKRAINE IN THE INTERGOVERNMENTAL ORGANIZATION EUREKA

Today, Ukraine is a member of a long line of international research organizations: International Atomic Energy Agency, the European Space Agency, EURAMET, Horizon 2020, etc. Each scientific organization has a high potential to give Ukraine a good impetus for scientific development, which will positively reflect in all other spheres of society, so our state should pay special attention to these organizations.

Among them, one organization can significantly help Ukrainian enterprises and universities to increase their own scientific and technical level. It is the pan-European intergovernmental organization for the financing and coordination of research and development EUREKA. This organization is outstanding by the fact that its participants are not just states but also universities, research institutes, private scientific organizations and a large number of enterprises of the participating states. This agency, coordinating the use of financial and human resources of its members, conducts large-scale research and development work, the results of which are used by all participants in the study. Such a system enables to accumulate resources of all interested organizations within

a single project effectively, which makes research much faster, more precise and more detailed than individual research of one organization.

The EUREKA organization was set up in 1985 by 18 countries in Western Europe to reduce the scientific and technical lag behind the United States and Japan, with which the organization has been successful for more than thirty years. Today EUREKA members have more than 40 countries in the world, including the European Union in its entirety and four non-European countries (Canada, South Africa, South Korea and Chile) as associate members. The most active members of the organization are Germany, France, the United Kingdom, Spain, Austria, Switzerland, the Netherlands and Italy – the leading countries in the world of scientific research that can share their experience with Ukraine.

Taking into account the above advantages of active participation in the organization, it remains unclear the passivity of the Ukrainian authorities on this topic. Ukraine became a member of the agency in 2006 – much later than its neighbors (the Russian Federation joined the organization back in 1993). In addition, our country participates in most of the projects in the transport, metallurgy and energy sectors, which are difficult to attribute to science-intensive industries and unlikely to significantly change the situation with the economy of our country for the better. It should also be noted that the most innovative and progressive projects are not enterprises but universities, that is, Ukrainian business is notoriously not interested in innovative projects.

Another factor that significantly reduces the benefits of participating in an organization is that Ukraine is involved in a very small number of projects – 34, while Germany – 1435, France – 1160, Spain – 1112, Great Britain – 795 (Fig. 1).

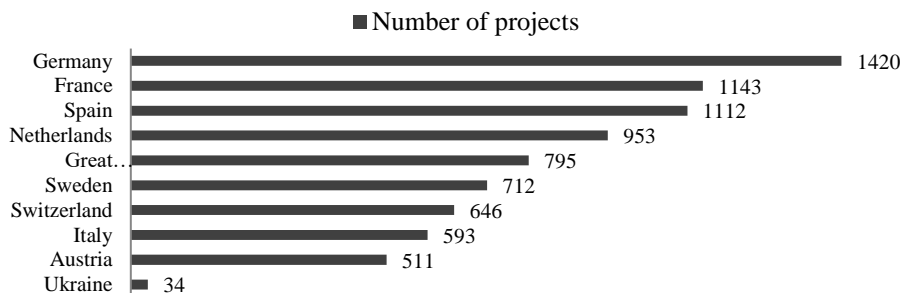


Fig. 1. *The most active members of EUREKA and Ukraine (1985-2017)*

Even the Russian Federation, now under sanctions of the European Union, participates in 104 projects of the agency. Most of Ukraine's scientific projects is cooperation with Poland, Lithuania and the Czech Republic, while the number of joint projects between our state and Western European countries is practically zero. Accordingly, studies are often not at a sufficiently high level and do not satisfy the participants and so small number of projects in which Ukraine participates.

Given this situation, the Ukrainian government should immediately begin to change its policy in this area. In particular, the following actions are required in the first place:

- launching of a campaign to promote the benefits of participating in EUREKA among universities, research institutes and enterprises, highlighting all the benefits. At the same time, particular attention should be paid to the possibility of obtaining a significant impetus for the improvement of the technological level of the organization through cooperation with technologically developed partners, as well as in favor of strengthening ties with foreign partners, which can lead the organization to a much higher level of development;
- deployment of scientific cooperation with Western European countries in all possible spheres, taking into account the benefits of partnership with countries with high scientific and economic development of these countries. First, it concerns Germany, France and Spain as the main drivers of EUREKA and loyal to new members of the states;
- assistance to organizations conducting research in high technology industries. Firstly, it concerns a variety of grant programs and a reduction in taxes on research;
- reduction of the tax burden on high-tech products of national production;

- legislative changes aimed at simplification of research and development works at all levels, in particular with the participation of foreign investors and scientific organizations;
- removal of barriers for capital importers aimed at carrying out scientific research, research and development works and launching production in high technology areas;
- increasing of effective duty as the main stimulus of manufacturers to conduct scientific research and produce products of the highest technological level.

The implementation of this policy will significantly increase the level of cooperation between Ukrainian and Western universities, which will significantly increase the level of Ukrainian education and enterprises that means increasing of the technological level of Ukrainian production. Managers of national companies, after conducting all appropriate actions by the Ukrainian government, will positively assess the benefits of scientific and technical cooperation with Western companies. On this basis, they will begin to develop technologically more progressive and better-quality products that will entail the need for highly skilled workers (positive changes in the education system) and the need for loans and investments (positive changes in the financial sector).

Another important factor of Ukraine's participation in EUREKA is the foreign policy direction of our state. As you know, the Ukrainian authorities have proclaimed a course on European integration, and one of the important conditions for facilitating this course is to strengthen the ties between Ukraine and the EU in all spheres of activity. The EUREKA Agency is a good option for expanding international scientific and technical cooperation between our country and the members of the European Union, so it should get political attention.

Literature:

1. Official website of the organization EUREKA [Electronic resource] - Access mode: <http://www.eurekanetwork.org>
2. International program EUREKA [Electronic resource]/ Ministry of Education and Science of Ukraine - Access mode: <http://mon.gov.ua/activity/innovacijna-diyalnist-ta-transfer-technologij/mizhnarodna-program-eureka/>
3. Lithuanian-Ukrainian [Electronic resource] / Lietuvos mokslo taryba - Access mode: <http://www.lmt.lt/en/competitive-research-funding/intergovernmental-cooperation-programmes/lithuanianukrainian/818>

Kyrychenko T.O.

Sumy National Agrarian University

Foreign languages department

Senior teacher

METHODS OF PERSONNEL TRAINING AND THEIR EFFICIENCY IN THE ACTIVITY OF THE ORGANIZATION

The efficient functioning of any enterprise depends on its labor resources – mostly on their qualification, ability to work creative and hard. However, the more we invest in employees, the more we get. The enterprise will be more successful, competitive and profitable; the staff will be motivated and interested to work harder, investing their knowledge and experience into their company.

The company is concerned with the highly qualified personnel and its development. Training is the process of enhancing the skills, capabilities and knowledge of employees for doing a particular job. Training is considered to be a crucial thing for development and success of the company and it is fruitful to employees and employers of an organization. Training can be given in several basic levels. The employees want to be trained, mentored and coached, they are interested in gaining skills, want to become more versatile and valuable to an company, want to get a support which helps them advance their career. If the company does not provide this - they can look for another job.

If the company hires the new staff, much work should be done with the newcomers. The initial training familiarize them with the main mission of the organization, its strategy, rules and working conditions. As for the existing employees - it is necessary to held training concerning the refreshment and enhancing of their knowledge. The progress takes place in science and technology - purchasing and installment of the new equipment, changes in the techniques of production, diversification of production - all these factors need the new approaches in work. Therefore, training should be given to cope with all those changes.

The promotion and career growth becomes more and more important thing. The main task is to train employee to be capable in sharing the responsibilities of the higher-level job.

Personnel training can be on the job and off the job. The first one is simple and cost effective. The training is given within the everyday working. The examples of such on-job training methods are the following: coaching, temporary promotions, training. The second one is the training which is held away from the actual working conditions. Workshops, conferences, seminars, professional meetings in experience exchange – these are the ways of off-job training. The scientists call it a ‘vestibule training’ as the employees can be trained in the separate area. The method of off-job training is costly and is effective if the large number of people should be trained in the short period.

To sum up – the training helps employee to be more confident in performed, be more secure and get job satisfaction. The more satisfied the employee – the more he will contribute in his work. The proficient specialist needs less supervision, as he is sure in the performed work. As a result, there will be less wastage of time and efforts. The employee gains skills, shows quantity and quality performance, becomes more efficient during training and more eligible for promotion. The employees become an asset for the company and effect the efficient activity of the enterprise.

Literature:

1. Михайлова Л.І. Управління персоналом. Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2007. - 248 с.
2. Мурашко М.І. Менеджмент персоналу: Навч. посіб. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2008. – 435 с.
3. Лутай Л.А. Роль мотивації в управлінні дисципліною праці // Менеджер. – 2006. – №4. – С. 130-138.
4. Ronald R. Sims Organizational Success through Effective Human Resources Management: Greenwood Publishing Group, 2002 – Business and Economics, -394 pages.

Volkodav V. Yu.,

Student of faculty of business, economics, and management

Supervisor: Garnyk L. P.,

Candidate of Political Sciences, Associate Professor

National Technical University “Kharkiv Polytechnic Institute”, Kharkiv

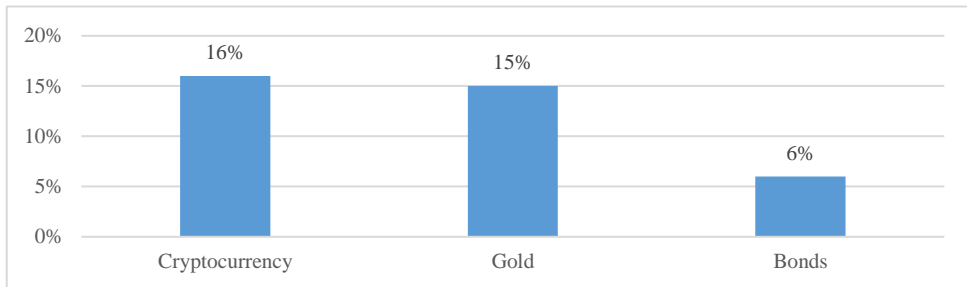
PROBLEMS OF TODAY’S ECONOMY AND BITCOIN AS A DECISION OF THESE PROBLEMS

The virtual currency has been a constant source of interest and debates among its supporters and opponents due to its revolutionary idea. But interest in bitcoin is now greater than ever before. So there are some questions. Why is it so? Is Bitcoin the future of currency? How can it influence on the world economy? Finally, what impact will it have, either positive or negative?

A big problem of the world is the slow economic growth. It is claimed in the UN report that "the factors underlying the protracted economic slowdown have a tendency to reinforce one another, through the close linkages between demand, investment, trade, and productivity." **Study to identify 3 basic principles to govern the provision of long-term finance was made by G30:** 1) “Long-term finance should be supplied by entities with committed long-term horizons.” 2) “A broad spectrum of financial instruments should be available to support long-term investment.” 3) “An efficient global financial system should promote economic growth through stable cross-border flows of long-term finance, supported by appropriate global regulation.”

Popularization of Blockchain Attracts Long-Term Investors. Long-Term Investors are being attracted by popularization of Blockchain, which let cooperate between people who do not trust one another. Also its popularization makes financial institutions to integrate blockchain in their business models. Considering an adequate supply of capital from sovereign wealth funds and managers of asset, blockchain technology could enable flows of long-term finance for bringing about stable economic growth.

Short-Term Gains in Crypto-Based. A small barrier for entrance into the cryptocurrency market with a big expansion are very attractive. Lower diagram shows how Bitcoin and Ethereum increased on higher than 2087 % in the last year. So it is necessary to give better investment opportunities for potential investors to be competitive in crypto world. That is promoting various regional capital markets with low entry barriers is no longer an option.



Histogram 1. *Interest of investors in cryptocurrency.*

Collaboration Toward Global. Decentralization of the financial system is the only aim behind blockchains and is inevitable, but this process must be happening in accordance with needs of all stakeholders to ensure a smooth transition. Regulators are beginning to realize the huge potential of blockchain, and the increasing using of cryptocurrencies by investors and public and private enterprises will prompt a faster decision on the appropriate regulatory framework around the crypto space. All 3 pillars are correspondent with the development of blockchain technology and its widespread integration into both public and private sectors.

Literature:

1. Long-term Finance and Economic Growth - [Electronic resource]. – Access mode: <http://group30.org/publications/detail/159>

2. The Wealth Report - [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.knightfrank.com/wealthreport/2018/download>

Бутусов О.Д.

*аспірант кафедри економіки та підприємництва
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,
старший викладач кафедри фінансів, економіки та інформаційних технологій
Карпатський університет імені Августина Волошина*

ЗВ'ЯЗОК КЛЮЧОВИХ ІНДИКАТОРІВ РЕГІОНАЛЬНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ІЗ ХАРАКТЕРИСТИКАМИ СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Процес активного регіонального прогнозування передбачає використання різних методів. Вибір методу залежить від певних умов: мета дослідження; якість і наявність та вхідної вихідної інформації; необхідна точність прогнозних оцінок; прогнозний період; очікувані суттєві зміни досліджуваної системи або явища. Авторське дослідження моніторингу регіональної конкурентоспроможності, частина якого висвітлена у даній публікації, одним із методів застосовує кореляційно-регресійний аналіз. Цей метод обраний тому, що він наразі вважається найдосконалішим з усіх використовуваних нормативно-параметричних методів. Крім того, кореляційно-регресійний аналіз в дослідженні залежності індикаторів соціально-економічного розвитку розширює межі застосування завдяки відповідному програмному забезпеченню, що дозволяє з його допомогою одержувати мінімальними витратами достовірні результати. Автором застосовувалася програм «STATISTICA» для здійснення кореляційного аналізу залежності індикаторів регіональної конкурентоспроможності.

Власні індикаторами регіональної конкурентоспроможності обрано ті, що вважаються науковцями [1-3; 7-10] результативними або вихідними показниками регіональної конкурентоспроможності, а саме: валовий регіональний продукт, наявний дохід на 1 особу та рівень економічної активності населення.

Такий відбір результуючих показників відбиває концепцію регіональної конкурентоспроможності, яка передбачає наявність комфортних умов як для проживання населення, так і для ведення бізнесу.

Наступною складовою кореляційного аналізу є встановлення факторів, що безпосередньо впливають на певні цільові показники. В сучасних умовах в розвинених країнах світу стан економіки все більше залежить від інноваційних технологій і підходів, що дозволяють підвищити рівень продуктивності праці порівняно із підвищенням рівня фондодідачі, а також порівняно з конкурентами, створити кращі умови праці, прибутковість, екологічність бізнесу. Однак в реаліях України, інновації все ще залишаються не затребуваними, відтікають з країни, придбаючись закордонними компаніями та організаціями. Відтак при виборі факторів, що потенційно впливають на індикатори регіональної конкурентоспроможності було віднесено показники інфраструктури та доступності регіону, людського капіталу, економічної ефективності виробничого потенціалу. Для вказаних показників сформовано вибірку спостережень значень факторів та результуючого показника. Вибірка здійснена окремо для кожної області України за період 2009-2016 роки. Джерелом даних є: Державний комітет статистики України та Міністерство фінансів України.

Безумовно в процесі аналізу враховано базове концептуальне обмеження методу кореляційного аналізу, адже він дозволяє виявити лише числові залежності, а не причинні зв'язку, які лежать в основі цих залежностей. Тому кореляційні коефіцієнти оцінюються з точки зору економічної логіки та наявності причинно-наслідкового зв'язку між показниками. Отримані автором кореляційні матриці залежності запропонованих результуючих характеристик від показників соціально-економічного розвитку регіону оцінювалися на рівень тісноти взаємозв'язку, базуючись на значеннях коефіцієнта кореляції шкали Чеддока (Табл.1).

Коефіцієнт кореляції	Тіснота зв'язку
1,00	Зв'язок функціональний
0,90—0,99	Дуже сильний
0,70—0,89	Сильний
0,50—0,69	Значний
0,30—0,49	Помірний
0,10—0,29	Слабкий
0,00	Зв'язок відсутній

Таб.1 *Величина коефіцієнта кореляції і тіснота зв'язку за шкалою Чеддока [4, с.156]*

Кореляційні матриці демонструють дуже тісний зв'язок між аналізованими індикаторами регіональної конкурентоспроможності та кількістю суб'єктів господарювання, доходами і податковими надходженнями місцевих бюджетів, рівнем оплати праці, житловим фондом, рівнем бідності, демографічним навантаженням на населення працездатного віку, кількістю абонентів Інтернету. Слабким або не значимим виявився взаємозв'язок дорожньої та транспортної інфраструктури із результуючими показниками.

Тісний взаємозв'язок прослідковується між показником наявних доходів населення на 1 особу та обсягом валового регіонального продукту. Натомість для рівень економічної активності корелює з цими показниками слабо, зв'язок є не значимим.

Тісний зв'язок ВРП і доходів із смертністю від серцево-судинних захворювань. Однак в даному випадку, останній показник очевидно є результуючим відносно двох перших, адже зростання навантажень і стресів, без відповідної системи охорони здоров'я, веде до захворюваності.

Із кореляційних матриць видно, що показниками із сильним зв'язком для рівня економічної активності є зайнятість та рівень зайнятості. Однак вважаємо, що вони не є факторами рівня економічної активності, а її основними складовими.

Література:

1. Василенко В. Конкурентоспроможність регіонів: истоки, оценки и перспективы : монография. / В. Василенко, О. Анафоненко, В. Дубяков. – Донець: Юго-Восток, Лтд, 2008. – 363 с.
2. Журба І. Конкурентоспроможність регіону: суть, методи оцінки, сучасний стан / І. Журба // Економіка підприємства. – 2005. – №3. – С. 45-49.
3. Ковальська Л.Л. Методичні підходи до аналізу і оцінювання конкурентоспроможності регіону / Л.Л. Ковальська // Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка. – 2013. – № 3. – С. 109-124.
4. Кулалова Г. І. Теорія економічного аналізу: навчальний посібник / Г. І. Кулалова. - К.: Знання, 2008. — 639 с.
5. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua/

6. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>
7. Annoni P. EU Regional Competitiveness Index 2016 / Annoni P., Dijkstra L., Gargano N. - Luxembourg: Publications Office of the EU, 2016. - 28 p.
8. Eurochambres (2009). Regional competitiveness atlas edition 2008 [Електронний ресурс] // Paris: Axe Expansion, 2009. - Режим доступу: http://www.eurochambres.eu/DocShare/docs/3/DJAKNBMDMKOEKMNMEHGAIMK3OY96C4Q4JH6QH U9YCSH/EUROCHAMBRES/docs/DLS/Atlas_of_Regional_Competitiveness-2008-00845-01.pdf
9. Lengyel I. The pyramid model: enhancing regional competitiveness in Hungary / Lengyel I. // Acta Oeconomica. – 2004. - № 54(3). – P. 323-342.
10. Martin R. A Study on the Factors of Regional Competitiveness. A draft final report for The European Commission, Directorate-General Regional Policy [Електронний ресурс] / Martin R. // Cambridge Econometrics Ecorysnei. Режим доступу: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/studies/pdf/3cr/competitiveness.pdf

Бучек О.В

студентка 5 курсу магістратури кафедри фінансів та кредиту

Чорней А.О

Студент юридичного факультету

Науковий керівник: к.е.н., доцент Третьякова О.В.

Чернівецький національний університет ім. Ю.Федьковича

ДЕРЖАВНІ ЗАПОЗИЧЕННЯ - ДОДАТКОВЕ ДЖЕРЕЛО ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ЧИ ТЯГАР ДЛЯ МАЙБУТНІХ ПОКОЛІНЬ?

В умовах складної економічної, політичної кризи, війни на Сході України та окупації частини території України втрачено значний виробничий потенціал, знизились податкові надходження та зросли видатки на оборону. Це призвело до «хронічного» дефіциту державного бюджету та необхідності його покриття за рахунок зовнішніх запозичень.

Державні запозичення є важливим інструментом регулювання економіки, оскільки за їх допомогою уряд проводить ту чи іншу грошово-кредитну політику, фінансує бюджетний дефіцит та економічний розвиток держави, отримує змогу реалізувати суспільно необхідні і водночас рентабельні інвестиційні проекти.

На думку вітчизняних науковців державні запозичення – це сукупність економічних відносин, що виникають, з одного боку, між державою, а з іншого – фізичними або юридичними особами з приводу мобілізації додаткових фінансових ресурсів на кредитній основі, тобто на умовах поверненості, строковості та платності; врегульований нормами права механізм залучення додаткових коштів державою або сукупність особливих фінансових правовідносин, передбачених нормативно-правовими актами, що обумовлюються політико-економічними прерогативами держави у процесі залучення нею тимчасово вільних коштів на засадах добровільності, зворотності, платності і строковості [1, с.76]

На нашу думку державні запозичення – це сукупність економічних відносин, що виникають на умовах поворотності, строковості та платності, у процесі формування загальнодержавного фонду фінансових ресурсів, у яких держава може виступати як позичальник, кредитор або гарант.

Сьогодні в умовах глобалізації уряди багатьох країн світу одним із ефективних методів залучення коштів для розв'язання соціально-економічних проблем вважають запозичення, які відіграють важливу роль у забезпеченні державних потреб додатковими фінансовими ресурсами.

Зауважимо, що державне кредитування має низьку негативних та позитивних наслідків, до позитивних наслідків кредитування можемо віднести:

- поліпшення стану фінансово-кредитної складової національної економіки у короткотерміновому періоді: знижується податковий тиск, підвищуються доходи суб'єктів господарювання та приватне споживання;

- можливість прискорити темп зростання національного доходу завдяки потенційним інвестиціям та стримуванню інфляційних процесів;

– підвищення внутрішнього попиту та посилення ефекту мультиплікатора: збільшення обсягів виробництва призводить до зростання рівня зайнятості, що збільшує споживчі та інвестиційні витрати суб'єктів господарювання [1, с.20]

Водночас негативними для національної економіки є такі наслідки:

– створення умов для втручання у господарську систему країни- боржника та зниження державних витатків: спрямовуючи більшу частину бюджетних коштів на платежі кредиторам, країна змушена обмежувати фінансування власних соціально-економічних потреб;

– підвищення чутливості до світових фінансових криз та зростання відсоткових ставок на фінансовому ринку, ресурси якого стають менш доступними для позичальників, тому рівень інвестиційної активності знижується;

– витіснення інвестиційного капіталу: залучаючи позикові кошти з метою фінансування бюджетного дефіциту, держава позбавляє суб'єктів господарювання ресурсів, які можна було б інвестувати у виробництво [1, с.33]

Кабінет міністрів у межах Закону “Про Державний бюджет України на 2017 р.” визначив граничний обсяг державного боргу на 31 грудня 2017 р. в сумі 1,717 трлн грн, гарантованого державою боргу – 579,4 млрд грн, що в сумі становить 2,296 трлн грн. Згідно з пояснювальною запискою до законопроекту, державна заборгованість, розрахована у національній валюті, становитиме 66,4 % ВВП, а в сумі державний і гарантований державою борг – 88,8 % ВВП [2]. Отже, у 2017 році негативна тенденція у сфері державних запозичень та їх обслуговування буде зберігатися. Її подолання знаходиться у площині фінансових ресурсів суб'єктів господарювання як базового сектору фінансової системи та домашніх господарств, що в сучасних умовах набувають ознак головної ланки національної економіки, оскільки їхня частка в обсягах випуску продукції та сплаті податків у централізовані фонди держави постійно зростає.

Отже, державні запозичення є важливим джерелом формування фінансових ресурсів держави та у випадку дефіциту постійних надходжень здатні забезпечити зниження податкового тиску на суб'єктів господарювання у короткостроковому періоді. При цьому необхідно враховувати, що державний кредит виражає сукупність економічних відносин між урядом та суб'єктами господарювання й домогосподарствами щодо розподілу частини вартості валового внутрішнього продукту, у процесі якого на умовах терміновості, зворотності, платності і цільового використання відбувається формування позичених фінансових ресурсів держави. Варто наголосити, що отримання країною позик зумовлює виникнення державного боргу, який суттєво збільшує фінансове навантаження на майбутні покоління та сприяє загостренню суспільних протиріч. Однак, з метою підвищення ефективності державного кредитування, необхідно спрямовувати залучені фінансові ресурси на фінансування важливих для суспільства та прибуткових інноваційних проектів, які у майбутньому сприятимуть зростанню податкового потенціалу та створюватимуть умови для обслуговування й погашення позик.

Література:

1. Бюджетна система: підруч. / за наук. ред. В. М. Федосова, С. І. Юрія. Київ: Центр учбов. літератури; Тернопіль: Екон. думка, 2012. 871 с

2. Дропа Я. Б. Фінансові ресурси розвитку національної економіки України: монографія. Львів: ЛНУ імені Іван Франка, 2017. 426 с. – 34,3 д.а. (рецензія на монографію “Фінансові ресурси розвитку національної економіки України” / Ю. В. Пасічник // Причорноморські економічні студії. 2017. №21. С. 88–90).

Власюк Ю.Р.

студентка III курсу

Науковий керівник: Старший викладач кафедри менеджменту

Саламон В.П.

Університет державної фіскальної служби України

КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ КОРПОРАЦІЙ

Культура торкається всіх видів діяльності і відносин фірми, створюючи образ підприємства, який всіма партнерами та співробітниками оцінюється як образ висококультурної організації. Колектив у

декілька десятків або сотень чоловік не може об'єднатися, триматися на основі взаємних симпатій і любові всіх членів.

Необхідні певні ідеї, правила, нормативи, щоб об'єднати людей. Тому виникає проблема розвитку і значимості корпоративної культури, яку називають нематеріальною основою розвитку й успіху будь-якої організації.

Питанням формування корпоративної культури присвячені праці вітчизняних та зарубіжних вчених, серед яких: Г. Хапта, П. Вейла, К.Камерона , А. Сіліна, О. Віханського, А. Наумова та ін.

В цілому корпоративну культуру можна визначити як сукупність зв'язків, що підтримують організаційні відносини людей. Заснована корпоративна культура на формальних і неформальних правилах і нормах діяльності, що включають такі елементи, як стиль керівництва, звичаї, традиції, віру, символіку, особливості поведінки персоналу, показники задоволеності працівників умовами праці, перспективи розвитку тощо[2].

Корпоративна культура дає змогу одержувати так званий управлінський прибуток шляхом самоорганізації та ефекту синергії, що є тим цінним ефектом, який організація одержує не через відновлення устаткування, технологій, асортименту, а через краще узгодження цілей фірми та її підрозділів, оптимізацію організаційної структури, освоєння нових методів планування, роботи з персоналом, впровадження інноваційних методів управління[1].

Зовнішні атрибути	Внутрішні атрибути
Фірмовий стиль	Усвідомлення персоналом міцності фінансового стану фірми і чітке бачення напрямів і шляхів розвитку
Символи	Наявність механізму стимулювання і професійного вдосконалення співробітників
Слогани	Впровадження винагород за високу якість роботи
Ритуали	Розвинена система соціального захисту співробітників
Корпоративні вечірки	Гнучкі форми індивідуальної, командної і колективної роботи

Таб. 1 *Зовнішні та внутрішні атрибути корпоративної культури*[3].

Корпоративна культура пронизує процес управління від початку до кінця, відіграючи значну роль в організації спілкування, обумовлює логіку мислення, сприйняття й інтерпретації вербальної і особливо невербальної інформації.

Модель	Характеристика
«Бейсбольна команда»	Виникає в бізнес-середовищі з високим ступенем ризику. У компаніях з таким типом корпоративної культури рішення приймають дуже швидко, заохочують талант, новаторство та ініціативу. Ключові успішні співробітники вважають себе «вільними гравцями», і компанії конкурують між собою за право їх найму
«Клубна культура»	Характеризується лояльністю, відданістю та спрацьованістю персоналу, ефективною командною роботою. Стабільна бізнес-середовище дозволяє заохочувати співробітників за стаж роботи, кар'єрний ріст уповільнений, кандидатури на посади підбираються всередині компанії. Практикується ротация співробітників між галузевими напрямками
«Академічна культура»	Передбачає поступовий кар'єрний ріст працівників усередині компанії. У компаніях з академічним стилем корпоративної культури набирають нових молодих співробітників, які проявляють інтерес до довгострокового співробітництва і нічого не мають проти повільного просування службовими сходами. Однак, на відміну від «клубної культури», працівники тут рідко переходять із одного відділу в інший.
«Оборонна культура»	Може виникнути в ситуації, коли компанія просто намагається вижити (наприклад, при загальногалузевим спаді). При цій культурі немає гарантії постійної роботи, немає можливості для професійного росту, тому що компаніям часто доводиться зазнавати реструктуризації і скорочувати свій персонал, щоб адаптуватися до нових зовнішніх умов

Таб. 2 *Моделі корпоративної культури*[1].

Будь-яка міжнародна корпорація сповідує якісь загальні цінності, які поділяють усі її працівники. Такі цінності утворюють корпоративну культуру і формують механізм контролю, який є невидимим, але допомагає застосовувати офіційні, так би мовити, бюрократичні, механізми контролю.

Вплив меншою мірою спирається на корпоративну культуру з метою контролю, оскільки в менеджерів з різних країн можуть бути різні уявлення про правила ведення справ, а також про цінності й переваги, що існують у штаб-квартирі[4].

Проте фірми намагаються поширювати корпоративну культуру, забезпечуючи тісніші контакти між керівниками філій з різних країн. Часті переміщення менеджерів з однієї країни в інші розширюють уявлення цих людей і підвищують їхню відданість системі цінностей і цілей корпорації, а в результаті спрощуються процедурні питання і необхідність контролю за діяльністю філій.

Щодо дослідження корпоративної культури в розрізі країн, можна виокремити відповідні підходи розвинених країн світу та відповідних національних суб'єктів.

Перевагою японців є розуміння філософії корпорації. Японська система через довготермінове планування, довічного найму, налагодження схем внесення змін молодшим керівним складом гарантує збереження тісних відносин між різними категоріями керівників, що забезпечує колективну гармонію.

Характерними особливостями американського стилю управління є діловитість, організаторські здібності, компетентність персоналу і розвиненість «індустрії вдосконалення» менеджменту.

Американські підприємці вважають, що будь-яка справа має бути вигідною, тобто приносити виграв у грошах, у часі і разом з тим у задоволенні.

Назва та вид діяльності фірми	Елементи корпоративної культури
Microsoft – розробка програмного забезпечення	Усвідомлення жорсткої конкуренції на ринку; надання необхідної інформації для розробки нових ідей не тільки топ-менеджерам, але й менеджерам середньої ланки; відповідальність за програмне забезпечення; ненормований робочий день у програмістів; гордість за свою команду; участь у розробці нових технологій; культивування творчості, вільного обміну думками, неформального спілкування; особлива емоційна атмосфера для спільного вирішення проблем, для успішного завершення складних проектів
General Electric	Динамічність бізнесу, орієнтація на результат; відмінні результати і показники конкретних підрозділів у своїй галузі; концепція "організації без кордонів" (вільний і швидкий обмін кращими методами і знаннями між підрозділами); система "мозкових штурмів" для вирішення проблем; стандарт якості six-sigma; глобальний характер діяльності компанії
Nordstrom – мережа універсальних магазинів	Виключна відданість клієнтам для вирішення їх проблем (безкоштовне місце на стоянці, термінова доставка замовлень в аеропорт); підвищення іміджу та репутації компанії; виплата комісійних, просування по службі, внесення до особливого альбому "легенд фірми"; просування тільки внутрішньою службовою драбиною; підготовка персоналу у допоміжних підрозділах; призначення на ключові пости досвідчених працівників інших підрозділів для передавання систем цінностей та методів управління
IBM – виробництво, продаж і встановлення комп'ютерної техніки	Зміна бюрократичної культури, застарілої технології згідно із змінними умовами діяльності комп'ютерної галузі та зростаючою конкуренцією; пристосування до технологій персональних комп'ютерів та Інтернет-економіки; лідерство у галузі в результаті оновлення корпоративної культури, впровадження стандарту Wintel

Таб. 3 *Приклади формування та розвитку елементів корпоративної культури у відомих фірмах*[5].

На відміну від американців англійці є доволі стриманими у проявах своїх емоцій. Для них найважливішою рисою у діловому спілкуванні є самоконтроль, який вони вважають найціннішою рисою людського характеру. Вони консервативні щодо дотримання ритуалу переговорів, погано сприймають незвичні для них форми спілкування[3].

Отже, дослідження доводять, що успішні міжнародні компанії характеризуються високим рівнем корпоративної культури, який формується у результаті зусиль, спрямованих на розвиток духу корпорації на благо усіх зацікавлених сторін. Саме даний показник є важливим і необхідним і для українських компаній, однією із проблем українських менеджерів є не брак знань з фінансів чи бухгалтерського

обліку, а неусвідомлення важливості самоуправління та принципів управління іншими людьми, саме тому необхідно вивчати міжнародний досвід компаній і адаптувати його до реалій відповідно до культурних, релігійних та освітніх особливостей колективу.

Список використаних джерел

1. Сухарський В.С. Менеджмент: навч. посіб. / В.С. Сухарський. – Тернопіль: Астон, 2011. – 340 с.
2. Корпоративна культура: Навчальний посібник / Під заг. ред. Г. Л. Хапта. – К.: Центр навчальної літератури, 2013 – с.16.
3. Камерон К., Куин Р. Диагностика и изменение организационной культуры. – СПб.: Питер, 2014. – 320 с.
4. Вейл П. Лидерство, основанное на видении: Курс MBA по менеджменту. – М., 2014. – 521 с.
5. Deal T.E, Kennedy A.A. Corporate culture: The rites and rituals of corporate life. – Reading, MA.

Грищенко Є.С.

студентка кафедри міжнародної економіки

Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Георгія Сікорського»

ЕВОЛЮЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Концепцію цифрової економіки стисло сформулював у метафорі «перехід від обробки атомів до обробки бітів» американський програміст Ніколас Негропonte – засновник медіа-лабораторії Массачусетського технологічного інституту[1]. Однак це пояснення є узагальненим та досить метафоричним. У різні періоди підходи до трактування терміну цифрова економіка змінювалися .

1960-ті роки - цифрова економіка розглядалася як економіка нового суспільства, яке буде засноване на знаннях та інформації. Початково ідея «цифрової економіки» походить від теорії Денієла Белла про «інформаційну економіку в рамках інформаційного суспільства» [2], пізніше трансформована у поняття «мережеве суспільство» Мануєля Кастелла [2]. Зростання ролі інформації призвело до формування суспільства нового типу - інформаційного, основу розвитку якого складають нематеріальні, інтелектуальні ресурси: знання, наука, організація та людський капітал.

1980-ті роки - цифрова економіка як базис перетворення суспільства. К.Стейнфілд та Дж.Сальваджіо дають визначення категорії інформаційне суспільство через категорію цифрової економіки, оскільки саме економіка є базисом суспільства. Збільшення кількості інформації та застосування інформаційних технологій стає необхідністю для становлення нової економіки, яка призводить до зростання частки нематеріального сектору ВВП, а це, в свою чергу, стає причиною структурних змін у соціальній сфері [3].

1995 рік - Ніколас Негропonte розглядає цифрову економіку уже без конкретної прив'язки до поняття інформаційного суспільства. Основною ідеєю є зміщення фокусу у бік нематеріального сектору ВВП [1].

2000ні роки - ера доткомів, термін “цифрова економіка” вийшов за межі стін Гарвардського і Массачусетського університетів, щоб увійти в лексикон американських біржових спекулянтів і пов'язаних з ними журналістів. У цей період вага цифрової економіки була переоцінена. Відкидається необхідність наявності ресурсно-виробничої бази. Визнавалася важливою тільки інформаційна складова.

2001 рік - Т.Мезенбург розглядає цифрову економіку як поєднання трьох напрямів розвитку чи модернізації бізнесу: інфраструктура електронного бізнесу (використання нових технологій для осучаснення бізнес-процесів), власне бізнес-процеси у електронному середовищі та електронна комерція [5].

2010-ті роки - Л. Фурньє визначає цифрову економіку як галузь економіки, яка вивчає феномен нульових маржинальних витрат для створення нематеріальних товарів, які реалізуються через мережу Інтернет [5].

На сучасному етапі вчені поділяють підходи до визначення цифрової економіки на макроекономічний, управлінський, структурний та технічний. Макроекономічний підхід фокусується на впливові цифрових технологій на суспільство в цілому. Управлінський підхід передбачає, що стратегічним напрямом розвитку для будь-якої країни є розвиток тенденцій цифрової економіки на всіх рівнях державного та приватного управління бізнесом. Структурний підхід розглядає цифрову економіку як необхідність перебудови національної економіки відповідно до потреб нової технологічної парадигми.

Технологічний підхід передбачає, що головною особливістю цифрової економіки є застосування інформаційних та комунікаційних технологій у ході реалізації бізнес-процесів.

З огляду на усі наведені вище визначення, у найбільш загальному вигляді цифрову економіку можна уявити як ту частину економічних відносин, яка опосередковується мережею Інтернет, стільниковим зв'язком, ІКТ, та покликана забезпечити «цифрові дивіденди» суспільству у вигляді більш високої продуктивності праці, підвищення конкурентоспроможності компаній, зниження витрат виробництва, ослаблення криз (за рахунок прискореної реалізації товарів і послуг), зростання зайнятості (зниження безробіття), більш повного задоволення потреб людини, зменшення бідності і навіть ослаблення (або повного подолання) соціальної поляризації суспільства.

Список використаних джерел:

1. The Concept of a 'Digital Economy' [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://odec.org.uk/the-concept-of-a-digital-economy/>
2. Bell D. The Information Age [Електронний ресурс] / Daniel Bell. – 1973. – Режим доступу до ресурсу: http://www.nwlink.com/~donclark/history_knowledge/bell.html
3. Steinfield C. Toward a definition of the information society [Електронний ресурс] / C. Steinfield, J. Salvaggio. – 1989. – Режим доступу до ресурсу: https://www.researchgate.net/publication/263266148_THE_INFORMATION_SOCIETY
4. Mesenbourg T. Measuring the Digital Economy [Електронний ресурс] / T.L. Mesenbourg // U.S. Bureau of the Census. – 2001. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.census.gov>
5. Fournier L. Merchant Sharing Towards a Zero Marginal Cost Economy [Електронний ресурс] / Laurent Fournier. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: https://www.researchgate.net/publication/262188913_Merchant_Sharing_Towards_a_Zero_Marginal_Cost_Economy

Жмай А. В.

преподаватель кафедры экономики и управления

Силкина Д. А.

студентка IV курса специальности «Менеджмент ВЭД»

Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова

ОСОБЕННОСТИ УПРАВЛЕНИЯ В МИРЕ VUCA

В последнее время становится всё очевиднее, что современный мир в целом и каждый человек в отдельности при существующем технологическом прогрессе становится более уязвимым. Сложные энергетические, коммунальные и информационные системы делают образ жизни миллионов, особенно живущих в больших городах, с бытовой точки зрения весьма комфортным и требующим минимальных физических нагрузок. При этом количество информации, потребляемой в день, превышает объём, который наши предки получали за всю жизнь. Эмоциональные и психологические нагрузки, связанные с зарабатыванием средств на жизнь, всё чаще становятся перегрузками. Количество психических заболеваний в мире растет настолько быстро, что по прогнозам Всемирной Организации Здравоохранения к 2020 году психические заболевания выйдут на первое место в структуре заболеваемости, обогнав сердечно-сосудистую патологию [1].

Современный мир характеризуется значительным динамизмом, неопределенностью и сложностью взаимоотношений. Концепция, описывающая нестабильность современного и, скорее всего, будущего мира, получила название VUCA. Это акроним, образованный начальными буквами четырех слов:

- **Volatility** (изменчивость, нестабильность, неустойчивость, волатильность) – ситуация меняется быстро и непредсказуемо (на основе данных изменений нельзя предсказывать будущую ситуацию или планировать действия).
- **Uncertainty** (неопределенность) – то «место», где основные разрушительные изменения случаются. И прошлое в данном месте не является предсказателем будущего: определение того, что грядет, является крайне затруднительным.
- **Complexity** (сложность) – «место», где множество сложных для понимания фактов, причин и факторов складываются в проблемы.

• **Ambiguity** (неясность, двусмысленность, неопределенность) - «место», где сложно ответить на вопросы «кто, что, где, когда, как и почему» [2].

По словам Кевина Робертса, мы живем в мире, который называют миром VUCA – нестабильном, неопределенном, сложном и неоднозначном. Для того, чтобы победить в VUCA-мире бизнесменам, маркетологам и всем креативным людям важно понять: все, что они делают, должно приносить людям радость именно сейчас, в настоящее время. Это означает переход от экономики внимания к экономике участия, от эпохи потока информации к эпохе вдохновения. Маркетинг должен вдохновлять людей на действие, так что теперь маркетингом руководят эмоции [3].

Таким образом, на смену миру SPOD, который представляет собой устойчивый (steady), предсказуемый (predictable), простой (ordinary) и определенный (definite) мир, пришёл мир VUCA [2].

Изменчивость ситуации сегодня становится не тенденцией, а постоянным условием современной жизни. Принятие идеи изменчивости означает, что предприятие должно быстро реагировать на изменения, происходящие в глобальном мире, стране, регионе или на конкретном рынке. Иными словами, единственным способом выживания предприятия в этих условиях является сокращение времени реакции на изменения. Реакция на изменения во внешней среде требует адаптации предприятий относительно различных аспектов его деятельности. Она должна опираться на определение сильных и слабых сторон предприятия, а также разработку стратегии на основе возможных сценариев развития ситуации.

Развитие предприятий в условиях VUCA требует новых подходов к отбору и обучению персонала. Компетенции, которые необходимы в новых условиях развития, значительно отличаются от тех, на которые делался упор ранее. Поэтому нужна новая модель управления персоналом, основой которой является эффективная адаптация к условиям VUCA.

Особые требования VUCA-мир выдвигает и к топ-менеджерам, их умение коммуницировать с собственным персоналом и внешней средой. Сегодня авторитет топ-менеджера основывается на воздействии, а не на контроле или должностному власти. По словам Кевина Робертса, в новом мире побеждают не властные лидеры, а креативные, которые умеют превращать проблемы в возможности и вдохновлять других. Они создают общество, в котором обеспечены ответственность, обучение, признание и радость. Именно в таком обществе рождаются идеи. Вместо того, чтобы месяцами планировать, обсуждать и вести переговоры, креативные лидеры нацелены на конкретные действия. Креативный лидер должен научиться терпеть неудачи и быстро исправлять свои ошибки [3].

Таким образом, коммуникации с собственным персоналом, построенные на разъяснении ситуации, умения вдохновлять людей на креатив и эффективный труд, является основной компетенцией лидеров. Те предприятия, топ-менеджеры которых это поймут, смогут адаптировать предприятие к современным условиям развития бизнеса.

Литература:

- 1) Статистика ВОЗ [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://brain-master.ru/statistika-voz.html> (дата обращения 16.05.2018).
- 2) Мир VUCA [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://becmology.blogspot.com/2016/03/vuca.html> (дата обращения 16.05.2018).
- 3) Кевин Робертс. Менеджмент умер. Маркетинг умер. Стратегия умерла [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://slon.ru/calendar/event/821687/>.

Івасів І. І.

Студентка спеціальності 051-Економіка

Науковий керівник: Данилюк М. О.

*д. е. н., професор, завідувач кафедри економіки підприємства
Івано-Франківський національний технічний університет нафти й газу*

ВИТРАТНИЙ ПІДХІД У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ЦІНИ НА ЖИТЛОВУ НЕРУХОМІСТЬ

Нерухомість – найважливіша із складових частин національного багатства всіх країн світу. Який би не був високий рівень індустріального та інтелектуального розвитку країни, земля скрізь становить

вагому частину національного багатства, а загалом на долю нерухомого майна, включаючи і житлову нерухомість, приходиться понад 50% світового багатства [1].

В даний час, все частіше виникає необхідність визначення їх вартості. Сьогодні ринок нерухомості починає набувати цивілізованих форм, починає формуватися його необхідна інфраструктура. Тому, все більшого значення набуває правильне визначення ціни конкретного об'єкту житлового будівництва.

Ринок житлової нерухомості — це багаторівнева соціально- економічна система, яка складається з окремих взаємопов'язаних між собою підсистем. Так, за способом здійснення угод ринок житлової нерухомості поділяється на первинний та вторинний ринки. Первинний ринок складається з новобудов та зданих в експлуатацію об'єктів нерухомості, що пропонуються суб'єктам ринку для купівлі. Саме первинний ринок нерухомості створює перехід нерухомості до економічного обігу.

Вихідними умовами дослідження ціноутворення та впливу ціни на формування ринку житла є розгляд теорій ціни та теорій вартості, котрі є нерозривно пов'язаними між собою. Не вдаючись в деталі взаємозв'язку між ціною і вартістю, що є предметом багатьох дискусій, акцентуємо увагу на визначенні параметрів формування вартості і відповідно ціни на ринку житлової нерухомості.

Витратний підхід ґрунтується на врахуванні принципів корисності і заміщення, а також передбачає визначення поточної вартості витрат на відтворення або заміщення об'єкта оцінки з подальшим коригуванням їх на суму зносу (знецінення) [2]. Даний метод враховує психологічні особливості покупця, засновані на сприйнятті споживчої вартості як продукту суспільної праці. За таким поглядом, незважаючи на відмінності в якості, при всіх наявних розбіжностях учасники ринку співвідносять вартість і ціну з витратами виробництва й реалізації. Тому, при використанні витратного підходу, оцінювана вартість визначається шляхом прямого або непрямого підрахунку всієї сукупності витрат, необхідних для виробництва (відтворення) відповідного об'єкта.

В оцінці витратним підходом визначається повна вартість відтворення об'єкта (копії), повна вартість заміщення об'єкта (функціонального аналога), залишкова вартість відтворення (заміщення) об'єкта. Повну вартість відтворення об'єкта (копії) можна визначити трьома методами: за вартістю конструктивних елементів, на підставі кількісного аналізу, методом реіндексації повної (первісної) і залишкової балансової вартості. Повну ж вартість заміщення об'єкта (аналога) можна визначити чотирма методами: за вартістю єдиного показника, за вартістю будівництва функціонального аналога, методом «50 на 50», за витратами на введення житла.

Проаналізувавши вище перелічені методи оцінки об'єкта нерухомості, бачимо, що їм притаманні певні обмеження і недоліки. Зокрема, не відображається вартість прогнозованих доходів; не враховується варіант найкращого і найбільш ефективного використання об'єкта; його застосування затрудняє визначення зносу, особливо, якщо об'єкту понад десять років, а також балансова вартість об'єкту не відповідає ринковій. А головний недолік – при оцінці будівель не враховується вартість земельної ділянки, а враховується лише вартість активів.

На думку автора [3], застосування витратного методу необхідно при: аналізі нового будівництва, визначенні варіантів використання землі, реконструкції будівель, оцінці для цілей оподаткування, оцінці для страхування, оцінці наслідків стихійних лих, оцінці спеціальних будівель і споруд.

Для практичного відображення ціноутворення у сфері житлового будівництва проведемо аналіз динаміки цін на первинному ринку житла провідних будівельних компаній м. Івано-Франківськ.

Інтенсивність зведення новобудов в Івано-Франківську досить висока. Забудовники будують нові житлові комплекси в основному в центральних районах. Більшість покупців купують квартири в зданих новобудовах або в тих, що на фінальних етапах будівництва. Так, близько 80% клієнтів розглядають варіанти покупки житла у введених в експлуатацію об'єктах і всього 20% покупців інвестують в будівництво новобудов на початкових етапах.

Станом на травень 2018 року середня ціна за м² житла в новобудові Івано-Франківська складає 12216 грн., при цьому присутній досить широкий діапазон цін: від 7500 до 26900 грн. за м² (рис. 1).

В даний час ціни на квартири в новобудовах в Івано-Франківську вже не ростуть так активно, як до 2014 року (рис. 2). Стабільний рівень вартості житла пояснюється, з одного боку, тим, що вгору ціни підштовхує інфляція і високий рівень потенційного попиту на доступне житло в межах міста. З іншого боку, зростання цін стримується нестабільним макроекономічним фоном і все ще не дуже високим рівнем платоспроможності населення.

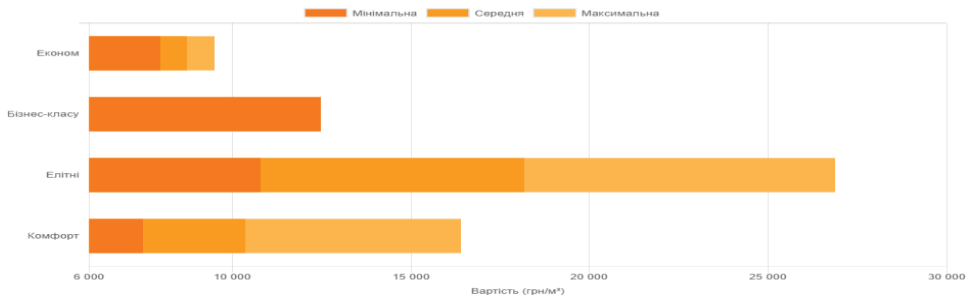


Рис.1 - Вартість квадратного метра в новобудовах Івано-Франківська в залежності від класу нерухомості [4]



Рис.2 - Динаміка цін на квадратний метр в новобудовах Івано-Франківська [4]

Як показали дослідження, великого стрибка цін не станеться. Однак, очікувати зростання вартості житла варто уже в 2018 році. Прогнозується його здорожчання в розмірі 6%. Експерти вважають, що в другій половині 2018 року ціни на нерухомість досягнуть докризового рівня. Це пояснюється кількома факторами: по-перше, ринком нерухомості України все більше цікавляться іноземні інвестори, а по-друге, очікується поступове підвищення добробуту місцевого населення, що призведе до поживлення попиту на ринку[4].

Отже, політика ціноутворення у будівництві є частиною загальної цінової політики та базується на загальних для всієї галузі принципах ціноутворення. Будівельній сфері діяльності притаманні техніко-економічні особливості, які впливають на ціноутворення в будівельному виробництві і обумовлюють специфіку методів визначення цін на будівельну продукцію.

До таких особливостей можна віднести: наявність інфраструктури та місцезонашування; стадію будівництва; клас будівництва; технологію будівництва; репутацію забудовника; систему юридичних гарантій тощо.

Разом з тим, аналіз практики оціночних робіт нерухомості засвідчує, що у сучасних умовах побудови ринкових відносин найбільш поширений витратний підхід та його методи зокрема, тому що використання інших методів оцінки вимагає ширшої систематичної ринкової інформації, якої у теперішній час явно не вистачає.

Література

1. Сичова О. Є. Формування цінової політики на продукцію підприємств будівельної галузі/ Сичова О. Є.// Економічний простір .- №75, 2013. - с. 230-240.
2. Запотоцька В. Ціноутворення на регіональних ринках житла, теоретичний та прикладний аспекти/ В Запотоцька // Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка .- 2017. – с.138-145.
3. Торубко В. В. Експертна оцінка об'єктів нерухомості/ В. В. Торубко// Збірник наукових праць студентів кафедри аудиту, ревізії та аналізу. - №1, 2017.
4. Електронний ресурс/ режим доступу: <https://zabudovnyk.com.ua/uk/price/city/ivano-frankivsk>.

«ЗЕЛЕНА ЛОГІСТИКА» В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМАТИКА, ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Аналіз економічної діяльності більшості українських автотранспортних підприємств (АТП) показав, що вони діють без урахування проблем захисту навколишнього середовища, головна мета яких – мінімізація витрат і збільшення прибутку. Отже, розгляд перспективних тенденцій впровадження і застосування принципів «зеленої» логістики є особливо актуальним.

Зелена логістика, в першу чергу, спрямована на оптимізацію та ефективне управління прямими і зворотними матеріальними потоками (інформаційними, потоками відходів, шкідливих викидів, різних природних ресурсів та енергії) з метою мінімізації негативного впливу на стан навколишнього середовища[1, с. 50], що є одним із пріоритетних напрямів Національної транспортної стратегії (НТС) 2030 в Україні[2, с. 15].

Варто зазначити, що сьогодні стан розвитку логістики в Україні лише частково відповідає сучасним вимогам і призводить до економічних втрат. Низький рівень розвитку логістики в Україні підтверджує Індекс ефективності логістики (LPI), який використовується для вимірювання ефективності міжнародних ланцюгів постачання. Так, за даним індексом, Україна у 2016 р. посідає лише 80 місце серед 160 країн світу із загальним показником 2,74 бали з п'яти (на першому місці знаходиться Німеччина з показником 4,23 балів) (див. рис 1) [3].

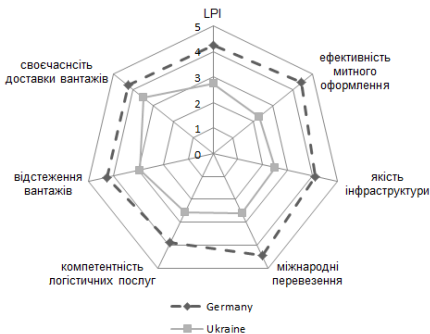


Рис. 1. Порівняльна характеристика складових LPI в Україні та Німеччині, 2016 р.

В результаті проведених досліджень логістичної системи виявлено, що в Україні існує ряд стримуючих факторів, які перешкоджають швидкому зростанню «зелених» технологій, а саме[4, с. 214]:

- 1) мала зацікавленість суспільства в питаннях обережного природокористування та негативних наслідків антропогенного впливу (як споживачів, так і підприємців);
- 2) відсутність державних обов'язкових до виконання нормативно-правових актів та механізмів, що стимулюють застосування принципів екологічності;
- 3) дорогі технології (підприємці не зацікавлені здійснювати довгострокові інвестиції в «зелені» технології, що не приносять миттєвого результату).

Водночас досвід багатьох компаній показує, що на практиці також виникають розходження цілей підприємства при виконанні стратегії «зеленої» логістики:

1. Вартість. До стратегії економії витрат, яку використовують підприємства для дешевого способу виробництва, зазвичай не входять екологічні міркування, таким чином, «зелена стратегія» підвищує витрати підприємства.

2. Гнучкість та час. Не всі ланцюги поставок здатні до швидкої та екологічної діяльності, прикладом може бути машинне виробництво, яке за рахунок економії часу збільшує негативний вплив на довкілля.

3. Надійність. Успішність логістики базується на спроможності доставити вантаж із найменшими загозами чи пошкодженнями, у той час як найменш забруднюючі види транспорту не завжди є надійними.

4. Електронна комерція. Розвиток інформаційних технологій призводить до впровадження нових видів торгівлі, а також більш високого рівня споживання енергії[5, с. 295].

Особливо відчутним для України є віддання переваги автомобільному транспорту, коли можна використати більш екологічний – залізничний, морський чи річковий. Більш того, автомобільний транспорт є одним з основних джерел забруднення атмосферного повітря, оскільки вік близько 75 % вантажівок більше 10

років і мають корисне навантаження менше 10 тонн. Половина всього автопарку зроблена в Україні або РФ. В результаті цього флот має низьку паливну та економічну ефективність, через постійні перевантажень страждають дороги. Провітання корупції і низькі ціни перешкоджають участі іноземних і, можливо, більш професійних операторів. Внаслідок цього, українські транспортні підприємства не можуть ставити за мету зменшення впливу на навколишнє середовище, піклуючись лише про отримання прибутку[2].

Для вирішення даної проблеми, Всесвітній банк рекомендує створити єдину базу перевізників та їх автопарку, уніфікувати українське законодавство відповідно до міжнародних конвенцій та розширити доступ іноземних операторів до перевезення.

Як результат розвитку транспортної системи, очікуються наступні перспективи розвитку зеленої логістики в Україні:

- 1) зростання залежності від залізниці та внутрішніх водних шляхів для перевезення товарів, що дозволить зменшити рух транспорту, забруднення та проблеми технічного обслуговування на дорогах;
- 2) використання альтернативних джерел енергії на виробництві для мінімізації забруднення навколишнього середовища за прикладом розвинених країн (енергія вітру, води, сонця, біомаси тощо);
- 3) використання у виробництві екологічних пакувальних матеріалів, особливо у випадках, коли переробка відходів неможлива або складна;
- 4) зменшення викидів парникових газів від пересувних джерел на 60% до 2030 порівняно з 1990 р.[6, с. 23];
- 5) зменшення сумарного обсягу викидів в атмосферне повітря від пересувних джерел у 2030 р. на 30% порівняно з 2015 р.;
- 6) енергосміність транспорту зменшиться на 15-20 відсотків до 2020 [7, с. 26].
- 7) завдяки скороченню паливних витрат перевізники заощадять 2,4 млрд. євро до 2030.

Список літератури

1. Смирнов І.Г. «Зелена логістика»: еколого-географічний вимір / І.Г. Смирнов // Український географічний журнал. – 2002. – № 2. – С. 49 – 52.
2. Матеріали круглого столу з Національної транспортної стратегії України до 2030 року. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mtu.gov.ua/content/krugliy-stil-z-pitan-onovlennya-nacionalnoi-transportnoi-strategii-ukraini-do-2030-roku.html?PrintVersion>
3. Індекс ефективності логістики (LPI) 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.baif.by/stati/indeks-effektivnosti-logistiki-lpi-2016>
4. Костюк О.С., Канюка М.В. Проблеми та перспективи розвитку «зеленої» логістики в Україні [Електронний ресурс] / О.С. Костюк, М.В. Канюка – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/16761/1/130-Kostyuk-213-215.pdf>
5. Li Yanbo. The Forms of Ecological Logistics and Its Relationship Under the Globalization / Yanbo Li, Songxian Liu // Ecological Economy. – 2008. – № 4. – Р. 290–298.
6. Закон України «Про ратифікацію Паризької угоди» від 14 липня 2016 р. № 1469-VIII. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1469-19>
7. Про схвалення Транспортної Стратегії України на період до 2020 р.: офіц. текст: за станом на 15 лютого 2015 р. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 2174-р від 20.10.2010 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2174-2010-%D1%80>

Калакайло Л. П.

студентка кафедри «Фінансів і кредиту»

Науковий керівник: Кучерівська С.С.

к.е.н., доцент кафедри фінансів і кредиту

Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича

ВПЛИВ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ НА РИНОК СТРАХОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Роль страхування як інституту гарантування відшкодувань понесеної шкоди у зв'язку з тими чи іншими подіями на сучасному етапі розвитку економіки різко зростає. Однак, економічна криза в країні, зниження платоспроможності споживачів страхових послуг, низький рівень страхової культури,

військові дії на Сході України, посилення інших зовнішніх і внутрішніх ризиків страховиків значно гальмують розвиток страхового ринку України. На страховому ринку можна спостерігати одночасну дію багатьох негативних факторів, які лише підсилюють один одного [5].

У багатьох працях вітчизняних і зарубіжних науковців, таких як В. Базилевич, В. Плиса, Н. Добош, О. Вовчак, А. Супрун та ін., висвітлені проблеми розвитку та побудови страхового ринку України, його ефективного функціонування. [1]

На кінець 2017 року в країні нараховувалося 294 страхових компанії, згідно звіту Національної комісії, що здійснює державне регулювання в сфері ринків фінансових послуг про стан страхового ринку. Порівняно з 2016 р. їх кількість зменшилася на 16, хоча впродовж 2017 р. до державного реєстру страховиків була внесена інформація про 4 нові компанії, але було виключено 20 страховиків. (Таблиця 1) [2]. Як правило, з ринку пішли невеликі страхові компанії, які вели не зовсім чесну боротьбу за рахунок демпінгу та працювали переважно в сегменті ОСЦПВВНТЗ.

Кількість страхових компаній	Станом на 31.12.2015	Станом на 31.12.2016			Станом на 30.12.2017		
		всього	внесено інформацію	вибуло	всього	внесено інформацію	вибуло
Загальна кількість	361	310	6	57	294	4	20
в т.ч. СК "non-Life"	312	271	6	47	261	4	14
в т.ч. СК "Life"	49	39	0	10	33	0	6

Таб. 1 Кількість страхових компаній

Компанії з іноземним капіталом, які готові підлаштуватися під умови нашої країни та давно працюють в Україні почувають себе відносно стабільно на ринку страхових послуг. Нажаль український ринок на даний час не привертає нових глобальних інвесторів, тому таких компаній не багато. [3]

У зв'язку зі зменшенням підконтрольної Україні території та зниженням платоспроможності громадян страховий ринок продемонстрував скорочення укладень договорів у 2016 році порівняно з 2017 роком на 56,2%, однак у 2017 р. їх кількість збільшилася на 17,4%. При цьому спостерігається збільшення середньої вартості страхового поліса [2].

Для вітчизняних страховиків ще однією проблемою є звуження ринку, коли скорочується кількість клієнтів, а ті які залишаються вимагають більш високу якість страхових послуг. В обов'язкових видах страхування попит на послуги страхових компаній залишається відносно стабільним.

Страховий ринок України також потребує належного інформаційного забезпечення, проте, як у невеликих гравців, так і у лідерів ринку існує інформаційний дефіцит. Загальнонаціональна система розкриття страхової інформації учасниками ринку в Україні відсутня, що посилює недовіру споживачів до них та робить роботу компаній «непрозорою».

Висновки: На сучасному етапі свого розвитку страховий ринок України проходить період, який допоможе йому стати більш конкурентоспроможним та звільнитись від неефективних компаній.

Отже, інтенсивний розвиток страхового ринку України стримується низкою чинників:

- відсутністю дієвих фінансових важелів впливу з боку держави на функціонування і розвиток елементів страхової системи;

- інфляційними процесами та спадами в економіці;
- низьким рівнем страхової культури громадян;
- недостатнім нормативно – правовим забезпеченням;
- недосконалістю чіткої парадигми соціального страхування та регуляторної політики держави;
- політична криза в країні.

Страховий ринок України має значний потенціал, реалізація якого можлива за умови чіткої конструктивної взаємодії усіх учасників страхового ринку.

Література:

1. Диба В. А. Вплив економічної кризи на страховий ринок України [Електронний ресурс] / В. А. Диба // Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка". – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5198>.
2. Статистика страхового ринку України [Електронний ресурс] // Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://forinsurer.com/files/file00621.pdf>.

3. Пікус Р. Фінансова стійкість страхової організації та джерела її забезпечення / Р.Пікус, М. Балицька // ВІСНИК Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2016. – №3(180). – С. 6-9.
4. Кузьменко О. Г. Страховий ринок України: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку [Електронний ресурс] / О. Г. Кузьменко // Молодий вчений. – 2014. – Режим доступу до ресурсу : <http://molodyvchenny.in.ua/files/journal/2014/12/40.pdf>.
5. Супрун А. А. Страховий ринок України в умовах системної кризи [Електронний ресурс] / А. А. Супрун, В. К. Хлівний // Фінанси України. – 2013. – Режим доступу до ресурсу : [file:///C:/Users/Владелец/Downloads/Fu_2013_9_7%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Владелец/Downloads/Fu_2013_9_7%20(1).pdf).

Кисіль К. А.

*студентка факультету менеджменту
Запорізького національного університету*

БЕНЧМАРКІНГ ЯК СПОСІБ ВИЯВЛЕННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ПІДПРИЄМСТВ

Актуальність теми полягає у наступному: на сучасному етапі розвитку економіки спостерігається вихід на ринок нових підприємств та таке ж стрімке їх зникнення, що свідчить про те, що немає стабільності й закріплення організацій. Це відбувається через те, що засновники не можуть зацентувати увагу на своїх перевагах та якісно донести інформацію до споживачів.

Бенчмаркінг - метод визначення конкурентних переваг або інструмент підвищення конкурентоспроможності суб'єкта підприємницької діяльності за рахунок систематичного, безперервного пошуку, вивчення та адаптації до власних умов найкращих методів здійснення бізнес-процесів, завдячуючи чому задовольняються потреби ринку та підвищується ефективність діяльності підприємства, що сприяє стабільному розвитку бізнесу в умовах нестійкого зовнішнього середовища [1].

Можна виділити наступні етапи впровадження бенчмаркінгу [2]:

1. Визначення об'єкта бенчмаркінгу.

Цей етап передбачає визначення потреб підприємства у змінах, покращенні; проводиться оцінка діяльності підприємства та його ефективність; виділяються та досліджуються основні операції, що мають значний вплив на діяльність підприємства у підсумку, а також спосіб кількісного виміру відмінних рис; встановлюється, яка глибина бенчмаркінгу необхідна.

2. Вибір партнера по бенчмаркінгу.

Слід встановити, яким буде бенчмаркінг: зовнішнім чи внутрішнім; провести пошук підприємств, які є еталонними; встановити комунікації з цими організаціями; сформулювати критерії, за якими будуть проводитися оцінка й аналіз.

3. Пошук інформації.

Слід зібрати інформацію про свою компанію і компанії, з якими буде проводитись порівняння. З цією метою використовуються як первинна, так і вторинна інформація. Одержану інформацію необхідно всебічно перевірити.

4. Аналіз.

Отримана інформація підлягає класифікації та систематизації; обирається метод аналізу й оцінюється ступінь досягнення мети і чинники, що визначають результат.

5. Впровадження.

На цьому етапі розробляється план імплементації, заходи контролю; визначаються виконавці та відповідальні; оцінюється й аналізується процес упровадження для досягнення ефективності; контролюється дотримання терміну та бюджету впровадження таких заходів.

Для ефективного управління діяльністю підприємства бенчмаркінг виконує два головних завдання:

- 1) визначення найкращих наробіток у сфері спеціалізації підприємства на кожний період часу;
- 2) орієнтація підприємств на досягнення цих вищих результатів у найближчий час [3].

Перше завдання передбачає збір повної інформації про ситуацію на зовнішньому та внутрішньому ринках. Більше того, така інформація повинна постійно доповнюватися і змінюватися за необхідності. Інформація збирається й обробляється з орієнтацією тільки на найважливіші аспекти дослідження.

Вирішення наступного завдання передбачає формування внутрішньої стратегії розвитку підприємства, що забезпечує йому досягнення конкурентних переваг. Це може допомогти компанії зайняти лідируючу позицію у тій же галузі з урахуванням наявного потенціалу.

Таким чином, бенчмаркінг сьогодні є досить корисним інструментом, що робить конкурентноспроможною організацію завдяки порівнянню й аналізу своєї діяльності з діяльністю найбільш успішних підприємств. Більше того він висвітлює слабкі та сильні сторони діяльності підприємства порівняно з конкурентами та світовими лідерами в галузі, встановити основні фактори їх успішності. На підставі результатів бенчмаркінгу набагато простіше розробити та прийняти управлінські рішення щодо подальшого стійкого розвитку суб'єкта підприємництва в умовах динамічного зовнішнього середовища. Результатом проведення на підприємстві бенчмаркінгу є активізація організації бізнес-процесів, скорочення витрат, підвищення рівня доходів, що, в свою чергу, позитивно впливає на прибуток, призводить до оптимізації управлінської структури і, як результат, підвищення ефективності діяльності підприємства.

Література:

1. Довгань Л.С. Стратегічне управління: Навчальний посібник / Л.С. Довгань, Ю.В. Каракай, Л.П. Артеменко. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 372 с.
2. Лютікова М.В. Бенчмаркінг як інструмент підвищення прибутковості та конкурентоспроможності підприємства [Електронний ресурс] / М. Лютікова, Р. Морозова, П. Сухарев. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/33_NIEK_2008/Economics/37138.doc.
3. Ростовцева И.Ф. Проблемы использования бенчмаркинга в управлении предприятием / И.Ф. Ростовцева // Предпринимательство: перспективы развития. – 2005. – № 4(27). – С. 60–64.

Кірнцова М. В.

к.е.н., доцент кафедри маркетингу

Сайчук В. Р.

студентка кафедри маркетингу

Одеський національний політехнічний університет

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ МАРКЕТИНГОВОЇ ТОВАРНОЇ ПОЛІТИКИ НА РИНКУ ФІТНЕС-ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Сьогодні загальносвітовою тенденцією є інтерес до здорового способу життя. Саме тому фітнес стає все більш популярним у всьому світі. У даний час фітнес-індустрія є сферою успішного та перспективного бізнесу, адже за темпами розвитку посідає друге місце у світі після високих технологій. Завдяки стабільно високим темпам розвитку, фітнес-індустрія має високу інвестиційну привабливість, обсяг ринку якої з кожним роком збільшується. [1; 2]

За даними досліджень проекту FitnessConnectUA споживачами послуг фітнес-клубів є 1,02 млн українців, тобто 2,4 % населення країни. Річний обсяг цього ринку складає 201,8 млн долл. [3] А за дослідженнями маркетингової агенції Smart понад 6 млн. українців займаються у фітнес-клубах або в традиційних спортивних залах [4]. При цьому серед найбільш крупних мереж в країні виділяються лише два гравця – Sport Life та FitCurves, які планують подальше збільшення кількості своїх клубів [4].

Ринкові перетворення, комерціалізація інфраструктури масового спорту у світі отримує нові імпульси розвитку. Проте зростає й конкуренція, і, як наслідок значення маркетингової діяльності в завойовуванні споживачів. Одним з головних напрямків вибору того чи іншого фітнес-закладу потенційним клієнтом є товарне пропонування. Спортивні програми оновлюються внаслідок останніх тенденцій, наукових розробок щодо кращих результатів при тренуванні. Тому вважаємо актуальним та необхідним дослідження сучасного стану, прогнозування перспектив розвитку фітнес-індустрії різних країн світу з метою використання досвіду для розвитку потенціалу ринку фітнес-послуг в Україні.

На сьогодні перспективними напрямками розвитку товарної політики в цієї сфері є аеробні тренування, це основний "продукт", що пропонується на ринку фітнес послуг. Підвидами даного класу, тобто асортиментною лінією, є: степ, фітбол, силові класи та латина, тай-бо. Саме на них базується даний вид фітнесу. Однак ринок розширюється і з'являються нові програми, пов'язані з аеробною навантаженням.

Популярним у світі стає Табата (або «Протокол Табата») – один з найефективніших видів інтервального тренування. Класичний вид цього напрямку заснований на тренуванні з декількома інтервалами по 20 і 10 секунд. Ця методика була розроблена в Японії ще в кінці 90-х років ХХ ст. для професійних спортсменів, а вже потім була використана у фітнесі для звичайних споживачів. Проте для вітчизняного ринку це достатньо нове пропонування. Серед переваг такої пропозиції – невелика кількість часу та вагомий результат у схудненні, формуванні гарної фігури, витривалості, укріплення м'язів. Таке тренування ефективно проводиться максимум 30 хвилин (для початківців – менше), в кінці роблять вправи на розтягування. Це може бути гарною конкурентною пропозицією фітнес-центрів. Згадаймо успіх «FitCurves» - мережі фітнес-клубів, що пропонують 30-хвилинне тренування та працюють за франшизою по всій Україні.

«Протокол Табата» підходить для жінок та чоловіків будь-якого віку та підготовці. Проте тренер повинен відслідковувати кількість підходів, не можна одразу виконувати усю програму, та споживачі на протязі тренування оцінюють свій пульс. Завдання тренера співвідносити дані про пульс із роком споживачів, запобігати перевищенню максимальної цифри. Звичайно, що як і будь-які інші види аеробного навантаження, Табату можна виконувати й самостійно (про такі програми є інформація в мережі Інтернет), проте займатися в групі з кваліфікованим тренером в даному випадку безпечніше та ефективніше. А також, перспективним є те, що на відміну від «FitCurves», що пропонує послуги тільки для жінок, ця система також є привабливою для чоловіків, що розширює коло потенційних споживачів та впливає на ємність ринку.

В світовому фітнесі також популярним є напрямок вуличного тренування «outdoor», тобто заняття проводяться на свіжому повітрі. Вони можуть бути ідентичними тим, що проходять в залі (наприклад, йога), або зовсім особливими, що підходять тільки для проведення на стадіонах, у парках, на природі (наприклад, біг по заданому маршруту). В більшості таких тренувань використовується мінімум обладнання та можна задіяти вже існуючих тренерів. Заняття на свіжому повітрі сприяють насиченню організму киснем - а значить, прискорюють обмін речовин, зміцнюють імунітет, покращують кровообіг, піднімають настрій і знімають стрес. Не дивно, що такі тренування стали одним з основних фітнес-трендів [5]. В Україні даний напрямок також набирає обертів. Наприклад, в Одесі стає популярною йога на березі моря, як правило, це ранкові тренування. Розширення товарного пропонування за рахунок «outdoor» дозволить вирівняти попит на фітнес-послуги влітку, коли більшість людей намагаються проводити час на свіжому повітрі, а не в приміщенні.

Таким чином, на маркетингову товарну політику в сфері фітнес-послуг значно впливають світові тенденції здорового способу життя та водночас збільшення швидкості його темпу, наукові розробки щодо ефективних тренувань при зменшенні витраченого часу, прагнення до різноманітності тренувань, отримання позитивних емоцій. Тому фітнес-клубам доцільно відстежувати останні тенденції в даній індустрії та своєчасно оптимізувати свою товарну політику для підтримки своєї конкурентоспроможності на ринку.

Література:

1. "The IHRSA Global Report 2016" [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://download.ihrsa.org/pubs/2016_IHRSA_Global_Report_Preview.pdf
2. "What we do", UK Sport – The UK's High Performance Sports Agency [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.uk sport.gov.uk/pages/what-wedo>
3. Скільки українців посещає фітнес-клуби: статистика [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.facenews.ua/news/2017/380818/>
4. Прогноз ринку фітнес-послуг в Україні на 2018 рік // Новини українського бізнесу [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://vlasnasprava.ua/proгноз-ринку-фитнес-послуг-в-україні-на-2018-рік>
5. Outdoor-fitness [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.outdoor-fitness.com/>

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ В АПК УКРАЇНИ

Постійні зміни на ринках та поведінки споживачів впливають на умови ведення господарської діяльності вітчизняного агропромислового бізнесу. При цьому стає необхідною побудова ефективних, довготривалих відносин між усіма суб'єктами ринкових відносин і факторами маркетингового середовища. Допомогає у цьому процесі раціонально організована політика маркетингових комунікацій.

Сучасній маркетинговій комунікаційній діяльності вітчизняних агропромислових підприємств необхідно змінювати підходи до діяльності на ринках, зокрема слід враховувати:

- роботу у середовищі багатомовності (необхідність працювати з людьми і командами без мовних бар'єрів);
- діяльність у різних географічних локаціях (потреба постійно адаптуватись із високими темпами до мультикультурного середовища);
- вимоги знаходити спільні точки дотику із представниками різних парадигм мислення, об'єднувати й розв'язувати конфлікти поколінь, одночасно працюючи над тим, щоби їхні відмінності взаємодоповнювались;
- розвиток гнучкості, критичного мислення й емоційного інтелекту активніше, ніж навичок контролю і постановки завдань (прагнення використовувати у маркетинговій діяльності працівників, у мотивацію котрих вбудовані «внутрішні організатори»);
- зміну типу діяльності в сторону зменшення працівників і прямування в сторону ієрархічно плоских структур (зумовлено намаганнями скоротити витрати, підвищити ефективність діяльності через застосування компетенцій управлінців нового формату).

Нові та водночас складніші підходи сприяють підвищенню ролі маркетингових комунікацій агропідприємств України. Сьогодні їхній вплив проявляється не лише у формуванні лояльних стосунків зі споживачами чи збільшенні обсягів збуту. Вагомішим стає формування іміджу підприємства, торгової марки, товару чи послуги. Посилює це украй актуальна проблема діяльності агросектору України – нестача ресурсу праці. Керівники українських агропромислових підприємств відзначають загострення цієї проблеми впродовж останніх кількох років. Сприяє цьому зниження курсу національної грошової одиниці: доходи з-за кордону автоматично зростають в Україні.

Однак високий рівень зайнятості у вітчизняному агросекторі є рудиментом технологічної відсталості. Так, у розвинених західних країнах зайнятість у цій галузі не перевищує 2-3 % робочої сили. При цьому обсяги аграрного виробництва на душу населення є значно вищими. Сприяє такій ситуації автоматизація й сучасні технології. Навіть більше, згідно оцінок компанії McKinsey кількість робочих місць в АПК у розвинених країнах до 2030 року додатково скоротиться на 15-35% [3].

Проблема високої зайнятості в українському секторі АПК зумовлена сировинною спрямованістю вітчизняного виробництва. Роль сільського господарства в Україні невпинно зростає: цей сектор генерує приблизно 12% ВВП та 10% робочих місць; експорт аграрної продукції зріс у 2 рази впродовж 2010-2016 рр. і становить близько 40% експорту країни [1]). Однак очевидні успіхи у довготривалій перспективі можуть стати пасткою для українських фермерів, значна частина з яких виробляє лише дешеву сировину [2, С.4-7] без подальшого поглиблення процесів переробки. Свідченням негативної динаміки є зростання частки первинної сільськогосподарської продукції в експорті: протягом 2011-2017 рр. – від 41% до 56%.

Отже, підприємства агропромислового сектора в Україні потребують глобальних змін та значних інвестицій. Генератором цих змін може стати впровадження маркетингових підходів до їхньої господарської діяльності через ефективну маркетингову комунікаційну політику. Ці зміни мають привести до:

- орієнтації на довготривалу перспективу;
- поглиблення процесу виробництва;
- пошуку та налагодження співпраці із постійними покупцями;
- пристосування до умов макросередовища функціонування фірми;
- прогнозування перспектив та напрямів розвитку;

Ключовим, однак, є необхідність змін у підходах до застосування маркетингових комунікацій вітчизняними агропромисловими підприємствами. Комунікації в АПК України мають розпочинатись набагато раніше від моменту виходу товару з ферми чи виробництва: вони є навмисною діяльністю, котру здійснює виробник з метою виготовлення та направлення своєї продукції до наперед обраних цільових сегментів для максимізації прибутку.

З метою реалізації усіх функцій маркетингових комунікацій вітчизняні агровиробники повинні постійно слідкувати за новинками у галузі комунікацій, переймати досвід провідних компаній, використовувати сучасні підходи та методи доступу до споживачів, партнерів, ринків. Добрим прикладом у цьому є поведінка агропідприємств Польщі, зокрема тих, хто займається виробництвом продуктів харчування: вони перші і найважливіші лідери у сфері впровадження маркетингових інновацій у сфері комунікацій не тільки на польському ринку, але й ринку Європейського Союзу. Скажімо, лідери ринку польського соку заохочують багато нововведень у сфері комунікації про бренд та використання нових засобів масової інформації для побудови відносин із навколишнім маркетинговим середовищем [4, С.117-120].

Отже, необхідність глобальних змін у вітчизняному секторі АПК не викликає сумніву. Потреба використання сучасних інструментів маркетингу та маркетингових комунікацій є важливою умовою поступального розвитку сучасних агропромислових компаній в Україні.

Однак слід розуміти, що застосування маркетингових комунікаційних інновацій агробізнесом значною мірою залежатиме від професіоналізму маркетингових агентств, які співпрацюють з наближенням та подальшим охопленням агробізнесу. Маркетингових аналіз великих компаній в агропромисловому секторі України свідчить, що вони часто співпрацюють із найкращими маркетинговими комунікаційними агентствами, які створюють умови для застосування нових засобів масової інформації та побудови спільноти користувачів і прихильників, зацікавлених у брендів в Україні та за кордоном.

На нашу думку, цікавим для розвитку сектору АПК на найближчу перспективу є застосування досвіду ІТ-сектору України. Адже його швидкому розвитку впродовж останнього десятиліття сприяло кілька чинників, зокрема дешевший ресурс праця та поширення інформації. Можливо саме це – рецепт для активного розвитку сектору АПК України.

Література:

1. Агробізнес України в графіках і картах [Електронний ресурс] / 17.10.2016. – Режим доступу: <http://businessviews.com.ua/ru/economy/id/20-grafikov-i-kart-kotorye-dostupno-objasnajut-agrobiznes-ukrainy-328/>.
2. Агробізнес за 2016-2017 рр. // Інфографічний довідник «Агробізнес України 2017». – 2017. – 4-е вид. – 50 с.
3. Жмеренецький О. Селяни без майбутнього, або Як ІТ врятує агросектор / Олексій Жмеренецький // Економічна правда. – 7 лютого 2018. - <https://www.epravda.com.ua/publications/2018/02/7/633808/>.
4. Pudelkiewicz E. Refleksje wokół koncepcji marketingu w agrobiznesie / Eugeniusz Pudelkiewicz // Polityki Europejskie, Finance i Marketing. – 2011. – Nr.5(54). – 115-130.

Марченко В.О.

*Студентка Вінницького торговельно-економічного інституту
Київського національного торговельно-економічного університету*

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ

Державні закупівлі є одним із головних інструментів системи управління державними фінансами, частка яких у бюджеті становить близько 25% [1, с. 2].

Останні роки вітчизняні та зарубіжні науковці такі як Ю. Фалко, О. Критенко, І. Влялько, Я. Петруненко, О. Кулак, Н. Осадча, В. Ляшенко, К. Кузнецов, В. Смиринський, Н. Ткаченко, Ю. Уманців, О. Овсянюк- Бердадіна, які досить значну увагу приділяють дослідженню розвитку та реформуванню інституту державних закупівель. У свою чергу, більшість українських дослідників не звертають належну увагу на питання закупівель на місцевому та регіональному рівні.

Метою дослідження є охарактеризувати особливості здійснення моніторингу публічних закупівель в Україні.

Відповідно до Закону України «Про публічні закупівлі», публічна закупівля (далі – закупівля) – придбання замовником товарів, робіт і послуг у порядку, встановленому цим Законом [2].

Сферу публічних закупівель представляють операції з придбання матеріальних і нематеріальних благ за рахунок бюджетних коштів, фондів соціального страхування, коштів центрального банку, підприємств державної і комунальної форм власності та підприємств з державною часткою понад 50% розміру статутного капіталу [3, с. 458].

Публічні закупівлі підпорядковані меті, а саме економічному розвитку нашої країни й забезпеченню діяльності потреб держави і територіальних громад. Про це, зокрема, говорить О.С.Мельников, стверджуючи що публічні закупівлі забезпечують розвиток та функціонування стратегічних галузей економіки, охорони здоров'я, освіти, науки, культури, фізичної культури і спорту, охорони порядку, системи національної безпеки та ін. За допомогою державних закупівель держава задовольняє свої потреби в товарах, роботах та послугах, утримує та фінансує бюджетні установи [4, с. 122].

Відповідно до Закону України Про публічні закупівлі, моніторинг закупівлі – аналіз дотримання замовником законодавства у сфері публічних закупівель на всіх стадіях закупівлі з метою запобігання порушенням законодавства у сфері публічних закупівель [2].

Для допорогових закупівель в електронній системі публічних закупівель ProZorro у 2016р. з'явилася можливість переходу на моніторинговий портал DoZorro прямо з картки конкретного тендера. За допомогою моніторингового порталу DoZorro кожний бажаччий може подивитись чи були зауваження до даної закупівлі з боку інших учасників системи, та залишити свій відгук на даному порталі скориставшись прямим переходом з картки тендера, можливість проаналізувати всі закупівлі замовника, яким оголошено закупівлю, та подивитись всі відгуки по ним.

Моніторити надпорогові закупівлі зручно відповідно до статті 34 «Про публічні закупівлі». Відповідно до п. 3 розділу I Закону України «Про публічні закупівлі» та іншими законами України, контроль у сфері публічних закупівель у межах своїх повноважень, визначених Конституцією, здійснює центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного фінансового контролю. Таким центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного фінансового контролю, є Державна аудиторська служба та її підрозділи. Діє ця служба на підставі Закону «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні». Донедавна в цьому Законі було передбачено такі види державного фінансового контролю: державний фінансовий аудит; інспектування (ревізії планова та позапланова); перевірка державних закупівель. Але були внесені зміни до ч.2 ст.2 Закону України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні», у результаті чого **кількість видів державного фінансового контролю збільшено до чотирьох**, а саме: державний фінансовий аудит; інспектування; перевірки закупівель; моніторинг закупівель.

Крім того до органів контролю також належать – Антимонопольний комітет України (далі – АМКУ) та Рахункова палата. АМКУ та Рахункова палата здійснюють контроль у сфері публічних закупівель у межах своїх повноважень, визначених Конституцією та законами України.

Рішення про початок проведення моніторингу приймає керівник Державної аудиторської служби України або його заступник у разі наявності однієї чи декількох підстав наявності даних автоматичних індикаторів ризиків (дуже малий крок пониження ціни у торгах, не деталізоване тендерне оголошення, постачальник працює виключно з одним замовником), інформація отримана від органів державної влади, органів місцевого самоврядування про наявність ознак порушення законодавства у сфері публічних закупівель та ін. За результатами моніторингу складається та підписується висновок, який затверджується керівником Державної аудиторської служби та оприлюднюється протягом 3 робочих днів з дати його складання.

Отже, можна зробити висновок, здійснення моніторингу публічних закупівель в Україні дає змогу державним органам контролю у сфері публічних закупівель здійснювати контроль над відповідними процедурами на електронних майданчиках, виявляти правопорушення, надавати необхідну інформацію, надавати роз'яснення з тих чи інших питань.

Література

1. Письменна М.С. Аудит ефективності електронної системи публічних (державних) закупівель. / М.С. Письменна. // Innovative solution in modern science. – 2017. – Вип 2(11). – с.1-15.

2. Закон України: Про публічні закупівлі від 1 квітня 2016р. № 10788- VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2016. - № 9. – ст.89.

3. Круп'як І.Й. Особливості функціонування системи публічних закупівель в умовах трансформації сучасних економічних процесів. / І.Й. Круп'як // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. – Вип.18. – с. 458-462.

4. Довбенко А.М. Загальна характеристика ознак публічних закупівель. / А.М. Довбенко. // Науковий вісник публічного і приватного права. – 2017. Вип.2. – с.122.

Надольна А.В.

студентка вищого ступеня бакалавр

Науковий керівник: Козар В.В.,

к.е.н, асистент кафедри фінансів

Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ НА МІЖНАРОДНОМУ РИНКУ

За останній час проблема конкурентоспроможності продукції в Україні стала однією з найбільш важливих чинників. Стабільний та ефективний розвиток економіки залежить безпосередньо від випуску конкурентоздатної продукції. Показник конкурентоспроможності характеризує окремі підприємства, а також і економіку країни загалом. Неминучий процес глобалізації не обходить стороною і Україну, яка вже 6 років є членом СОТ. Завдяки вступу до Світової Організації Торгівлі, Україна отримала переваги щодо одержання режиму найбільшого сприяння в торговельному просторі всіх країн-членів СОТ, тобто одночасне покращення умов торгівлі із більш ніж 150 країнами. Але і сьогодні конкурентоспроможність української продукції залишається на дуже низькому рівні, не зважаючи на величезний експортний потенціал багатьох галузей української економіки. Тому тема дослідження, присвячена питанню підвищення конкурентоспроможності української продукції на зовнішньому ринку, є актуальною.

Метою дослідження є визначення та обґрунтування напрямів підвищення конкурентоспроможності української продукції.

Було визначено, що основою конкурентоспроможності країни є конкурентоспроможні національні підприємства. За визначенням В. Фоміна, конкурентоспроможність - складне багатоаспектне поняття, яке визначає здатність товару зайняти та вдержати позицію на конкурентному ринку в певний період за конкуренції з іншими аналогічними товарами. Конкурентоспроможність є вагомим критерієм доцільності виходу підприємств на міжнародний ринок. Вітчизняні виробники майже не мають досвіду, щоб бути в силах конкурувати з різними компаніями на міжнародному рівні, які змогли досягти гарних результатів в умовах жорсткої конкуренції, високої насиченості товарних ринків та перевищення на них пропозиції над попитом. Українська продукція не відповідає основним критеріям міжнародних стандартів, тому тільки 1% українських товарів та послуг визнані конкурентоздатними на світовому ринку [1].

Можна виділити основні критерії оцінки конкурентоспроможності продукції на зовнішньому ринку:

- наявність споживача даного виду продукції;
- кількість конкурентів, які випускають аналогічну продукцію;
- обсяги виробництва й реалізації продукції підприємств-конкурентів у цілому й у сфері діяльності українського підприємства;
- важливість для конкурентів «панування» на тому сегменті ринку, який опанований чи планується до «завоювання» вітчизняним підприємством;
- основні напрямки конкурентної боротьби на зовнішньому ринку;
- політика горизонтальної інтеграції (з метою виявлення можливостей проведення контролю та управління станом сектору певної галузі);
- розмаїття методів конкуренції (ціни, якість, технологічний рівень, дизайн продукції, сервісні послуги, імідж підприємства, товарний знак тощо);
- стабільність попиту на продукцію, яку має підприємство на кожному сегменті ринку [3].

В Україні на сьогоднішній день дуже повільно відбувається переорієнтація з торгівлі сировиною і напівфабрикатами на торгівлю товарами з високою доданою вартістю, іншими словами –

високотехнологічними виробами. Тоді як сучасні тенденції світового ринку свідчать про перехід від цінової конкуренції до нецінової, тобто конкуренції технічного та якісного рівня продукції. У конкурентній боротьбі за ринки збуту перемагає не той, хто пропонує нижчі ціни, а той, хто пропонує вищу якість, оскільки продукція з кращою якістю значно ефективніша у використанні [2]. Недостатня дослідженість сутності і значення якості продукції продовжує бути однією з основних причин низької ефективності виробництва української продукції та її низької конкурентоспроможності на зовнішньому ринку. Окрім цього, в умовах майже повної залежності України від зовнішніх енергетичних ресурсів, та найвищої в Європі енергоємності найбільш експортованих товарів, неможливо говорити про конкурентоспроможність української продукції.

В Індексі глобальної конкурентоспроможності (GlobalCompetitivenessIndex 2013-2014, GCI) Україна за рік опустилася на 11 позицій, посівши 84 місце зі 148 країн. Серед негативних факторів впливу на позицію України у рейтингу можна назвати: доступ до фінансування(16,7%), корупція(15,5%) та податкове адміністрування(11%) [4].

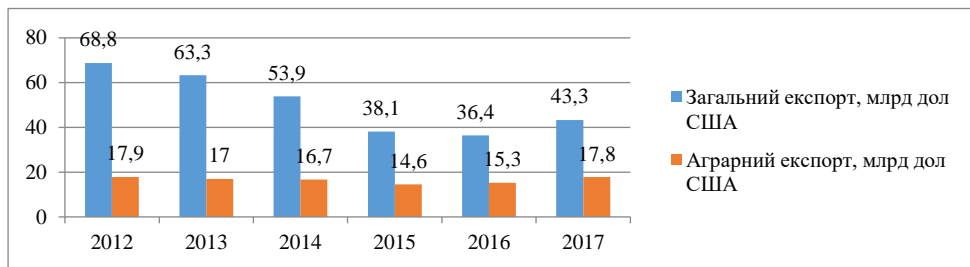


Рис.1. Динаміка експорту з України за 2012-2017 рр.

Проаналізувавши основні показники зовнішньої торгівлі України, ми можемо побачити, що обсяг загальної експортної виручки спадає, в наслідок цього частка сільськогосподарської продукції зростає. За останні 5 років частка продукції АПК у структурі експортної виручки України зросла з 27% у 2013 році до 41% у 2017 році. Проте варто зазначити, що основу аграрного експорту все ще становить експорт сировини, а саме продукція рослинного походження – пшениця, кукурудза, ячмінь та соєві боби. Частка цієї продукції в структурі становить порядку 55%.

Саме тому, потрібно використати такі шляхи підвищення конкурентоспроможності української продукції на міжнародному ринку як:

1) Поліпшення стандартизації, як головного інструменту фіксації та забезпечення заданого рівня якості на підприємствах. В рамках цього – впровадження сучасного комплексу систем управління якістю (організація механізму покращення якості продукції тощо). Висока якість вітчизняної продукції сприятиме створенню високого іміджу України на міжнародних ринках, покращення взаємозв'язків з іншими країнами.

2) Створення умов для поліпшення розвитку інноваційної діяльності, запровадження у виробництво новітніх технологій, сучасних виробів нової техніки, запобігання витоку талановитих розробників. Україна на даному етапі є постачальником технологій, інтелекту на світовий ринок. Але замість того, щоб отримувати від цього прибуток, вона, навпаки, терпить збитки.

3) Своєчасна реакція на зміни кон'юнктури ринку: українські підприємства повинні оперативнo формувати раціональні та ефективні варіанти відповідей на ці зміни, а для цього необхідне досконале вивчення потреб ринку.

4) В умовах євроінтеграції необхідним є запобігання диспаритетності між цінами на внутрішньому ринку України та світовими цінами на товари і послуги, а також впровадження сучасного інструментарію захисту внутрішнього ринку та відстоювання інтересів національних виробників.

Отже, можна зробити висновки про дуже низьку конкурентоспроможність українських підприємств у світі свідчать існуючі позиції України на зовнішньому ринку, що обумовлено рядом проблем, насамперед – сировинною структурою українського експорту. Для підвищення конкурентоздатності української продукції, необхідно брати приклад з розвинутих країн, де конкурентоспроможність постійно

перебуває в центрі уваги державних діячів та ділових кіл. Можна сказати, що українські підприємства мають великий потенціал для виходу на міжнародний ринок. Але тільки за умови комплексних дій держави можна вивести вітчизняну продукцію на конкурентоспроможний рівень.

Література:

1. Алтухова І. Н. Конкурентоспособность предприятий на внешнем рынке / И. Н. Алтухова // Вісник Донецького університету. – 2016. – Вип. 1. – С. 106–111.
2. Балабанова Л.В. Стратегічне маркетингове управління конкурентоспроможністю підприємств / Балабанова Л.В., Холод В.В. – К.: «ВД Професіонал», 2017. – 448 с.
3. Багрова І.В., Редіна Н.І. та ін. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств. Підручник/ Багрова І.В., Редіна Н.І., Власюк В.С., Гетьман О.О. — К.: Центр навчальної літератури, 2014. — 580 с.
4. Рейтинг глобальної конкурентоспроможності [Електронний ресурс] // Інформаційне агентство Interfax-Україна. – Режим доступу: <http://ua.interfax.com.ua/news/general/166276.html>
5. Офіційний сайт Державна служба статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Новіков В.С.,
магістр ФЕБА

Науковий керівник – к.е.н., доц. **Білявський В.М.**
Національний авіаційний університет

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

В сучасних умовах господарювання здійснення успішної конкурентної боротьби є запорукою та однією із головних задач підприємства. Крім того, постійно розвиваються засоби та методи виробництва, що призводить до загострення конкурентної боротьби, тому підприємству слід приділити увагу підвищенню конкурентоспроможності.

Як відомо, під конкурентоспроможністю слід розуміти «...спроможність підприємства функціонувати в умовах загострення конкурентної боротьби та отримувати додаткову частку прибутку завдяки ефективно налагодженій взаємодії внутрішніх параметрів із зовнішніми можливостями підприємства» [1, с.130]. У свою чергу, під інноваційними технологіями можна розуміти «...впровадження нової або суттєво поліпшеної ідеї, товару, послуги, процесу або практики, яка призначена для отримання поліпшеного результату» [2, с.132].

Наразі, виділяють такі види інновацій, як:

- *зростаючі інновації* – інновації з характером удосконалення продуктів і технологій (вони найчастіше вводяться систематично);
- *радикальні інновації*, які не лише створюють нові технології та продукти, але й нові концепції бізнесу (вони часто забезпечують більш тривалу конкурентну перевагу, порівняно зі зростаючими інноваціями).

Використання інноваційних технологій в сучасних умовах господарювання є найперспективнішим підходом щодо забезпечення конкурентоспроможності підприємства, тому що перемогу у конкурентній боротьбі отримують ті суб'єкти господарювання, які приділяють багато уваги використанню цих технологій. Ефективне впровадження інноваційних технологій дозволяє менеджменту підприємства створити певні стратегічні переваги [3]. Але після досягнення цих переваг підтримка їх на досягнутому високому рівні стає доволі складною задачею без постійних вдосконалень, тобто імплементація безперервних новацій. Таким чином, головною ознакою конкурентоспроможності підприємства є його здатність до безперервного розвитку, оновлення та змін діяльності, тобто його інноваційності.

Підприємства, які впроваджують інноваційних технологій, постійно знаходяться у зоні підвищеного ризику. Зростання прибутковості, зменшення витрат, розширення ринків збуту стимулюють менеджмент підприємства впроваджувати конкурентоспроможні новації. Наразі, основою успішної інноваційної діяльності залишається підпорядкування інтересів підприємства цілям виробництва і реалізації конкурентоспроможної продукції [4]. Перш за все підприємство орієнтується на споживача продукції та довгостроковий успіх. Головною передумовою впровадження інноваційних технологій є моральне

старіння продукції, тому менеджменту підприємства необхідно проводити постійний моніторинг ринку, а також здійснювати атестацію виробів, технологій та устаткування. Прибуток від реалізації інноваційного проекту помітно відрізняється від прибутку, що отримує підприємство від реалізації продукції. Тому, впровадження інноваційного проекту може певний час не приносити очікуваного прибутку, але з часом менеджмент підприємства має можливість повернути вкладені в цей проект кошти, у іншому випадку даний проект можна вважати нерентабельним.

Таким чином, інноваційні технології відіграють важливу роль в процесі сталого розвитку підприємства, забезпеченні його конкурентоспроможності та зміцненні позицій підприємства на ринку.

Література

1. *Білявський В.М.* Конкурентоспроможність підприємства як фактор підвищення його інвестиційної привабливості / В.М. Білявський, М.М. Шепута // Інноваційна економіка. — 2017. — № 11–12 (72). — С. 129–134.
2. *Білявський В.М.* Реалізація інноваційних проектів як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємства / В.М. Білявський, М.М. Шепута // Сталий розвиток економіки. — 1'2018. — № 38. — С. 131–140.
3. *Білявський В.М.* Розробка клієнтоорієнтованої стратегії обслуговування споживачів підприємства / В.М. Білявський // Вісник Львівської комерційної академії. — 2015. — Вип. 49. — С. 41–44.
4. *Білявський В.М.* Концептуальні засади імплементації системи управління якістю виробничого підприємства / В.М. Білявський, В.В. Власенко // Інноваційна економіка. — 2018. — № 1–2 (73). — С. 81–88.

Нотевський Є. В.

*студент II курсу ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»
Науковий керівник: ас. Марчук С. В.*

УПРАВЛІННЯ РОБОТИЗАЦІЄЮ ПРОЦЕСІВ ЯК СКЛАДОВА МЕНЕДЖМЕНТУ ОРГАНІЗАЦІЇ

XXI століття кидає виклик усім процесам, що відбуваються у світі. Сучасний стан розвитку новітніх технологій як ніколи дозволяє полегшити трудомістку, повсякденну та рутинну роботу. Мова йде про штучний інтелект, високі технології та роботів. Але чи замінить усе це людську працю? Чи навпаки – надасть більше часу для творчих та креативних ідей? У будь-якому випадку якісно налагоджений менеджмент необхідний усюди, навіть для управління роботами.

Метою нашого дослідження є розгляд основних тенденцій роботизації у світі, розкриття невід’ємної ролі подальшого управління нею як необхідної складової менеджменту організації в цілому.

У результаті надшвидких технологічних змін четвертої промислової революції, яка відбувається зараз, інтелектуальні машини і розумні пристрої беруть на себе безліч завдань на виробництві та в офісах. У бек-офісних процесах новітні досягнення пропонують такі вигідні і надійні рішення, як роботизація бізнес-процесів. ЄС планує до 2020 року інвестувати 700 млн. євро в дослідження, які пов’язані з роботизацією таких процесів [1]. Це черговий крок на шляху автоматизації, який повинен змінити формат роботи офісних працівників у найближчі роки. Питання ставиться не якщо, а коли це станеться.

Роботизація обіцяє скорочення витрат на 20-40%, зменшення кількості помилок, прискорення і підвищення надійності. Роботизацію можна використовувати для виконання різних функцій бек-офісу, а також в процесах продажів, клієнтської підтримки [2]. Роботизація підвищує продуктивність у будь-яких процесах, що вимагають переміщення інформації з однієї системи в іншу, або при використанні даних для підготовки аналітики та звітності. Усі подібні процеси – перспективні кандидати для роботизації.

Питання штучного інтелекту в організаційній структурі компанії стає все більше філософським, але в кінцевому підсумку керівникам доведеться вирішити, де і як задіяти AI-співробітників і що можна зробити, щоб найбільш ефективно об’єднати всіх працівників компанії.

Бізнес-організації не повинні починати роботу із штучним інтелектом без конкретного плану. Важливо відразу визначитися зі специфічними варіантами застосування штучного інтелекту. Наприклад,

якщо ви керуєте магазином одягу, можливо, вам слід вивчити Інтелектуальну аналітику, щоб знизити кадрову неефективність. Якщо ви володієте рестораном, вам варто приділити увагу роздумам про використання безпілотних авто в доставці. А якщо у вас компанія зі складною бухгалтерією, то варто спробувати процеси, задіявши штучний інтелект. Поставивши конкретні і специфічні цілі, малому бізнесу буде простіше розробити план дій для їх досягнення [3].

Програмам забезпечення для роботизації бізнес-процесів містить три основних модулі:

- середовище для розробки і тестування бізнес-процесів, що автоматизує дії користувача в ІТ-системах і запускає відповідне програмне забезпечення;
- центр управління, який контролює виконання і черговість завдань;
- блок звітності і статистики, сформованої за результатами всіх дій роботи, що реєструються в контрольному журналі операцій [4].

Для якісної роботи всіх трьох модулів необхідні не лише висококваліфіковані кадри, а й компетентні менеджери, що доцільно та неупереджено зможуть спланувати, організувати, умотивувати та проконтролювати виконання поставлених завдань.

Компанії, які збираються впроваджувати роботизацію, повинні запланувати навчання для співробітників, яких торкнеться автоматизація. При переведенні співробітників з режиму виконання завдань до контролю за їх виконанням необхідно навчити людей навичкам взаємодії з новими технологіями. Компанії, які тільки знайомляться з поняттям і можливостями роботизації, починають з автоматизації окремих процесів, відібраних як найбільш економічно цікаві або дають істотне підвищення якості виконання процесу. Така точкова роботизація дозволяє протестувати на практиці, які вигоди відчутні для даної компанії, які ініціативи перспективні і масштабуються в майбутньому [4].

Нарощуючи потенціал роботизації, компанії замислюються про створення єдиного центру вдосконалення бізнес-процесів і застосування кращих практик. При такому підході в одній точці організації зростає концентрація знань і практичних навичок роботизації в особі експертів з аналізу бізнес-процесів, планування та впровадження автоматизації. Роботизація процесів підвищує надійність та точність виконання управлінських операцій. Вона звільнює час працівників організації, збирає та групує великі масиви даних, знижує кількість помилок, фокусує увагу співробітників на виконання інтелектуальних та творчих задач.

Управління роботизацією процесів як складова менеджменту передбачає використання нової стратегії, яка поєднує зусилля людей, їх навички та знання, процеси та можливості роботизованих технологій. Дана стратегія управління має знайти баланс між контролем, стабільністю, технічними інноваціями та гнучкістю до зовнішнього середовища організації.

Отже, питання впровадження штучного інтелекту, роботизації процесів в бізнес-організація залишається відкритим. Неминучим є повна автоматизація рутинних офісних справ. Але при цьому робочий шпат зовсім не відходить на другий план, а навпаки – отримує більше можливостей для розвитку, створення креативних, інноваційних ідей. Машини поки не здатні до інновацій. У будь-якому разі контроль за виробничим процесом здійснюється людиною, саме тому управління процесами роботизації стане однією з головних складових якісного менеджменту організації в цілому.

Література:

1. Європейська промисловість йде в цифру. А що Україна? : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.eurointegration.com.ua/experts/2016/11/23/7057762/>
2. Павлович А. Как искусственный интеллект изменил бизнес за последние 10 лет: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://delo.ua/business/kak-iskusstvennyj-intellekt-izmenil-biznes-za-poslednie-10-let-340573/>
3. Иванов М. Ипользуем ИИ в малом бизнесе: практические советы: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://rb.ru/story/small-business-AI/>
4. Шмуратко А., Романишин А. Роботизация бизнес-процессов: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://hub.kyivstar.ua/robotizatsiya-biznes-protsessov/?gclid=Cj0KCQjwz7rXBRD9ARIsABfBI804hmMk_BW1k57hIHcRvOGzBgOG76sYPNeBCySS9T45wLcbMRKiobQaAjlxEALw_wcB

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ

У зв'язку з падінням купівельної спроможності гривні та зі знеціненням трудових заощаджень в нашій країні, особливо актуальним є питання соціального захисту населення. Соціальний захист населення – це установлені державою заходи, щодо надання матеріальної підтримки громадянам, які потребують її. Система економічних, соціальних та організаційних заходів, які здійснюються державою для підтримки незахищених верств населення - пенсіонерів, інвалідів, ветеранів війни, багатодітних сімей та інших малозабезпечених громадян.

Поняття "соціальний захист населення" з'явилося у кінці XVIII ст., коли в Європі та Росії починає формуватися державно-адміністративна система суспільної опіки. Проте, у цей період держава на пряму не виконувала соціальні функції, а лише сприяла в цьому іншим інститутам: благодійним організаціям, корпоративному соціальному страхуванню, місцевій владі, церкві. Сам термін уперше був застосований у Законі про соціальний захист США в 1935 р., що передбачав захист будь-якого громадянина від економічного і соціального ущемлення внаслідок безробіття, втрати або різкого скорочення прибутку через хворобу, народження дитини, виробничої травми або профзахворювання, інвалідності, старості, втрати годувальника і т.п.

Соціальний захист має свої ознаки. По-перше, це система суспільних відносин, яка призначена для задоволення особистих матеріальних потреб громадян через індивідуальну форму розподілу зі спеціальних фондів. По-друге, соціальний захист здійснюється державою за рахунок коштів суспільства. По-третє, кошти надаються замість заробітної плати або як додаток до неї у випадках, передбачених законодавством, у разі втрати чи зниження заробітку, додаткових витрат або неможливості працевлаштування.

Система соціального захисту має вирішувати набагато більше проблем, ніж раніше, особливо тих, що стосуються бідності та безробіття. Наголошується, що соціальний захист населення спрямований не тільки на боротьбу з бідністю, шляхом організації невідкладних персональних допомог бідним, а й на запобігання бідності, надавши можливість людям створити засади соціального захисту під час свого активного періоду життя

У 2000 р. ухвалено Закон про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям. Згідно з його положеннями впроваджено другу адресну програму (після програми житлових субсидій), надання підтримки сім'ї. У Законі зазначено, що він «спрямований на реалізацію конституційних гарантій права громадян на соціальний захист — забезпечення рівня життя не нижчого від прожиткового мінімуму» [2].

В одному з перших законодавчих актів "Про економічну самостійність України" (серпень 1990р.) ст.9 передбачено, що ".... держава створює умови для зайнятості працездатного населення і забезпечує соціальний захист громадян." Стаття 46 Конституції України проголошує "Громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника та в інших випадках передбачених законом. Пенсії, інші види соціальних виплат, мають забезпечити рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом." [1]

В Україні, як і в усіх країнах колишнього СРСР, існувала досить розгалужена система соціального захисту, яка носила державний характер, зумовлений пануванням державної власності на засоби виробництва.

Система соціального захисту в Україні включає в себе :

- пенсії;
- допомога по безробіттю;
- система короткотермінових грошових допомог при народженні дитини;
- програма допомоги сім'ям із дітьми;
- державні програми дотацій і житлових субсидій;
- допомога на поховання;
- державна система охорони здоров'я;
- державна система освіти;

- соціальний захист осіб котрі постраждали в результаті аварії на ЧАЕС.

Складність проблеми реформування в тому, що система соціального захисту не може бути механічно перенесена, прив'язана до нової економічної формації.

Країни ринкової економіки в процесі формування сучасних систем соціального захисту переробили положення системи соціального захисту. Цілісно система соціального захисту ні в одній із цих країн ще не створена. На думку спеціалістів цих країн, це вимагає не менше 10-15 років.

Основні напрями соціального захисту: забезпечення прожиткового мінімуму, надання допомоги тим, хто неспроможний сам подбати про себе; створення умов, що дають змогу громадянам заробити кошти для існування законним способом; забезпечення кожному громадянину мінімум соціальних благ і послуг; створення сприятливих умов праці для найманих робітників і т. д.

Отже, соціальний захист населення - державна підтримка певних категорій населення, які можуть зазнавати негативного впливу ринкових процесів, забезпечення відповідного рівня життя шляхом надання правової, фінансової, матеріальної допомоги окремим громадянам (найбільш вразливим верствам населення), а також створення соціальних гарантій для економічно активної частини населення, забезпечення прийнятних для країни умов життя та праці громадян, у тому числі через установлення соціальних стандартів. Це система державного гарантування прав громадян України на матеріальне забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та інших випадках, передбачених законодавством України.

Література:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної ради. – 1996. – №30. – Ст. 141.
2. Закон України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» № 1768-III від 1.06.2000 року // Відомості ВР України. — 2000. — № 35. — С. 290.
3. Скуратівський В. Соціальна політика / В.Скуратівський, О.Палій, Е.Лібанова.-К.: Вид-во УАДУ, 2003- 265 с.

Пенюк В. О.

*асистент кафедри менеджменту і туризму,
Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ*

КАДРОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА ТОРГІВЛІ: ПОНЯТТЯ, ОСОБЛИВОСТІ ТА ДІАГНОСТИКА

Розвиток концепції управління кадровими ресурсами перетворюється на одну із важливих тенденцій, що перебуває у взаємозв'язку з іншими основними напрямками розвитку економіки будь-яких країн (в т.ч. й України). Важливість «кадрового потенціалу», як чинника ефективної господарської діяльності підприємства та підвищення його конкурентних переваг, у виробництві, торгівлі, сфері послуг чи інших видах діяльності, ще не повною мірою усвідомлена управліннями нашої країни. Він є тією конкурентною перевагою, яка забезпечує зниження залежності підприємства від факторів зовнішнього середовища. Усвідомлення важливості кадрового потенціалу управліннями вітчизняних підприємств залишається відсутнім, а рівень вивчення питань діагностики кадрового потенціалу підприємств будь-якої сфери діяльності - низьким.

В наш час, будь-яке підприємство торгівлі, поступово починає розуміти, що однією із важливих його переваг є наявність кадрового потенціалу, який певною мірою визначає ефективність досягнення цілей діяльності та функціонування господарюючого суб'єкта. Різні науковці та практики пропонують «кадровий потенціал» розглядати, як:

- інтегровані трудові можливості підприємства, які наявні сьогодні та передбачаються у майбутньому, та які характеризуються наявністю кваліфікованого персоналу підприємства, його освітнім і професійно-кваліфікаційним рівнем, іншими якісними характеристиками [1];

- граничну величину можливої участі працівників підприємства у його діяльності з урахуванням їх компетентності, психофізичних особливостей, інтересів, мотивацій [2, с.17];

- сукупність якісних і кількісних характеристик персоналу підприємства, які включають чисельність, склад і структуру, фізичні і психологічні можливості працівників, їхні інтелектуальні і креативні здібності,

професійні знання і кваліфікаційні навички, комунікабельність і здібність до співпраці, відношення до праці та інші якісні характеристики тощо [3].

За результатами аналізу даних визначень, визначимо, що кадровий потенціал – це сукупність кадрів та їх компетентностей (або компетенцій), що визначають кадрові можливості підприємства.

Напрямами, що передують розвитку кадрового потенціалу на підприємствах торгівлі можуть бути [4]:

1) систематичне навчання, і таке, що здійснюється за індивідуальним планом, затвердженням його безпосереднім керівником;

2) підвищення кваліфікації на семінарах і в школах бізнесу (будь-яке навчання, направлене на розвиток знань, умінь і навичок у конкретному виді діяльності, обумовлене постійною зміною змісту праці, вдосконаленням техніки і посадовими переміщеннями);

3) короткострокове навчання (здійснення за необхідністю, не рідше одного разу на рік, з метою підвищення ефективності трудової діяльності);

4) тривале періодичне навчання (персонал зобов'язаний поглиблювати спеціальні знання за родом трудової діяльності в навчальних закладах системи підвищення кваліфікації і перепідготовки кадрів);

5) стажування (на провідних вітчизняних і зарубіжних підприємствах з метою засвоєння і впровадження кращого високоефективного досвіду роботи за певним видом спеціальної діяльності);

6) перепідготовка (необхідність нової спеціальної освіти/професії/ спеціальності, з метою оперативного забезпечення персоналом нових напрямів науково-технічного і соціального прогресу, а також переміщення кадрів із застарілих сфер діяльності в сучасні.

Діагностика кадрового потенціалу підприємства та оцінка ефективності його використання набувають особливо високої значущості в умовах загострення конкуренції на ринку. Зазначене пояснюється наявністю прямого взаємозв'язку між ефективністю використання кадрового потенціалу і конкурентоспроможністю підприємства, його можливостями у процесі розвитку своїх конкурентних переваг.

Найпоширенішими методами діагностики кадрового потенціалу підприємства є доходний та витратний. Доходний підхід пов'язаний з оцінкою реальної вигоди, яку підприємство отримує від працівників. За цим підходом вартість кадрового потенціалу дорівнює капіталізації частини прибутку, що генерується цією працею, і, якщо показники ефективності підприємства перевищують середньогалузеві, то ця вартість певною мірою враховується через гудвіл, залежність якого від величини кадрового потенціалу не є прямо пропорційною. Адаже на підприємстві з високим гудвілом, сформований протягом багатьох років, рівень кадрового потенціалу може бути низьким, за рахунок звільнення кваліфікованих працівників, нездатністю до їх перекваліфікації у зв'язку із зміною профілю діяльності, наявністю трудових конфліктів у колективі тощо.

Витратні методики діагностики кадрового потенціалу підприємства прирівнюють розмір цього потенціалу до суми минулих витрат на його підготовку, поточне утримання та майбутній розвиток. Даний напрямок досліджень, який демонструє витратне розуміння кадрового потенціалу, найбільше розроблявся вітчизняними науковцями. У даному випадку кадровий потенціал підприємства ототожнюється з сумою витрат на його персонал. Таким чином, за даним підходом розмір кадрового потенціалу організації в основному визначається сумою витрат на нього [5, с.169].

Виходячи з вищезазначеного, можна стверджувати, що не враховуючи специфіку діяльності підприємства чи його масштабу, сьогодні стає найважливішим питання створення умов для розвитку його кадрового потенціалу. Кадровий потенціал є складовою успіху будь-якого підприємства (в т.ч. торгівлі), адже саме він є тим фактором, що веде підприємство до досягнення цілей, високих фінансових результатів, високих конкурентних позицій, чи функціонування господарюючого суб'єкта загалом.

Література:

1. Пазєєва Г. М. Кадровий потенціал системи економічної безпеки дистрибуторських компаній / Г. М. Пазєєва. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://thesis.at.ua/publ/2014_r/bezpekoznavstvo_teorija_ta_praktika15_03_15_04/pazeeva_g_m_kadrovij_potencial_sistemi_ekonomichnoji_bezpeki_distrib_jutorskikh_kompanij/10-1-0-336
2. Балабанова Л. В. Управління персоналом: підручник / Л. В. Балабанова, О. В. Сардак – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 468 с.
3. Безсмертна В.В. Стратегічне управління кадровим потенціалом підприємства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.04 / В.В. Безсмертна.– Луганськ, 2008. – 23 с.
4. Баско А. В. Підвищення конкурентоспроможності підприємства на основі розвитку управлінського персоналу. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [file:///C:/Users/User/Downloads/stvtp_2013_2_35%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/stvtp_2013_2_35%20(1).pdf)

*Підгурна Є., Шевчук А.
Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент кафедри фінансів Роменська К.М.
Університет митної справи та фінансів*

БЮДЖЕТНА СИСТЕМА УКРАЇНИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Децентралізація є комплексним політично-управлінським процесом, завдяки якому має зростати роль регіонів у загальному розвитку держави. Тобто залишаючи більше фінансових ресурсів безпосередньо на місцях, можна сподіватися на більш ефективне їх залучення у соціально-економічний розвиток українського суспільства. Однак головною проблемою, що стає цьому на заваді, є невідповідність власних фінансових ресурсів ряду регіонів їхнім потребам, що загрожує виникненням протилежного ефекту. Відтак, доцільно проаналізувати перші результати децентралізації в Україні, виокремити основні труднощі у її реалізації.

Проблематику бюджетної децентралізації досліджували останнім часом такі науковці-економісти як В. Федосов, І. Лютий, В. Опарін, В. Андрущенко, І. Чугунов та ін. Проте зазначені автори у своїх працях досліджували лише окремі аспекти явища фінансової децентралізації у контексті її впливу на соціально-економічний розвиток суспільства. Цей науковий доробок відіграв важливу роль у доведенні необхідності запуску української децентралізації у 2014 р. та заклав її методологічні основи. Однак царина власне фінансової децентралізації потребує подальшого наукового дослідження та систематизації вітчизняними фахівцями.

Метою роботи є виділення та аналіз ключових засад фінансової децентралізації бюджетної системи України задля розробки подальших пропозицій щодо вдосконалення подальшого її впровадження.

Фінансову децентралізацію можна тлумачити як процес розподілу управлінських функцій, фінансових ресурсів, перерозподіл відповідальності за їх використання між центральною та місцевою владою. За визначенням Програми розвитку ООН від 1997 року, «децентралізація – це переструктуризація влади, внаслідок якої виникає субсидіарна спільна соціальна відповідальність перед громадою»[1, с. 4]. Одним із основоположників вчення про децентралізацію державного бюджету був американський економіст Т. Чібу. Він визначив, що предметом бюджетної децентралізації виступають спільний державний бюджет, діючий на базі загальних податкових та бюджетних правил[2, с. 38].

Саме вищезазначені визначення лягли в основу Закону України «Про співробітництво територіальних громад» від 17 червня 2014 року[3], який ознаменував старт децентралізації бюджетної системи. Разом із відповідними змінами у Податковому та Бюджетному кодексах[4] щодо передачі органам місцевого самоврядування додаткових бюджетних повноважень і закріплення стабільних джерел доходів для їх реалізації, що дозволило визначити першочергові завдання фінансової децентралізації та відповідно досягти перших результатів. Ключовими цілями реформування виступили:

1) фінансова автономія та бюджетна самостійність – право місцевих громад на формування власних бюджетів, незалежних від державного; вибір різноманітних джерел їх наповнення, спрощення платіжно-банківських операцій. Уже станом на грудень 2016 р. це дало такі результати: доходи місцевих бюджетів без урахування трансфертів у 2015 р. зросли до 120,5 млрд грн, що на 19,4 млрд грн або на 19,1 % більше відповідного показника 2014 р. Надходження з урахуванням міжбюджетних трансфертів склали 294,4 млрд грн, що на 40 % більше показника 2014 р. [5] Надходження податку доходів з фізичних осіб склали 53,6 млрд грн, що на 23,1 % більше показника 2014 року, а виконання плану становить 113,7 %. Надходження плати за землю склали 14,5 млрд грн, що складає 112,2 % планового річного показника.

2) фінансова мотивація територіальних громад до об'єднання: скасовано трирівневу систему бюджетного розподілу (область-район-місцеві розпорядники) і замінено на дворівневу: область-міста обласного значення/райони/територіальні громади. При цьому громади із чисельністю населення не менше 5 тис. осіб прирівняні у правах до міст обласного значення. Унаслідок цього зросла частка видатків на виконання самоврядних повноважень, що свідчить про підвищення видаткової автономності місцевих бюджетів та ефективності використання бюджетних коштів на місцевому рівні. Видатки місцевих

бюджетів без урахування трансфертів в 2015 р. збільшилися до 276,9 млрд.грн, що на 53,4 млрд.грн або на 23,9 % більше 2014 р. (223,5 млрд.грн). Найбільше зросли видатки на місцеве фінансування національної безпеки, зокрема цивільної оборони (вп'ятеро, з 2,1 млрд.грн у 2014 р. до 10,6 млрд.грн у 2015 р.) та забезпечення громадського порядку (майже на третину, з 245,5 до 319,6 млрд.грн). Збільшилися видатки соціального спрямування на охорону здоров'я (на 27,9 %), соціальний захист та забезпечення (26,4 %), освіту (17,6 %), духовний та фізичний розвиток (на 6,9 %). Позитивним чином необхідно відзначити зростання видатків на економічну діяльність органів місцевої влади до 19,1 млрд.грн, що понад як вдвічі перевищує відповідний показник 2014 р. (9,2 млрд.грн). Обсяг капітальних видатків за 2015 р. склав 32,2 млрд.грн або 11,5 % від обсягу видатків загального та спеціального фондів місцевих бюджетів. Це на 18,6 млрд.грн або на 136,8 % більше, ніж було у 2014р. [5] Так, частка видатків на житлово-комунальне господарство збільшилась у 2015р. порівняно з 1,9 % у 2014 р. на до 4,5 %, або на 7,0 млрд. гривень. Зростає частка видатків на транспорт і дорожнє господарство з 1,4 % у 2014 р. до 2,3 % у 2015 р., або на 2,9 млрд. гривень.

3) розширення доходної бази місцевих бюджетів за допомогою фіксації або збільшення податкового відсотку, що залишається у бюджеті громади: у 2015 р. запроваджено базову дотацію місцевим бюджетам, яка спрямована на підвищення фіскальної спроможності місцевих бюджетів. Базова дотація у 2015р. перерахована у сумі 5,3 млрд. гривень. Завдяки новій системі бюджетного вирівнювання 10,2 % місцевих бюджетів стали повністю збалансованими, чого не було досягнуто у 2014 р. Також зросла кількість місцевих бюджетів-донорів: якщо у 2014 р. їх частка складала 3,7 %, то у 2015р. – 15,2 %, що дасть змогу громадам забезпечити громадян більш якісними послугами[5]. Нова система вирівнювання є стимулюючою, оскільки лише 50 % коштів бюджетів-донорів вилучається лише для вирівнювання спроможності інших територій, а не на користь державного бюджету. Нова система вирівнювання дає змогу залишити більшу частину коштів на місцях, а органи місцевого самоврядування стають більш незалежними при прийнятті управлінських рішень. Проте, ризик недоотримання цих коштів місцевими бюджетами зумовлюватиме розбалансування бюджетів та знизить ефективність суспільних послуг, що фінансуються з місцевих бюджетів.

Україна від моменту здобуття своєї незалежності потребувала запуску процесу бюджетної децентралізації. На наш погляд, це дало б змогу значним чином змінити власну економіку та запобігти її стагнації, проявам корупції, уникнути незбалансованого розвитку регіонів та відповідних політичних спекуляцій. Важливою передумовою побудови демократичної держави є фінансова незалежність органів місцевого самоврядування, оскільки розв'язання більшості фінансових питань саме на місцевому рівні є основою вирішення внутрішніх соціально-економічних і політичних проблем. Тому, на нашу думку, ухвалення Закону про територіальні громади стало дійсно революційним для української бюджетної системи, впровадження його змогло за стислі терміни принести незворотні у своєму розвитку позитивні результати. Ми вважаємо, що подальша децентралізація бюджетної системи повинна охопити такі напрямки як прийняття змін до Конституції України в частині децентралізації влади та визначення функцій місцевих громад, забезпечення зміцнення фінансового забезпечення місцевого самоврядування, удосконалення системи планування регіонального розвитку, підвищення ефективності місцевих податків і зборів.

Література

1. UNDP, Decentralized Governance Programme: Strengthening Capacity for People – Centered Development, Management Development and Governance Division, Bureau for Development Policy, September 1997, 62p.
2. Юрій С. І. Бюджетна система України : [навч. посіб.] / С. І. Юрій, Й. М. Бескид. – К.: НІОС, 2000. - 400 с.
3. Про співробітництво територіальних громад: Закон України від 17 червня 2014 року №1508-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>.
4. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин: Закон України від 28 грудня 2014 року № 79-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/79-19>.
5. Аналіз та оцінка реалізації бюджетної децентралізації в Україні: аналітична записка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/2242/>

СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ТРУДОВОГО КОЛЕКТИВУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

В сучасних ринкових умовах господарювання актуальним для підприємства постає питання розвитку соціально-трудових відносин, визначальна роль в яких належить трудовому колективу.

Трудовий колектив підприємства, установи, організації — це об'єднання всіх працівників, які своєю працею беруть участь у його діяльності на основі трудового договору, а також інших форм, що регулюють трудові відносини працівника з підприємством, включаючи власників підприємств [4].

Трудовий колектив як організація вважається суб'єктом праці, до соціальних особливостей якого належать потреби, мотиви, цілі, внутрішні взаємовідносини та соціально-психологічний клімат [3].

Враховання даних особливостей діяльності людей та створення сприятливих умов для удосконалення і використання людського капіталу являється головним фактором соціально-економічного зростання підприємства. Саме соціальні аспекти діяльності трудового колективу формують матеріальну основу виробництва і стимулюють підприємницьку активність.

Соціальні пріоритети займають 30–40% в структурі цілей та завдань підприємства, оскільки вони взаємопов'язують та інтегрують потреби працівників та організації в цілому [2].

До основних складових соціального розвитку трудового колективу можна віднести:

- 1) зростання ефективності виробництва: зростання продуктивності праці; зростання кадрового потенціалу; зростання технологічної оснащеності; зростання конкурентоспроможності підприємства; вдосконалення структури управління; скорочення витрат робочого часу; підвищення якості продукції [1];
- 2) зростання матеріального благополуччя працівників: підвищення доходів та соціальних стандартів життя; соціальне страхування; зростання професійної кваліфікації; удосконалення професійних навичок та вмінь; розширення вільного часу, захоплень, потреб [1];
- 3) зростання соціальної активності працівників: розвиток соціального партнерства; участь в процесах управління, а також суспільно-політичних організаціях [1].

Більшість із соціальних аспектів діяльності трудового колективу визначаються в колективному договорі, який укладається між працівниками (трудоим колективом), з одної сторони та роботодавцем, з іншої. В ньому зокрема зазначаються особливості забезпечення працівників житлом, медичним обслуговуванням; використання об'єктів соціальної інфраструктури, що особливо важливо для задоволення побутових потреб працівників. Наявність соціальних аспектів надає працівникові можливість соціальної самореалізації.

Соціальні процеси на підприємстві визначають ефективність усієї фінансово-господарської діяльності, тому потребують особливої уваги з боку керівництва та інших управлінських структур.

Серед завдань та ключових цілей соціального розвитку колективу виділяють:

- соціальне страхування (здоров'я, життя, відповідальності);
- удосконалення професійної кваліфікації працівників (навчання, підвищення кваліфікації; перекваліфікація);
- відтворення кадрового забезпечення (підбір, просування, підготовка кадрів);
- організація та умови праці (заробітна плата, охорона праці, безпека праці, нормування праці);
- розробка соціальних заходів та програм щодо підтримки рівня фізичного і психічного здоров'я працівників, покращення побутового становища їхніх сімей, забезпечення особистісного розвитку та людських якостей; задоволення культурних потреб;
- заохочення та мотивація колективу до праці, залучення до управлінських процесів;
- підвищення ділової активності трудового колективу;
- підвищення трудового потенціалу;
- розвиток соціального партнерства.

Таким чином, соціальні аспекти діяльності трудового колективу виконують життєвоважливі функції всієї системи управління суб'єктів господарювання. Вони виступають передумовою зростання

виробництва, удосконалення технології, створення сприятливого соціально-психологічного клімату. Існування та функціонування суб'єктів господарювання залежить від того наскільки максимально ефективно враховані інтереси колективу, як системоутворюючого механізму. В першу чергу, індикаторами економічних змін виступають соціальні фактори. Тому фінансово-господарська діяльність підприємства повинна бути спрямована на людей, удосконалення та поліпшення умов праці, задоволення їхніх потреб. В такому випадку соціальні аспекти відобразатимуть конкурентоспроможність підприємства на ринку та імідж в суспільстві.

Література

1. Н.В.Міцкевич «Особливості управління соціальним розвитком трудових колективів підприємств». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/economy/2012/189-177-28.pdf>

2. О.О.Мухіна Управління поведінкою трудового колективу. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1970/1/Мухіна%20О.%20О.%20Управління%20поведінкою%20трудового%20колективу.pdf>

3. Сочинська-Сибірцева І.М. Методи оцінки соціального стану трудового колективу. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?

4. Трудовий колектив. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D1%80%D1%83%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9_%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2

Радченко І.А.

*Студентка V курсу, факультету маркетингу,
КНЕУ ім. В. Гетьмана,*

ЕМПІРИЧНІ МЕТОДИ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Емпіричні методи грають особливо важливу роль в наукових дослідженнях, дозволяючи забезпечити безпосередньо практичне пізнання учасників наукового процесу, точну реєстрацію наукових фактів і явищ для подальшого теоретичного аналізу. Вони забезпечують накопичення, фіксацію, класифікацію та узагальнення вихідного матеріалу для створення наукової теорії.

Аналіз останніх публікацій та досліджень. Емпіричні методи наукового дослідження розглядалися у працях багатьох вчених та науковців. Серед них Гальчинський А. С., Ганіна В. І., Єрмакова О. Ю., Кандиба А. М., Клименка М. О., Крушельницька О. В., Мочерний С. В., Білан С. М. Івануха Р. А. та інші.

Виклад основного матеріалу. Емпіричні методи дослідження - прийоми, процедури і операції емпіричного пізнання і вивчення явищ дійсності, способи вирішення науково-дослідних задач, які забезпечують безпосереднє сприйняття (збір) інформації, накопичення, класифікацію та узагальнення вихідного матеріалу з досліджуваної проблеми [1].

Ці методи використовуються на всіх етапах науково-дослідницької діяльності, вони застосовуються як в концептуальних дослідженнях, так і для розв'язання окремих завдань. До емпіричних методів дослідження відносять [4]:

1. метод вивчення наукових джерел;
2. спостереження;
3. бесіда;
4. опитування;
5. метод тестування тощо.

Охарактеризуємо більш конкретно вище перелічені методи.

1. Вивчення наукових джерел. Вивчення літератури, рукописів, документів, матеріалів, що містять факти, що характеризують минулий і сучасний стан досліджуваного об'єкта, служить способом створення первинних уявлень і вихідної концепції про предмет дослідження, виявлення неясності в розробці питання. Ретельне вивчення літератури дозволяє відокремити відоме від невідомого, зафіксувати встановлені факти, накопичений досвід, чітко окреслити досліджувану проблему.

На рис. 1 покажемо алгоритм роботи з літературними джерелами.

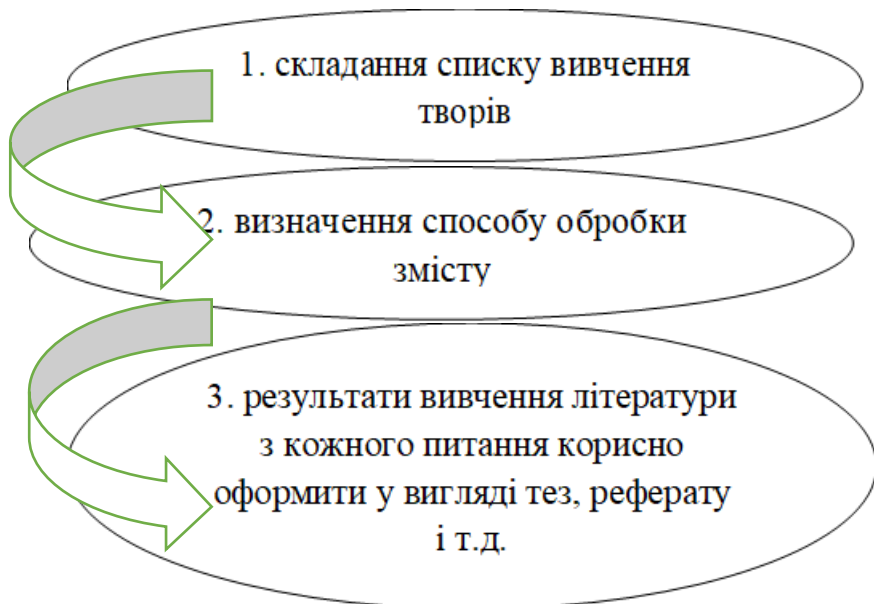


Рис. 1. Алгоритм роботи з літературними джерелами

2. Спостереження як метод збору інформації. Одним з емпіричних методів дослідження, якому приділяється велика увага, є спостереження. Цей метод передбачає цілеспрямоване, планомірне і систематичне сприйняття і фіксацію проявів психолого-наукових явищ і процесів. Особливостями спостереження як наукового методу є [3]:

- спрямованістю до ясної, конкретної мети;
- планомірність і систематичність;
- об'єктивність в сприйнятті досліджуваного об'єкта і його фіксації;
- збереження природного ходу наукових процесів.

3. Бесіда – один з основних методів в емпіричних дослідженнях, який передбачає отримання інформації по досліджуваному явищі в логічній формі, як від досліджуваної особистості, членів досліджуваної групи, так і від оточуючих людей. Наукова цінність методу полягає у встановленні особистого контакту з об'єктом дослідження, можливості отримати дані оперативно, уточнити їх у вигляді співбесіди [5].

4. Методи опитування. Методи опитування є письмові або усні, безпосередні або опосередковані звернення дослідника до респондентам з питаннями, зміст відповідей на які розкриває окремі сторони досліджуваної проблеми. До цих методів вдаються в тих випадках, коли джерелом необхідної інформації стають люди – безпосередні учасники досліджуваних процесів і явищ. За допомогою методів опитування можна отримати інформацію як про події і факти, так і про думки, оцінку і т.д.

6. Метод тестування, тобто виконання завдань певного роду з точними способами оцінки результатів і їх числового виразу. Цей метод дозволяє виявити рівень знань, умінь і навичок, здібностей та інших якостей особистості, а також їх відповідності певним нормам шляхом аналізу способів виконання ряду спеціальних завдань. Такі завдання прийнято називати тестами [2].

Тест - це стандартизоване завдання або особливим чином пов'язані між собою завдання, які дозволяють досліднику діагностувати міру виразності досліджуваного властивості у випробуваного, його психологічні характеристики, а також ставлення до тих чи інших об'єктів.

Тести за спрямованістю поділяються на тести досягнення, здібностей і особистості:

а) тести досягнень - в основному дидактичні, що визначають рівень оволодіння навчальним матеріалом, сформованість в учнів знань, навичок і умінь.

б) тести здібностей (що дозволяють судити не тільки по результатах в засвоєнні певного навчального матеріалу, а й про передумови респондента до виконання завдань даного типу, класу). Такі тести найчастіше

пов'язані з діагностикою пізнавальної сфери особистості, особливостей мислення і зазвичай називаються інтелектуальними. До них відносяться, наприклад (тест Равена, тест Амтхауера, субтести Векслера і ін.) [4];

в) тести особистості, що дають можливість по реакції на завдання тесту судити про особливості властивостей особистості - спрямованості, темперамент, риси характеру.

Метод тестування є найбільш спірним і одночасно широко поширеним при дослідженні особистості.

Таким чином, було проаналізовано основні характеристики лише деяких, найбільш часто вживаних емпіричних методів. Ці методи, будучи спеціальними, використовуються в комплексі з усіма іншими методами психолого-педагогічних досліджень, представляють їх складову частину.

Література:

1. Грищенко І.М., Григоренко О.М., Борисейко В.А. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник. — К.: Київ. нац. торг-екоп. ун-т, 2015. — 124 с.

2. Ковальчук В.В., Мойсєєв Л.М. Основи наукових досліджень. На-вч. посіб. — К.: Професіонал, 2014. — 206 с.

3. П'ятиницька-Позднякова І.С. Основи наукових досліджень у вищій школі. Навч. посібник — К.: Виша шк., 2016. — 116 с.

4. Цехмістрова Г.С. Методологія наукових досліджень. Навчаль-ний посібник. — К.: Видав. дім «Слово», 2008. — 280 с. — С.101-135

5. Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науко-во-дослідницької діяльності: Підручник. — К.: Знання-Прес, 2012. — С. 63-79.

Разінькова М.Ю.

к. е. н., викладач кафедри менеджменту

Харківського національного економічного університету імені С.Кузнеця

МАРКЕТИНГОВА ПОЛІТИКА РОЗПОДІЛУ

Сьогодні на ринку промислових товарів спостерігається значний рівень конкуренції, що змушує підприємств швидко реагувати на нестабільність оточуючого середовища та застосовувати відповідні управлінські інструменти для більш гнучкого реагування. Особливої підвищеної уваги при цьому потребують проблеми розподілу (збуту) товарів, ефективне вирішення яких спрямоване на утримання існуючих та залучення нових клієнтів. Обґрунтована та економічно ефективна політика розподілу промислового підприємства безпосередньо впливає й на всі інші рішення у сфері маркетингу. Так, наприклад, політика цін залежить від того, здійснюється розподіл продукції прямо чи через посередників. Крім того, рішення підприємства щодо методів дистрибуції передбачають формування довготривалих відносин з іншими контрагентами. Тобто, коли виробник продукції підписує угоди з незалежними посередниками, він не зможе відразу за необхідності виконувати їх функції самостійно у випадку зміни ситуації на ринку. Тому рішення про розподіл будь-якого виду продукції ухвалюється з урахуванням довгострокової стабільної взаємодії і вимагає від виробників виваженого обґрунтованого підходу.

Слід зауважити, що основними імпульсами у створенні взаємозв'язків між елементами маркетингової політики розподілу є управлінські рішення та відповідна робота з інформаційною базою, що формується завдяки вивченню ринку. При цьому відбувається розподіл на рівні (державний, регіональний та підприємницький), що має узгодити всі проблеми їх взаємодії, а також забезпечити подальше вдосконалення на основі упровадження та реалізації інноваційних методів і технологій у політиці розподілу підприємств, регіонів, галузей і держави у цілому.

Цю ж думку підтримує В.В. Коновал [5], який зауважує, що система управління збутом та розподілом має обов'язково базуватися на маркетингових дослідженнях, що є основою для всіх маркетингових дій підприємства. Такими дослідженнями в галузі планування збути можуть бути: вивчення думок споживачів та споживчих переваг; аналіз каналів розподілу; аналіз ринкової ситуації, враховуючи дослідження місткості ринку; динаміка продажів галузі; визначення частки суб'єктів розподільчої мережі в загальному збуті продукції, вивчення можливостей виходу на зовнішні ринки.

Отже, базою для формування плану маркетингової діяльності підприємства в розрізі маркетингової політики розподілу є комплекс маркетингових досліджень.

Першим етапом формування маркетингової політики розподілу є вибір каналів розподілу. Як зауважує, Р.Г. Майстро [3], важливість цього питання визначається такими обставинами:

- вибраний канал розподілу справляє принциповий вплив майже на всю маркетингову програму підприємства;
- формування каналу розподілу передбачає укладення тривалих комерційних угод з його суб'єктами, які потім дуже важко змінити, нехай навіть вони й будуть помилковими;
- між суб'єктами каналів часто виникають конфлікти, які погано відбиваються на результатах збутової діяльності підприємства;
- користувач каналами розподілу (продуцент товарів) часто тією чи іншою мірою втрачає безпосередній контроль над ринком збуту.

З огляду на це, вибір каналів розподілу передбачає врахування наступних критеріїв:

- кількість та концентрація підприємств-споживачів;
- фінансові ресурси підприємства;
- термін поставок;
- габаритні розміри продукції;
- потреба в спеціальних установках для завантаження та транспортування;
- потреба у сервісному обслуговуванні.

Так як критерії значною мірою стосуються підприємств-споживачів, то необхідно здійснити АВС-аналіз для відтворення картини ринку. Підприємства групи А (класичний варіант: 10% від загальної кількості підприємств становлять 60% від загального обсягу виробництва), група В (20% - 30%) і група С (70% - 10%). Здійснивши АВС-аналіз, можемо оцінити, масштаби виробництва групи підприємств, які є цільовими споживачами пакувального обладнання.

Наступним етапом є поділ території України на торгові регіони. Для цього необхідно окремо здійснити АВС-аналіз областей також за сукупними обсягами випуску в натуральних одиницях. В результаті необхідно відслідкувати скупчення (близькість розташування областей однієї групи - А, В, чи С). Дані скупчення і утворюють торгові регіони.

За результатами АВС-аналізу підприємств-споживачів та територіального поділу формується пропорційна стратифікована вибірка в регіональному розрізі для здійснення дослідження з метою виявлення потреб підприємств-споживачів. Даний пункт відповідає за маркетингову складову вдосконалення системи розподілу.

Далі необхідно здійснити оцінку привабливості регіонів. Для цього будується регресійна модель, незалежними змінними якої є обсяги випуску в натуральних одиницях та кількість підприємств, що функціонували протягом року. Залежною змінною виступить кількість пакувальних агрегатів, реалізованих протягом року в регіоні. Слід зауважити, що мінімальна кількість значень для змінної становить не менше 8, тобто необхідно використати спостереження за 8 років.

Останнім етапом є оцінка та вибір оптимальної політики. Проте канали розподілу потребують постійного моніторингу для визначення реальної ефективності.

Що стосується вітчизняного досвіду, то в Україні система розподілу знаходиться на перехідній стадії розвитку, що у великій мірі ускладнює збут на ринку нашої країни. Зазвичай вона характеризується такими рисами [4]:

- слабе управління каналами збуту;
- неповне виконання зобов'язань в межах каналу;
- рішення приймаються по кожній угоді окремо в результаті постійних переговорів;
- часте порушення контрактних зобов'язань.

Основними пріоритетами щодо вдосконалення розподільчої політики з використанням маркетингового підходу для вітчизняних виробників, повинні стати розробка оперативного плану заходів з розподілу; оптимізація організаційної структури; взаємодія служби маркетингу з функціональними підрозділами; дослідницька діяльність; здійснення аудиту маркетингової діяльності; нові форми співпраці з виробниками і конкурентами; підвищення кваліфікації співробітників, які здійснюють маркетингову діяльність.

Література:

1. Антощенкова В.В. Сучасна маркетингова політика розподілу продукції підприємства: актуальність та перспективи // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. - 2017. - с. 77-84.

2. Біловодська ОА. Маркетингова політика розподілу та збуту: дослідження сутності, ролі та значення / О А. Біловодська // Маркетинг і менеджмент інновацій. — 2017. — № 2 — С. 85-97.
3. Гречуха А.О. Складові сучасної маркетингової політики розподілу продукції підприємства / А.О. Гречуха // Економіка і суспільство. — 2016. — № 4. — С. 132-137.
4. Дорогань С.М., Комяков О.О. Вдосконалення системи розподілу підприємства / С.М. Дорогань, О.О. Комяков // Актуальні проблеми економіки та управління. - 2012. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://probl-economy.kpi.ua/pdf/2012-43.pdf>.
5. Коновал В.В. Підвищення економічної ефективності діяльності підприємств легкої промисловості засобами збутової маркетингової стратегії / В.В.Коновал, О.А.Шлапак// Електронне наукове фахове видання «Глобальні та національні проблеми економіки». - <http://www.global-national.in.ua>.- 2016.- №11. - с. 387 – 392.

Сендунь А.М.

студент-магістр спеціальності «Економіка»

науковий керівник: Зелінська Г.О.

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЛОГІСТИЧНОЇ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА РЕСУРСАМИ

*«Є два шляхи, щоб бути щасливим: скорочувати
наші бажання або збільшувати кошти...*

Якщо ти мудрий, будеш робити і те, і інше одночасно.»

Д. Дж. Бауэрсокс

Ці слова є досить доречними до найбільш актуальної теми сьогодення «логістичні системи». Адже саме ці системи та їхні підходи допомагають одночасно скоротити наші потреби в запасах і тим самим збільшити наші доходи від звичайної діяльності, що в свою чергу приведе до збільшення рентабельності підприємства. Актуальність цієї теми пояснюється тим, що економіка світу почала динамічно розвиватися і все більше підприємств починає модернізувати підходи до керування логістичними системами.

На сьогоднішній день підприємницька діяльність зробила крок на зустріч новим технологіям, підходам і системам процесу управління. Все більше постає питання покращення взаємозв'язку між постачальниками необхідних матеріалів та сировини для підприємства, а також взаємозв'язку між кінцевими споживачами готової продукції, що безсумнівно є складовою логістичної системи. Велика кількість успішних підприємців зосереджують всю свою увагу і залучають велику кількість своїх ресурсів і зусиль для максимізації логістичного потенціалу підприємства. [4, с. 78] Створення ефективної логістичної системи дасть можливість підприємству отримати максимальний ефект і віддачу від здійснення ним своєї основної діяльності.

Все більше країн починає використовувати, впроваджувати і удосконалювати дані логістичні методи та системи. Дослідження Каліфорнійського університету в Берклі показали рівень використання логістичної системи у різних країнах світу. Дані дослідження зображено на рис. 1 [5, с. 110]

З рис.1 чітко видно, що близько третина усіх підприємств США реалізовує дану систему найбільше, це і є ключовий аспект рентабельності усіх підприємств, а також могутність цілої держави. Україна у свою чергу старатися перейняти досвід іноземних країн в цьому плані, і досягнути не менш значних результатів.

Щоб дослідити актуальність обраної теми потрібно визначити, що собою являє поняття «логістична система»? На дане питання немає конкретної відповіді, безліч економістів дають різні визначення цього терміну, однак всі вони притримуються однієї думки «логістична система – це сумісність усіх елементів, наявність зв'язків між ними, а також адаптивність та гнучкість». [2, с. 55].

Використання підприємствами сучасних логістичних систем



Рис. 1 – Діаграма використання підприємствами сучасних логістичних систем.

Значний вклад у дослідження логістичної системи здійснили такі вчені як В. Амітан, Б. Анікін, Р. Баллоу, Д. Дж. Бауэрсокс, А. Гаджинський, С. Голіков, Т. Загорна. [1 с. 31].

Видатними економістами Фрідріхом Хайкем, Джоном Кеннетом Гелбрейтом, Мільтоном Фрідманом було проведено безліч досліджень на тему важливості впровадження логістичної системи. В ході цих досліджень було виявлено, що впровадження ефективної логістичної системи має ряд переваг: [3, с. 158]: зниження собівартості продукції близько до 30%; скорочення витрат у сфері товарообігу до 20%; зменшити рівень запасів у 1,5 – 2 рази; зменшити можливі витрат на транспортування до 15%; скоротити тривалість перевезення продукції на 30 – 50%;

З даних досліджень чітко видно, що без удосконалення логістичної системи підприємство в кращому варіанті зазнає збитків, а в найгіршому – збанкрутує.

На базі статистичної інформації ТОВ «Львівське ХПП» було проведено аналіз витрат на транспортування сировини до і після впровадження логістичної системи. Дані аналізу зображено на рис. 2.

Витрати на транспортування після впровадження логістичної системи

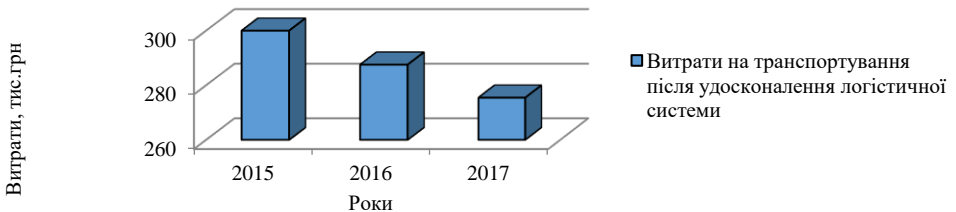


Рис. 2 - Витрати на транспортування після впровадження логістичної системи

Зменшення витрат на транспортування і є основною і головною перевагою даної системи. Не менш важливою перевагою такої системи – є її сучасні методи управління запасами підприємства, за допомогою яких можна скоротити їхній загальний рівень. Однак впровадження такої системи, потребує значних ресурсів і спеціалізованого персоналу, що в свою чергу понесе не менші витрати на підготовку персоналу.

Нажаль, через військові дії на сході держави, брак фінансування та небажання керівництва відійти від застарілих методів управління та стати на бік прогресу, [6, с. 259] підприємства України на даний момент не мають значного потенціалу для розвитку даних систем. Тому запозичення іноземного досвіду з питань ефективності логістики та трансформація його до особливостей роботи вітчизняних підприємств є вкрай корисним.

На сьогоднішній день не можливо знайти успішну і розвинуту компанію, вектор діяльності якої не був би напрямлений на ефективний розвиток та модернізацію підходів до управління логістичними системами. Адже саме завдяки цим підходам можна значно скоротити витрати підприємства на транспортування, а найголовніше можна скоротити витрати часу, адже у світі бізнесу час – це гроші. Саме якісне управління логістичними системами дають змогу створити ефективні умови для керування «часом підприємства».

Література:

1. Бажин И.И. Логистика Компакт-учебник / И.И. Бажин – Х.: Консум, 2003. – 239 с.
2. Дыбская В.В. Управление складами в логистической системе / В.В. Дыбская – М.: КИА-центр, 2000. – 110 с.
3. Кальченко А.Г. Логістика: навч. носіб. / А.Г. Кальченко – К.: КНЕУ, 284 с.
4. Крикавський Є.В. Логістика. Основи теорії: підруч. для ВНЗ / Є.В. Крикавський Нац. ун-т "Львівська політехніка", Л.: Інтеллект-Захід, 414 с.
5. Пономарьова Ю.В. Логістика: навч. посіб./ Ю.В. Пономарьова – К.: ЦНЛ, 2003. – 189 с.
6. Линдере Майкл Р., Фирон Харольд Е. Управление снабжением и запасами. Логистика / Майкл Р. Линдере, Харольд Е. Фирон : Пер. с англ. – СПб.: ООО "Издательство Полигон", 1999. – 768 с.

Щудло У.М.,

студентка 6 курсу

Науковий керівник: Шушкова Ю. В.,

к.е.н., доцент кафедри державних та місцевих фінансів

Львівський національний університет ім. І. Франка

СИСТЕМИ ФІНАНСУВАННЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я У РОЗВИНУТИХ КРАЇНАХ СВІТУ

Основну роль в економіці охорони здоров'я всіх розвинутих країн світу відіграє страхування. Медичне страхування є важливою складовою соціальної інфраструктури кожної держави. У розвинутих країнах Західної Європи, Америки, Австралії, Японії організаційно-економічний механізм медичного страхування сформований і діє десятки років, переконливо доводячи практичність подібної форми організації медичної допомоги населенню [1].

Кожна країна має свою систему фінансування закладів охорони здоров'я. Розглянемо розвиток охорони здоров'я в деяких країнах світу.

Наприклад у Фінляндії медична допомога надається як через громадську систему охорони здоров'я, так і через систему медичного страхування. Обидві вони є універсальними і фінансуються головним чином за рахунок податків. Крім того, приблизно половина роботодавців добровільно організовують надання додаткових медичних послуг для своїх працівників.

Охорона здоров'я, як і соціальна допомога, фінансується в основному за рахунок державних коштів. При цьому муніципалітети надають приблизно 35% загального обсягу фондів. Близько 25% надходжень – це державні субсидії, що збираються за рахунок загальних податків. Фінансування за рахунок програми медичного страхування складає 15%. Решта коштів надходить з приватних джерел, а також за рахунок співплати з боку пацієнтів. Приватне страхування забезпечує приблизно 2% загального обсягу фінансування [4].

Найбільша частка загальних витрат на охорону здоров'я (близько 45%) припадає на стаціонарну допомогу. На амбулаторні послуги - 35%, а на стоматологічні послуги та ліки по 10%.

У Франції є складне поєднання приватного і державного секторів як у фінансуванні, так і в наданні медичної допомоги. Система базується на обов'язковій державній програмі охорони здоров'я, яка в значній мірі доповнюється добровільним страхуванням. Однак, в цілому система охоплює майже все населення країни. Широкий спектр і майже необмежений обсяг медичних послуг надається як на лікарняному, так і на амбулаторному рівні, а пацієнти мають свободу вибору надавача послуг. Показники середньої тривалості життя та рівня смертності є ліпшими за середньоєвропейський показник, незважаючи на споживання французами великої кількості алкоголю та тютюну.

Система охорони здоров'я у Франції в значній мірі регулюється урядом. Центральний уряд відповідає за громадське здоров'я в цілому, забезпечує соціальний захист, регулює відносини між органами, що фінансують охорону здоров'я, контролює державну систему лікарень та організовує підготовку медичних працівників [3].

Загальна програма страхування фінансується шляхом збору податків з роботодавців та працівників – 12,8% видатків на заробітну плату з роботодавця та 0,75% з працівника.

Протягом останніх десятиліть витрати на охорону здоров'я зростали швидше, ніж економіка Франції. Ця система є однією із найбільш дорогих в Європі. Здійснювалось ряд політичних ініціатив з метою

струмування витрат, в основному, шляхом збільшення надходжень та зменшення видатків. Однак, досягти довготривалої стабілізації витрат не вдалося. У той же час, для охоплення страхуванням всіх прошарків населення запроваджене “загальне медичне страхування”, яке краще охоплює найменш заможні верстви населення.

Організація і фінансування системи охорони здоров'я в Німеччині базується на традиційних принципах соціальної солідарності, децентралізації та саморегуляції. Системою обов'язкового медичного страхування охоплене біля 88% населення (з них 13% - добровільно).

Програма фінансується за рахунок внесків працівників та роботодавців. Розмір усіх внесків у середньому складає 13,52%. Працівник завжди платить 6,76% своєї заробітної плати, роботодавець в середньому платить той же процент, але ця ставка є різною для різних земель та фондів і коливається в межах 4,75 – 7,5%. Приблизно 60% фінансування надходить від обов'язкових або добровільних внесків, 21% - від загальних податків, 7% - за рахунок приватного страхування, а решта 12% покриваються прямими платежами з боку пацієнтів. Покущі медичної допомоги (лікарняні каси) і надавачі послуг відділені один від одного. Тарифи на послуги встановлюються в процесі переговорів, що проходять між основними учасниками системи надання послуг [2].

У Німеччині встановлені єдині ціни на ліки. Вартість більшості препаратів відшкодовується на основі системи реферативних цін. Лікар має право виписати хворому більш дорогий продукт, але пацієнт повинен буде заплатити різницю між фактичною ціною ліків і реферативною ціною. Незважаючи на поступовий ріст цін, рівень співоплати за ліки є одним із найнижчих у ЄС.

А система охорони здоров'я Голандії фінансується в більшій частині за рахунок поєднання соціального та приватного страхування, при цьому соціальним страхуванням покривається 64% населення, а приватним – 31%. Національна програма страхування (НПС), яка є обов'язковою для всього населення, передбачає страхування у разі нещасних випадків, хронічних захворювань, інвалідності, психіатричної та довгострокової допомоги. Приватний некомерційний сектор, а також громадяни, що забезпечують себе роботою самостійно, відіграють значну роль в наданні медичної допомоги [2].

Соціальне страхування є домінуючою формою фінансування системи охорони здоров'я в Нідерландах, покриваючи приблизно 70% витрат на охорону здоров'я. Приватне страхування покриває приблизно 13% всіх витрат. Фінансування доповнюється прямою співоплатою пацієнтами та урядовими субсидіями.

Якщо розглядати США, то тут немає загальної системи надання медичної допомоги для працюючого населення. Програма “Медікер” надає послуги лише людям віком старше 65 років, деяким людям з інвалідністю та людям, що мають постійну ниркову недостатність. Інші громадяни мають страхуватися в програмах приватного страхування [4].

“Медікер” складається з двох частин. Частина А – лікарняне страхування, яке покриває лікарняні послуги, такі як стаціонарні послуги, послуги лікарень, що надають допомогу критичним хворим, заклади, що надають сертифіковану сестринську допомогу, хоспіси та стаціонари на дому. Частина В – медичне страхування, яке покриває послуги лікарів, амбулаторну допомогу та деякі інші медичні послуги, які не входять до Частини А.

У частині А особа отримує послуги “Медікер” безкоштовно, якщо її чоловік (або дружина) пропрацювала принаймні 10 років на роботі, яка покривається програмою “Медікер”, або вони мають інвалідність, або постійну ниркову недостатність. Частина В передбачає сплату страхового внеску розміром 50\$ на місяць. Ця частина є добровільною. Існують також можливості придбати додаткову приватну страховку для доповнення страховки “Медікер”.

Основний обсяг медичної допомоги забезпечується через приватне страхування. Існують багато видів приватного страхування, які надаються кількома страховими компаніями та фондами.

Програма “Медікер” фінансується за рахунок внесків, які сплачують працівники та роботодавці у розмірі 1,45% заробітної плати. Приватне страхування є різним, і роботодавці можуть сплачувати частину страхового внеску або весь його розмір, або працівник (чи інша особа) може сплачувати всю вартість страхового внеску [4].

Висновок. В загальному випадку, є три основні підходи до створення програми медичної допомоги: соціальне медичне страхування, державне фінансування і приватне медичне страхування. На практиці, у країнах які описані поєднуються всі ці елементи. У кожній країні базові програми в кожній категорії доповнюються програмами з інших категорій. Але фінансування закладів охорони здоров'я можна розділити на групи. До країн, в яких базова програма забезпечується соціальним медичним страхуванням,

що доповнюється приватним страхуванням, відносяться Німеччина, Франція та Нідерланди. У США домінує приватне страхування, яке доповнюється програмою “Медікейр” для пенсіонерів. У Фінляндії існують обидва види програм – державна програма охорони здоров’я та соціальне медичне страхування, які потребують лише незначного доповнення.

Список використаних джерел:

1. Воробйов В. В. «Досвід провідних країн світу в управлінні сферою охорони здоров’я» / В. В. Воробйов // Форум права. – 2011. – № 2. – С. 139–146 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuu.gov.ua/e-journals/FP/2011-2/11vvvcoz.pdf>
2. Губар О. Є. Медичне страхування у країнах Європейського Союзу / О. Є. Губар // Фінанси України. – 2003. – № 7. – С.130–136
3. Газета «Ваше здоров’я» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vz.kiev.ua/oxorona-zdorovya>
4. Журнал «Медицина світу» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.msvitu.com

ІСТОРИЧНІ НАУКИ

Городиська К. С.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

УКРАЇНСЬКИЙ ДИСИДЕНТСЬКИЙ РУХ У ЗАРУБІЖНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Завдяки зарубіжним науковим дослідженням можна відкрити нові аспекти дисидентського руху, що не менш важливо, дізнатись ставлення істориків різних країн до подій, що відбувались у УРСР у 1950-1980-х рр. В той час ця проблема ще не висвітлювалась істориками в Україні. Займатися нею начебто ніхто не забороняв, але зрозуміло, що в умовах, коли рух опору був об’єктом уваги, головним чином, репресивно-каральних органів, питання про його вивчення просто не стояло. Натомість у західному світі й поза межами України інтерес до цього явища був досить великий. У першу чергу ним цікавилася політично активна українська діаспора [1, с. 195].

Колосальною роботою зарубіжних дослідників дисидентського руху в СРСР, є колективна монографія, підготовлена в Колумбійському університеті під редакцією Р. Тьокеса. У ній розглядаються питання державної політики та ідеології радянської держави і альтернативна ідейно-моральна позиція дисидентів. На думку авторів, борці за громадянські права є противниками радянської влади, а саме інакомислення - продуктом радянської політичної системи, побудованої на примусовому інакомисленні.

Дослідники торкаються як загальних питань дисидентського руху, так і окремих форм та напрямків правозахисної діяльності. Досить докладно вивчена «Хроніка поточних подій» використання психіатрії як засіб придушення інакомислення в СРСР. Не оминули увагою закордонні історики і таку велику проблему, як інакомислення в православній церкві [2, с.144].

Дослідження зарубіжних вчених заклали основи наукової історіографії, виробили концептуальні підходи до вивчення цієї теми. У роботах західних фахівців охоплене досить широке коло питань і напрямків діяльності дисидентів, осмислений їх внесок в поширення ідей свободи і демократії в СРСР. Але роботи іноземних дослідників дисидентського руху в СРСР відображають точку зору Заходу. Істотним недоліком західних досліджень є обмеженість документальної бази, що призводить до певної односторонності при освітленні.

З числа робіт зарубіжних дослідників дисидентського руху можна виділити працю К. Ендрю і О. Гордієвського. Їх роботи присвячені діяльності Андропова, пов’язаної з придушенням дисидентського руху. К. Ендрю і О. Гордієвський відзначають, що при Ю. Андропові дисидентів перестали судити, як Синявського і Данієля, але почали відправляти на лікування в психіатричні лікарні [3, с.283].

Фундаментальна праця Л. Алексеевої «История инакомыслия в СССР. Новейший период». В даній роботі систематично викладено історію національних, релігійних та правозахисних рухів. У свій час Л. Алексеева сама була активним учасником правозахисного руху. У 1977р. вона емігрувала до США, де й написала це дослідження. Вперше книга була видана у США в 1984 р. Історія українського національного

руху посідає одне з провідних місць в цьому дослідженні. Недарма в цій книзі вона йде першим розділом, який за обсягом більший за інші, і поступається лише розділу, присвяченому загальносоюзному демократичному рухові. Автор подає правдиві відомості про арешти на напади влади на українських дисидентів, роль самвидаву в діяльності представників дисидентського руху, розкриває діяльність Української Гельсинської Групи. Особливо цікавою видається для нас праця Л. Алексєєвої, тому що з одного боку це погляд дисидента – погляд із середини дисидентського руху, а з іншого – об'єктивний погляд ззовні на історію України, на український дисидентський рух і взагалі об'єктивний погляд фахового історика на історію дисидентського руху в цілому [4].

Книга російського історика О. Неусихіна «Проблемы европейского феодализма». Тема сама по собі не «крамольна», але книга, зокрема містить дві статті «Эмпирическая социология» М. Вебера и логика исторической науки» та «Социологическое исследование Макса Вебера о городе». Вперше ці статті були опубліковані в журналі «Под знаменем марксизма» відповідно у 1927 і 1923 рр. Згаданий комплекс проблем активно обговорювався на I всесоюзній конференції «Дисидентський рух в СРСР. Предмет дослідження, джерела, методика вивчення», яка відбулася 24–26 серпня 1992 р. у Москві. Загалом же у працях авторів фактично недослідженою проблемою залишається визначення реального впливу дисидентського руху на широкі верстви населення [5, с.201].

Отже, по розглянутій нами проблематиці можна зробити висновок, що в період 1960 - 1990-х рр. історія інакомислення в СРСР, перестала бути «забороненим плодом» для дослідників того часу, стала однією з найактуальніших проблем в історії для вітчизняних і зарубіжних істориків.

Видання з 1968 р. «Хроніки поточних подій», яку в різний час редагували Н. Горбаневська, А. Якобсон та ін., публікацію у 1978 р. інформаційних бюлетенів «Вести из СССР. Права человека» під редакцією К. Любарського. На сторінках останнього видання виявлені фрагментарні свідчення про близько 800 осіб, причетних до дисидентського руху в Україні. Не обійшли своєю увагою дисидентський рух автори фундаментальних праць з історії радянського суспільства Дж. Боффа, М. Верт, хоча відсутність відповідної інформації, зосередженість на загальносоюзному та російському матеріалі не дала змоги їм розкрити природу цього непересічного явища. Завдання поглянути з різних боків на проблему формування дисидентства в УРСР, його політичну орієнтацію, етапи становлення поставили перед собою ряд інших зарубіжних дослідників.

Учасниками національного дисидентства в Україні Дж. Берч називає Д. Шумука, ув'язненого на 10 років за свої національні погляди, С. Караванського, В. Чорновола, В. Мороза, Ю. Шухевича. Серед видань дисидентів, крім «Українського вісника», автор вказує на журнали одного-двох випусків: «Батьківщина та свобода», «Ідея та чин», «Хроніка литовської католицької церкви», «Фарос» (вірменське видання), «Ре-патрія» (німецьке видання) та російський націоналістичний журнал «Віче». Характеризуючи видання, автор зазначав можливість отримання альтернативної до офіційної інформації про політичні та національні проблеми в суспільстві; заклики до об'єднання національно свідомих представників своєї національності. Своє дослідження він закінчував досить песимістичними висновками і прогнозами: головним результатом руху опору стала репресивна реакція на нього з боку влади, а з огляду на це й перспективи його бачилися авторові не кращими (писалося це в 1971 р., напередодні «генерального погрому»). Праця Дж. Берча стала добрим прикладом того, як, маючи обмаль інформації, можна все ж створити досить об'єктивне і змістовне наукове дослідження [6, с.147].

На жаль, конспіративні умови, в яких здійснювався збір інформації та переправлення її за кордон, позначились певним чином на її достовірності, призвели до неточностей та помилок. Тому використання означених видань можливе лише за умов їх співставлення з іншими видами джерел та опублікованої монографічної і мемуарної літератури. Попри свою недосконалість названі видання стали помітною віхою в осмисленні проблем українського суспільно-політичного життя досліджуваного періоду, продемонстрували активність нових сил, здатних протистояти тоталітарному режиму. Цікаві за своїм задумом видані в зарубіжжі документальні збірники, зорієнтовані на висвітлення як загальних, так і конкретних проблем українського національного руху, наслідків окремих політичних процесів тощо.

Література:

1. Зайцев Ю. Дисиденти: опозиційний рух 60-80 рр. // Сторінки історії України ХХ століття. К., 1992. - С.195–235.
2. Богораз Л., Даниль А. В поисках несуществующей науки. (Дисидентство как историческая проблема) // Проблемы Восточной Европы. — Вашингтон, 1993. — № 37–38.

3. Каганов Ю. Опозиційний рух в Україні і Польщі в контексті суспільно-політичних трансформацій (70-80-ті рр. XX ст.): компаративний аналіз // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. – Запоріжжя : ЗНУ, 2006. – Вип. XX. – С. 283-294.

4. Муратов М. На шляху до незалежної України: погляд у минуле з Москви. – 2011 р. – [Електронний ресурс]- Режим доступу: <http://archive.khpg.org/>(розділ «Спогади»).

5. Безбородов А.Б. Феномен академічного дисидентства в СРСР. М., 1998. – 205 с.

6. Русначенко А.М. Національно-визвольний рух в Україні: середина 1950-х — початок 1990-х років. — К., 1998. — 720 с.

*Литвак Д. К.
магістрантка*

Полтавського національного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка

СТАТУС ІМПЕРАТОРА ЯПОНІЇ ЗА КОНСТИТУЦІЯМИ 1889 ТА 1947 РОКІВ

3 травня 1947 року набула чинності нова Конституція Японії, яка створила юридично-правову основу для повоєнної демократизації країни. У новому законодавстві Японії була велика кількість запозичень з американської Конституції. Разом із тим текст документу був складений з урахуванням національної специфіки. Особливістю Основного закону було збереження наступності державності, оскільки імператор визнавався «символом держави і єдності народу» [3, с. 65].

Метою нашої статті є порівняння статусу імператора Японії на основі законодавств держави 1889 та 1947 років.

Основний закон країни був написаний американськими юристами англійською мовою і перекладений на японську. Конституція 1947 року найвищою мірою втілює основні елементи класичної демократії. Ця система за своїм змістом є найбільш близькою до англійського типу цієї форми правління, зокрема, у контексті збереження інституту монархії, який існує як важливий етнокультурний фактор, що об'єднує націю і символізує її єдність. Крім того, японська система належить до парламентського типу демократії. Водночас японська демократія є дуже специфічною. По суті це – демократичний каркас, пронизаний елементами традиційної соціальної психології, етичних, моральних та інших систем цінностей. Разом з етнокультурними елементами збереглися також такі, які можна назвати «пережитками феодалізму». Вони ще впродовж тривалого часу були основою для критики японської демократії з комуністичних і соціально-демократичних позицій [4, с. 90].

Попри внесення суттєвих змін, Конституція 1947 року певним чином продовжувала період Мейдзі, зокрема, шляхом збереження імператорської влади. Вже в першій статті нової Конституції, що стосується позиції лідера держави, можна помітити істотні відмінності. У ній проголошується: «Імператор є символом держави і єдності народу, його статус визначається волею народу, якому належить суверенна влада» [1, с. 364]. Щоб зрозуміти, наскільки принципово інакшим є статус монарха, порівняно з довоєнним, варто звернутися до статті Конституції 1889 року, що визначає позицію глави держави. У статті 3 довоєнного Основного закону зазначено: «Особа імператора є священною і недоторканою» [2].

Крім того, згідно з новою Конституцією, дії монарха мали бути обмеженими урядом: «Всі дії Імператора, які стосуються справ держави, можуть бути здійснені не інакше, ніж зі ... схвалення Кабінету, і Кабінет несе за них відповідальність [1, с. 364], а статтею 4 цього ж документу проголошувалося, що монарх «...не наділений повноваженнями, пов'язаними зі здійсненням державної влади» [1, с. 364]. У статті 7 перераховані дії, якими обмежується державна діяльність імператора: «...промульгація поправок до Конституції, законів, урядових указів і договорів». Цікаво, що й ці дії могли здійснюватися лише зі схвалення Кабінету. [1, с. 364].

Серед інших прав глави держави, постановлених новою Конституцією, можемо назвати «підтвердження призначень і відставок державних міністрів та інших посадових осіб ... а також повноважень і вірчих грамот послів та посланників» [1, с. 364]. У Конституції Мейдзі імператор не лише підтверджував призначення урядовців на посади, а й сам призначав їх. Загалом довоєнним законодавством управління трактувалося як безпосередня компетенція монарха («...встановлює організацію різних галузей управління, винагороду всіх цивільних і військових чинів, призначає або змищує їх») [2]. На подібну ж рису вказує стаття 4 мейдзійського законодавства, в якій вказано, що

імператор поєднував у своїй особі «...всі права верховної влади...» та здійснював їх «...у тих межах і тими способами, які вказані в цій конституції» [2].

Отже, на основі розгляду документів можемо помітити, що повоснна Конституція встановлювала певну залежність дій монарха від уряду, а Основний закон Мейдзі, навпаки, узалежнював діяльність імператора від представників виконавчої влади.

Обмеження влади монарха також можна побачити у зменшенні його впливу на парламент. Так, Конституцією 1947 року стосовно взаємозв'язку законодавчого органу влади та імператора – лідера держави передбачено лише «...скликання Парламенту; розпуск Палати представників; оголошення загальних парламентських виборів» [1, с. 364] У законодавстві 1889 року, натомість, крім перерахованих вище повноважень, вказані відкриття, закриття та відстрочення діяльності парламенту [2], а також можливість «у проміжках між сесіями парламенту видавати імператорські укази, що мають силу закону» [2]. Всі ці дії, на нашу думку, могли сприяти можливості регулювання державної політики монархом у тому напрямі, який для нього був більш вигідним.

Отже, порівнявши ці два документи, можемо помітити суттєві відмінності змісти влади лідера Японії, за якими можна зробити висновок про зміну місця імператора в політиці держави. Порівняно з Конституцією Мейдзі, роль монарха в управлінні у повоєнному законодавстві була суттєво послабленою. Зменшувався його вплив на уряд та на рішення парламенту. Загалом прерогативи монарха, пов'язані зі здійсненням державної влади, були мінімальними. Разом із тим, на нашу думку, новим законодавством була здійснена спроба змінити образ імператора у свідомості японців, адже особа монарха зі «священної і недоторканої» перетворювалася на «символ єдності нації». Попри це, саме збереження імператорської системи свідчить про те, що Японії у складних повоєнних умовах вдалося зберегти самотність своєї держави.

Література:

1. Конституція Японії (вступила в силу 3 мая 1947 г.). // Конституции зарубежных государств: Великобритания, Франция, Германия, Италия, Соединенные Штаты Америки, Япония, Бразилия: учеб. пособие / М.: Волгере Клувер, 2009. – (6-е изд., перераб. и доп.). – С. 363–378.
2. Конституция Японской империи 1889 [Електронний ресурс] // Интернет-библиотека конституцій Романа Пашкова. – Режим доступу: <http://worldconstitutions.ru/?p=551>.
3. Молодякова Э. В., Маркарьян С. Б. О японском типе модернизации / Э. В. Молодякова, С. Б. Маркарьян // Япония: опыт модернизации / Рук. Проекта Э. В. Молодякова. – М., АИРО-XXI. 2011 – с. 51-70.
4. Японский феномен / [И. П. Лебедева, С. Б. Маркарьян., Э. В. Молодякова и др.]. – Москва: РИО Института Востоковедения РАН, 1996. – 180 с.

КУЛЬТОРОЛОГІЯ

Тюлюбасва К.Д.,

студентка групи ПК-22-А Полтавського юридичного інституту

Національного юридичного університету імені Я.Мудрого

Науковий керівник – Зелюк Н.М.

ВПЛИВ БАРОКО НА СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Стиль бароко в Україні відомий ще з часів існування Війська Запорізького, коли вся територія нашої держави була заселена козаки, які відчайдушно боролися за її незалежність, цілісність та суверенітет. Саме тоді з'являються нові тенденції та зароджуються традиції архітектури, літератури та культури в цілому.

Формування барокового мистецтва в Україні припадає на час самовизначення української нації та інтерпретування українцями світового досвіду, зокрема художнього, на власній етнічній основі. Невипадково в цей період зусиллями П. Могили, а згодом С. Косова, М. Смотрицького, І. Гізеля, Саковича, К. Ставровецького-Транквіліона та інших реалізуються західноєвропейські програми освіти на базі латинської вченості, піднімається питання діалогу західноєвропейської та східнослов'янської культур. У річці цього синтезування в українському бароко утверджується перехід від орієнтації на візантійську спадщину (зокрема, у живопису, архітектурі, проповідницькій літературі) до орієнтації на європейське культурне надбання. Українське мистецтво, зберігаючи середньовічний символізм,

урізноманітнюються запозиченими від Ренесансу гуманістичними ідеями (нерідко в трагічному контексті) та тяжінням до Античності [2, с.176].

Цей стиль формується внаслідок запозичення європейського напрямку розвитку та установа його на території нашої країни. Адже бароко сформувалося в XVI століття — кінця XVIII століття в Італії, якому притаманна яскравість, незвичність та риси багатого оздоблення. Для українського бароко було також характерним оспівування лицарських подвигів в ім'я віри. Уславленню лицарства та героїв національно-визвольної війни було присвячено козацькі літописи Самовидця, С. Величча, Г. Грабянки, "Слова часів війни" А. Радивиловського та інші твори, у яких козак-лицар постає як захисник людей від всілякої кривди. Образотворче мистецтво України, у якому панував стиль бароко, характеризувалося розширенням жанрового діапазону та насиченням світським началом. Ікони, на яких часто зображували постаті клиторів -гетьманів, старшину, набували ознак жанру портрета та пейзажу, відбиваючи особливості українського краєвиду. В іконопису виявлялася індивідуальність майстрів, використовувалися народні мотиви. Видатними іконописцями були І. Руткович та Й. Кондзелевич, які тяжіли до колористичних і світлових ефектів, мальовничості [1, с.85].

Тому можна впевнено сказати, що культура часів козацтва, а саме бароко, формувалося в надзвичайно високих та розвинених умовах, які дали поштовх його розвитку та закріплення на етнічних землях України.

Саме ці риси притаманні сучасній архітектурі та літературі. Зараз існує багато пам'яток того періоду та створюються нові, які відповідають критеріям того періоду та оновленого нинішнього. Багато міст України мають в своєму культурному надбанні дивовижні зразки періоду бароко.

Серед найпомітніших культових споруд західної школи бароко варто згадати принаймні чотири архітектурні шедеври: собор Святого Юра у Львові, Успенський собор Почаївської лаври, домініканські костюли у Львові та Тернополі. Собор Святого Юра — один з краших зразків уніатських церков [3].

У цей період в Україні виникають дві головні школи бароко — західна і східна, до якої віднесено також Київ і територію сучасної Черкаської області — центри козацького руху на Правобережжі. Приклади двох барокових костюлів — у селах Мурафа на Вінниччині та Олика на Волині наведені на карті-схемі.

Східна школа українського бароко вирає у себе кілька місцевих шкіл: київську, чернігівську (Чернігів, Седнів, Козелець, Новгород-Сіверський, Путивль, Батурич, Глухов), полтавську (Переяслав, Густинь, Великі Сорочинці, Полтава, Мгар) та слобожанську (Суми, Харків, Ахтирка, Ізюм) [3].

Отже, аналізуючи подану інформацію можна з точністю визначити, що саме особливості бароко тогочасного періоду відіграють значну роль у формуванні сучасної культури як українського народу, так і всієї європейської цивілізації. Пам'ятки тогочасної мистецької та літературної течії мають неабияке значення та до цього часу належать до культурної спадщини нашої могутньої держави.

Список використаних джерел:

1. Історія української культури : навчальний посібник / Н. Д. Пальм, Т. Є. Гетало.- Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. -296 с.
2. Історія української культури: підручник/ В. О. Лозовой, Л. В. Анучина, О. А. Стасевська, О. В. Уманець; за ред. В. О. Лозового.— Х.: Право, 2013. —368 с.
3. Івашко, Ю. СТИЛЬ БАРОКО В АРХІТЕКТУРІ УКРАЇНСЬКИХ ЦЕРКОВ [Електронний ресурс] / Юлія Івашко, // Людина і світ. – 1997. – Режим доступу: https://fisu.org.ua/ua/library/periodicals/lis/lis_1997/lis_97_11_12/37480.

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Волкова Е.А.

*Старший преподаватель кафедры английского языка технического направления №1,
Национального технического университета Украины
«Киевского политехнического института имени Игоря Сикорского»*

ДИСТАНЦИОННОЕ ОБУЧЕНИЕ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ: СПЕЦИФИКА, ПРЕИМУЩЕСТВА И НЕДОСТАТКИ

Стремительное развитие сети Интернет и информационно-коммуникативных технологий (ИКТ) способствует внедрению в учебный процесс дистанционных форм обучения. Благодаря новым технологиям появилась возможность изучать иностранные языки в режиме онлайн.

Стратегическим направлением развития современных образовательных систем является вестороннее развитие студента на основе включения его в «разнообразную самостоятельную целесообразную деятельность» в различных областях знаний. При этом, выделяются три основные взаимосвязанные задачи: 1) модернизация современных систем образования; 2) интеграция ИКТ в образовательный процесс; 3) реализация принципов самостоятельной активности и осознанной познавательной деятельности как ведущих принципов обучения [2]. Дистанционное обучение занимает ключевую позицию в реализации этих задач.

Дистанционное обучение онлайн представляет собой самостоятельную систему со специфическим содержанием, организационными формами, принципами, средствами и процессом обучения в режиме онлайн. Главными концептуальными положениями, на которых основаны новые Интернет ориентированные программы дистанционного обучения иностранным языкам, являются:

- Самостоятельная познавательная деятельность студента с целью овладения различными видами речевой деятельности и формирование необходимых знаний, навыков, умений и стратегий;
- Гибкость учебного графика, что позволяет получать студентам знания в любом месте в удобное для них время;
- Интерактивность обучения обеспечивается благодаря возможности общения студентов с преподавателями и другими студентами во время форумов, лекций, вебинаров и конференций, проводимых в режиме онлайн;
- Индивидуальный подход к каждому студенту;
- Системность и последовательность, которые реализуются четкой системой контроля на основе оперативной обратной связи.

По сравнению с традиционными методами, дистанционное обучение имеет ряд существенных преимуществ. Благодаря модернизации процесса обучения с использованием ИКТ и принципиально новому программно-методическому обеспечению дистанционное обучение [1, 2, 3]:

- позволяет в значительной степени оптимизировать учебный процесс за счет активации самостоятельной работы студентов;
- расширяет возможности предъявления учебного материала и обеспечивает максимальную визуализацию учебного материала средствами мультимедиа;
- расширяет возможности адаптации к индивидуальным потребностям студентов, которые могут работать с учебным материалом в удобное для себя время, в любой последовательности и в целесообразном для себя темпе;
- оптимизирует темп работы студента и обеспечивает возможность индивидуализации и дифференциации обучения;
- способствует совершенствованию познавательной деятельности студентов и повышению их познавательной мотивации с учетом личных возрастных особенностей;
- обеспечивает технологическую мобильность учебных материалов за счет применения различных носителей информации;
- является многофункциональным, что допускает использование разработанных материалов в различных формах обучения (дневной, заочной, вечерней).

Итак, преимущества новых дистанционных форм обучения над традиционными формами состоят в их оперативности, возможности быстрой и эффективной творческой самореализации студентов благодаря новому качеству учебных материалов. В новых программах студенту отводится все более активная роль, которая предлагает свободу выбора действий и получения индивидуальных результатов.

Однако стоит отметить, что успешность и качество дистанционного обучения в значительной степени зависят не только от эффективности организации и качества используемых методических материалов, но также и от руководства и мастерства преподавателей, которые принимают участие в этом процессе.

Кроме того, использование только дистанционных форм обучения может иметь и некоторые недостатки, а именно:

- практически полная зависимость от технических средств, к которым предъявляются определенные требования, а, следовательно, и материальных возможностей вуза и студентов, так как дистанционное обучение может функционировать только при одинаковом уровне технической обеспеченности всех участников;
- разработка программ для дистанционного обучения требует знаний сложного современного оборудования и трудоемкого программирования;

- отсутствует непосредственный контакт между преподавателем и студентом;

Таким образом, при использовании ИКТ в дистанционном обучении преподавателям нужно обратить особое внимание на форму подачи информации и на способы контроля знаний. Стоит обдумать, как можно компенсировать недостаточный личный фактор в случае, когда преподаватель и студент взаимодействуют на расстоянии. Новые средства требуют не только изменения содержания, но также методологии и методики обучения.

Таким образом, можно сделать вывод: перспективы обучения, в первую очередь, связаны с развитием его дистанционных форм. Однако, учитывая все указанные преимущества и недостатки, стоит отметить, что, в частности, при подготовке специалистов в высших учебных заведениях дистанционное обучение не должно конкурировать с традиционным подходом, а скорее дополнять и расширять его.

Литература:

1. Кихтан В.В. Изучение иностранного языка с использованием дистанционной технологии // http://www.window.edu.ru/window/library?p_rid=24309-26k-.
2. Полат Е. С. Основные направления развития современных систем образования // <http://www.ioso.ru/distant/library/publication/polat.html>
3. Титова С. В. Ресурсы и службы Интернета в преподавании иностранных языков. М., 2003. С. 33.

Девятовская И.В.

*преподаватель кафедры языковой подготовки и общетеоретических дисциплин
Запорожского государственного медицинского университета*

ОНЛАЙН-КУРС КАК СРЕДСТВО ПОВЫШЕНИЯ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ И МОТИВАЦИИ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ В ОВЛАДЕНИИ ЯЗЫКОМ СПЕЦИАЛЬНОСТИ

В последнее время в системе высшего образования Украины и всего мира приоритетом является внедрение современных информационно-коммуникационных технологий, обеспечивающих совершенствование учебного процесса и эффективность образования.

Одним из приоритетных направлений в методике преподавания русского языка как иностранного является изучение и создание различных форм и методов дистанционного обучения и разработка онлайн-курсов, повышающих качество самостоятельной работы студентов.

На кафедре языковой подготовки и общетеоретических дисциплин Запорожского государственного медицинского университета создано 17 онлайн-курсов по русскому и украинскому языку для иностранных студентов 1 - 3 курсов различных специальностей.

Один из них - онлайн-курс «Различные типы предложений в научном тексте» для иностранных студентов 1 курса, специальность «Фармация». Целью курса является формирование языковой и коммуникативной компетенций у иностранных студентов для общения в учебно-профессиональной сфере.

Студентам предлагаются новые формы подачи материала, активно используются новейшие технологии, которые повышают мотивацию и раскрывают внутренние резервы каждого студента, побуждают студентов-иностранцев больше внимания уделять самостоятельной работе.

Материалы онлайн-курса направлены на активизацию владения грамматическим материалом для формирования коммуникативных навыков и умений, необходимых для учебно-профессионального общения. В этом курсе прослеживается последовательность и преемственность целей и задач обучения и диагностики уровня сформированности у иностранных студентов знаний, умений и навыков.

Материалы курса содержат программу курса, проект сценария, в котором описаны цели и задачи занятий, критерии оценивания и содержательную часть курса.

Курс рассчитан на 80 часов. Он состоит из 14 уроков и двух контролей знаний, умений и навыков. Студентам предлагаются следующие темы по изучению простого предложения:

1. Субъектно-предикатные отношения в простом предложении.
2. Способы выражения, подлежащего и сказуемого.
3. Квалификация лица, предмета (явления).
4. Характеристика предмета
5. Соотношение частного и общего, части и целого, состава вещества предмета.
6. Действительные обороты речи.

Страдателные обороты речи. 8. Объектные отношения в простом предложении. 9. Определительные отношения в простом предложении. 10. Пространственные отношения в простом предложении. 11. Временные отношения в простом предложении. 12. Условные отношения в простом предложении. 13. Причинно-следственные и сопоставительные отношения в простом предложении. 14. Целевые отношения в простом предложении.

Каждая тема охватывает лексико-грамматический и коммуникативный аспекты. Урок состоит из трех частей: презентация грамматического материала, тренировочные упражнения, работа с текстом и коммуникативные задачи.

По нашему мнению, важным является то, что в процессе обучения студенты-иностранцы имеют возможность познакомиться с особенностями языка специальности, с лексикой и грамматическими конструкциями, характерными для специальных дисциплин. Знание языка специальности позволит уменьшить трудности, которые появляются у студентов в процессе обучения на лекциях и практических занятиях.

Разработанные материалы могут быть использованы в практике преподавания языка иностранным студентам нефилологического направления.

Следует отметить, что предложенный курс построен с учетом коммуникативных потребностей иностранных студентов-медиков в условиях профессионального общения. Уроки курса содержат высокий процент научной лексики, которая усваивается студентами при выполнении грамматических и лексических задач и позволяет им качественно вести диалог, запрашивать информацию, уточнять и обобщать ее. Коммуникативная направленность материала онлайн-курса нацелена на повышение мотивации и заинтересованности студентов в овладении языком специальности.

Кацук М.

*к.п.н., доцент кафедри іноземних мов та культури фахового мовлення
Львівський державний університет внутрішніх справ*

ХАРАКТЕРИСТИКА БАЗОВИХ ПОНЯТЬ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ

У сучасній науковій літературі існують різні визначення поняття “правове виховання”. Аналіз психолого-педагогічної літератури дозволяє зробити висновок про те, що серед науковців існує чотири підходи до його визначення. Відповідно до них правове виховання розглядається як:

1) *діяльність* суспільства та держави, що спрямована на формування правомірної поведінки, яка в перспективі повинна стати звичкою, міцним переконанням такої людини (Н. Волкова, В. Головченко, Д. Керимов, А. Міцкевич, О. Степанов, М. Фіцула та ін.);

2) організований системний *вплив* на свідомість і почуття людини з метою формування в неї правосвідомості, поваги до конституційних норм і порядку, розвитку умінь, необхідних для виконання норм права, законів і свого громадянського обов’язку (А. Долгова, Ю. Кобринський, Л. Нечепоренко, М. Подберезський, О. Скаун, І. Рябко).

3) складний, різноманітний, тривалий *процес*, який охоплює, з одного боку, виховну діяльність державних органів і суспільних організацій, що зобов’язані у відповідності з рішенням уряду проводити цю роботу, з іншого – діяльність усіх громадян (А. Брудний, Ю. Сурмяк, В. Ягупов).

4) *сукупність форм і методів*, що в поєднанні утворюють систему впливу на людей із метою формування високої правової культури, правомірної поведінки, перетворення правових знань у міцні установки, підвищення соціальної активності громадян (О. Дамаскін і В. Зюбін).

Усі ці визначення не суперечать одне одному, а дають повну і різнобічну характеристику правовому вихованню.

На нашу думку, більш повне визначення правового виховання дають представники першого підходу, які правомірно зводять його до цілеспрямованої діяльності, що передбачає і певну систему впливів, і використання різноманітних форм та методів впливу на особистість із метою формування її правової культури та правомірної поведінки (Н. Волкова, В. Головченко, Д. Керимов, А. Міцкевич, О. Степанов, М. Фіцула тощо).

Доцільно також звернути увагу й на те, що правове виховання переважна кількість дослідників розглядає як у широкому, так і вузькому розумінні. У широкому розумінні воно характеризується як

вплив усіх правових факторів суспільного життя, в тому числі й правової системи, на формування в індивідів і колективів людей певних правових якостей, що відповідають досягнутому в суспільстві рівню правової свідомості та правової культури. У вузькому розумінні – це цілеспрямований, повсякденний, систематичний вплив юридичної теорії та практики на свідомість людей із метою виховання в них відповідного рівня правової свідомості, культури та зразкової правомірної поведінки [4, с. 138].

Заслуговує на увагу також дослідження питань правового виховання у рамках професійно-технічної освіти. Під правовим вихованням учнів Ю. Сурмяк розуміє "...цілеспрямовану, послідовну, систематичну діяльність органів освіти, правоохоронних органів, інших державних органів, громадських і правозахисних організацій, органів місцевого самоврядування, окремих громадян з надання послуг у роз'ясненні й інформуванні положень права і законодавства, юридичного консультування з метою формування в юнаків та дівчат системи правових знань, правових переконань і настанов, правового мислення, умінь і навичок правовими засобами самостійно захищати свої права, правових почуттів (поваги до права і закону, до соціальних цінностей, які охороняються правом, законності тощо), що забезпечують стабільність правомірної поведінки і соціально-правову активність особи" [5, с. 12].

Отже, узагальнення існуючих у науковій літературі підходів дає підставу визначити правове виховання як сукупність форм і методів діяльності держави та її органів, навчальних закладів, громадських об'єднань і організацій, що спрямована на формування у громадян високої правової культури та правомірної поведінки, почуття поваги до тих соціальних цінностей, які регулюються й охороняються правом і законодавством.

Одним із головних показників ефективності та результативності правового виховання є рівень правової культури.

Правова культура – це обумовлений усім соціальним, духовним, політичним й економічним устроєм якісний стан правового життя суспільства, що виражається в досягнутому рівні розвитку правової діяльності, юридичних актів, правосвідомості та в цілому в рівні правового розвитку суб'єкта (людини, різних груп, всього населення), а також ступені гарантованості державою та громадянським суспільством свобод і прав людини [6, с. 307].

Правове виховання також тісно пов'язане з *правовим навчанням*. Як відомо, виховання не може відбуватися без навчання, а навчання так чи інакше має виховний ефект. Різницю тут можна провести, до того ж досить умовно, за сферою впливу: виховання впливає, переважно, на емоційно-вольову, ціннісну, світоглядну сторону свідомості, а навчання – на когнітивно-раціональну, з метою інформаційно-ознайомлювального впливу на людину [6, с. 318].

Для більш глибокого розуміння сутності правового виховання необхідно визначити основні поняття, які безпосередньо пов'язані з ним, а саме: правосвідомість, правомірна поведінка та правова вихованість.

Правосвідомість – це форма суспільної свідомості, що представляє собою сукупність правових поглядів, переконань, установок, і включає в себе як знання правових норм і явищ, так і їх оцінку з точки зору загальнонародної справедливості [1, с. 58].

Правомірна поведінка – це вольова поведінка суб'єктів права (діяльність або бездіяльність), яка відповідає приписам правових норм і гарантується державою [2, с. 359].

Правова вихованість – індикатор політичної зрілості громадянина, який свідомо сприймає й оцінює державно-правову систему, правові відносини, що складаються в суспільстві [3, с. 178]. Таким чином, правова вихованість – це стан правосвідомості та рівень правової культури особи, яка завжди готова до правомірного вчинку.

Формуванню правових компетенцій особистості сприяє *правова освіта*. Вона, як вказується в "Енциклопедії освіти", є одним з головних елементів формування правової культури і правової свідомості населення та є складовою системи освіти в цілому. Правова освіта органічно пов'язана з правовим вихованням і становить комплекс державних та інших заходів, спрямованих на досягнення мети правової освіти [2]. В умовах сьогодення правова освіта здійснюється на основі Національної програми правової освіти населення (затверджена Указом Президента України від 18.10.2001 р.), яка передбачає створення необхідних умов для набуття широкими верствами населення прав, знань і навичок у їх застосуванні, забезпечення доступу громадян до джерел правової інформації, а також визначає основні напрями правоосвітньої діяльності та першочергові заходи щодо їх реалізації.

Вчені доводять, що набуття громадянами України необхідного мінімуму правових знань та умінь, їх практичної реалізації забезпечується розгалуженою мережею загальноосвітніх та спеціалізованих

навчально-виховних закладів незалежно від форм власності, інформуванням через ЗМІ та культурно-освітні установи тощо. Правова освіта має здійснюватися в усіх дошкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних, вищих навчальних закладах і закладах післядипломної освіти.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Барабашева Н. С. Право и учеба молодежи / Н. С. Барабашева, А. В. Ярхо. – М. : Знание, 1982. – 80 с. (11)
2. Загальна теорія держави і права : підручник / за ред. проф. М. В. Цвіка та ін. – Х. : Право, 2002. – 432 с. (71)
3. Лозова В. І. Теоретичні основи виховання і навчання : навч. посіб. / В. І. Лозова, Г. В. Троцько. – Харків : ОВС, 2002. – 398 с. (136)
4. Правознавство : навч. посіб. / за заг ред. В. В. Копейчикова. – К. : Юрінком Інтер, 2000. – 640 с. (193)
5. Сурмяк Ю. Р. Взаємодія вищих професійних училищ та органів внутрішніх справ у правовому вихованні учнів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.07 “Теорія і методика виховання” / Ю. Р. Сурмяк. – Дрогобич, 2009. – 24 с. (227)
6. Теория государства и права / под ред. В. К. Бабаева. – М. : Юристъ, 2003. – 592 с. (240)

Козлова А.А.

*преподаватель подготовительного отделения для иностранных граждан
Харьковской государственной академии культуры*

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИГРОВЫХ МЕТОДОВ НА ЗАНЯТИЯХ ПО РУССКОМУ ЯЗЫКУ КАК ИНОСТРАННОМУ

Цель обучения русскому языку как иностранному – коммуникативные навыки владения языком.

Формы нетрадиционного обучения привлекают интерес учащихся к предмету, повышают мотивацию обучения, способствуют активизации мышления, способствуют закреплению языковых явлений в памяти. К нестандартным методам относится игра.

Вопрос использования метода игры в педагогической теории и практике не является новым. Исследованием данного вопроса занимались Л.С. Выготский, А.Н. Леонтьев, Д.Б. Эльконин и др. В методике преподавания русского как иностранного также проводились исследования, ими занимались ведущие специалисты по работе с иностранными студентами, такие как Н.Л. Федотова, Н.Л. Шибко, Л.С. Крючкова, Н.В. Мошинская, Н.Б. Битехтина, Е.В. Вайшноре.

«Использование игровых ситуаций на начальном этапе изучения русского языка как иностранного предоставляет возможность сформировать у иностранных студентов интерес к русскому языку, а также целенаправленно осуществлять лично ориентированный подход к обучению, к тому же, они создают позитивное отношение к изучению языка, стимулируют самостоятельную речевую деятельность» [3]. Начальный этап обучения русскому языку как иностранному предполагает использование фонетических игр, которые со временем усложняются, переходя от букв к словам и предложениям. На этом этапе продуктивно использовать различные рифмовки, скороговорки, стихи, песни.

Игровой метод популярен, потому что игры реализует важнейшие коммуникативные и лингвистические функции. «Игры помогают сделать процесс познания и усвоения нового языкового материала более продуктивным за счет повышения интереса учащихся к тем аспектам, которые могут казаться им скучными» [2]. Игровой метод создает непринужденную атмосферу, она благоприятствует отвлеченности от строгой обстановки на уроке, это помогает преодолению языкового барьера и лучшей реализации языкового потенциала студентов. В такой момент роль преподавателя уходит на второй план. Учитель превращается в наблюдателя, его задачей становится фиксирование ошибок, их анализ и помощь в исправлении.

«Игра включает и увлечение, и развлечение, и обучение» [2]. Игра дает возможность решить очень важную задачу – скомпенсировать силы студентов после информационной перегрузки, организовать физической и психологический отдых.

Методика преподавания рассматривает игровые методы как специальную систему обучения. Она предполагает следующее:

- 1) максимальную активизацию деятельности студента;
- 2) мобилизацию скрытых возможностей личности учащегося;

3) использование всевозможных средств воздействия на личность студента.

При помощи ролевых игр обеспечивается использование знаний в практической деятельности, применение лексических и речевых навыков в условиях искусственно созданной коммуникативной деятельности. «Ролевая игра представляет собой условное воспроизведение ее участниками реальной практической деятельности» [1].

Ролевые игры способствуют мотивации речевой деятельности. Данный метод активизирует студентов, подталкивает к контактированию, способствует преодолению языкового и психологического барьера участников игры.

На уроках РКИ студентам может быть предложено разыгрывание ситуаций на заданные темы, которые предлагаются студентам, например: «Погода в Харькове зимой», «Поход в кино / театр в воскресный вечер», «Любимый предмет, который я изучаю на подготовительном отделении» и пр.

Любая игра состоит из некоторых этапов:

1) подготовка (создание сценария, плана; описание игры; распределение и характеристика ролей, подготовка раздаточного материала);

2) объяснение (режим ситуации; постановка проблемы; знакомство с раздаточным материалом);

3) проведение игры;

4) анализ и обобщение (анализ игры; рефлексия; оценка и самоанализ; вывод; рекомендации).

Игра – универсальная технология, которая применяется на любом этапе обучения языку (изучение или повторение нового лексического материала, проверка написания слов, развитие навыков монологической и диалогической речи, повторение изученного языкового или грамматического материала). Ролевая игра – коллективное творчество, которое предполагает вовлеченность каждого студента в процесс творческой деятельности.

Деловая игра позволяет проверить умения организовывать диалогическую речь, полилог. Умение регулировать межличностные отношения, принимать активное участие в организации учебного процесса – задача студента во время деловой игры. Критерии оценки деловой игры следующие:

1) удерживание студентом ролевой инициативы в диалоге / полилоге;

2) обеспечение психологически комфортной беседы;

3) вербальное выражение коммуникативной задачи;

4) развитие мысли собеседника;

5) достижение коммуникативной цели.

Будущим менеджерам будут интересны следующие задания: разыграть диалог принятия на работу нового сотрудника, сымитировать знакомство с потенциальным партнером по бизнесу, рассмотреть информацию о приветствии в разных странах мира и разыграть знакомство с иностранным бизнесменом.

Анализ роли игровых методов позволяет понять, что данный вид деятельности способствует оптимизации учебного процесса. Игра увеличивает количество грамматического и лексического материала, который можно проработать на занятии по РКИ, повышает качество обучения, формирует умения и коммуникативные навыки.

Литература:

1. Батраева О.М. Игровые технологии как средство активизации учебного процесса при формировании коммуникативной и социокультурной компетенций [Электронный ресурс] / О.М. Батраева. – Режим доступа: <https://moluch.ru/conf/ped/archive/21/1874/>

2. Мишаева А.М. Роль игры на уроках русского языка как иностранного [Электронный ресурс] / А.М. Мишаева. – Режим доступа: <https://pglu.ru/upload/iblock/7bd/32.pdf>

3. Чернышенко О.В. Игровые технологии как лингводидактическое средство при обучении русскому языку как иностранному [Электронный ресурс] / О.В. Чернышенко. – Режим доступа: <file:///C:/Users/%D0%90%D0%BD%D1%8F/Downloads/igrovye-tehnologii-kak-lingvodidakticheskoe-sredstvo-pri-obuchenii-russkomu-yazyku-kak-inostrannomu.pdf>.

ЕВРИСТИЧНЕ НАВЧАННЯ УЧНІВ ЯК ОСНОВНИЙ СПОСІБ АКТИВІЗАЦІЇ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА УРОКАХ АЛГЕБРИ У КЛАСАХ З ПОГЛИБЛЕНИМ ВИВЧЕННЯМ МАТЕМАТИКИ

На даному етапі розвитку освіти провідна роль належить розвитку практичної і творчої складовим навчальної діяльності. «У державних вимогах до рівня загальноосвітньої підготовки учнів зростає роль уміння здобувати інформацію з різних джерел, засвоювати, поповнювати та оцінювати її, застосовувати способи пізнавальної і творчої діяльності» [1].

Підготовка учня до сучасного швидкозмінного життя не реалізується повністю. Проблема сучасної освіти полягає в тому, що школа не може задовольнити потреби учня в самореалізації. Школа має підготувати учня до самостійного життя, забезпечити знаннями й навичками, які необхідні для реалізації особистих потреб. Адже, більшість випускників не вміють самостійно творчо мислити тим самим не реалізують себе. Певним виходом із цієї ситуації в умовах сучасної школи є запровадження евристичного навчання.

Навчання в класі з поглибленим вивченням математики передбачає істотне збільшення частки самостійної пізнавальної та практичної діяльності учнів. При цьому основна функція вчителя полягатиме у педагогічному супроводі кожного учня в його пізнавальній діяльності, корекції його навчальних досягнень, допомозі школярам в актуалізації необхідних знань, отриманих ними раніше. Іншими словами, вчитель покликаний не стільки вчити школярів математиці, скільки створювати такі навчальні ситуації, в яких в учня формується потреба в здобутті певних математичних знань, провідною стає пізнавальна мотивація, за якої самі учні самостійно чи у співробітництві один з одним (або з учителем) опановують систему математичних знань, умінь та навичок [2].

Навчання в класах з поглибленим вивченням математики має враховувати мету і завдання вивчення курсу, особливості його змісту і структури. Сформульовані у програмі навчальні досягнення учнів до кожної теми полегшать вчителю планування цілей і завдань уроків, дадуть змогу визначити адекватні технології проведення занять, поточного і тематичного оцінювання. Методичні підходи до навчання добираються відповідно до рівня підготовленості учнів, особливостей їх розумової діяльності, а також реальних умов навчання.

Під *математичною евристикою* розуміють сукупність евристичних засобів, прийомів, методів і процедур математики, що застосовуються при розв'язанні складних завдань, для яких не існує стандартних відпрацьованих алгоритмів.

Під *формуванням евристичної діяльності* мається на увазі отримання учнем нових навчальних продуктів, які виробляють у нього вміння свідомо діяти в ситуації вибору, грамотно ставити й досягати своїх цілей, діяти продуктивно як в процесі вивчення математики, так і в майбутньому житті.

Метою навчання із застосуванням евристичних методів і прийомів є не стільки передавання вчителем досвіду минулого, скільки створення учнями під керівництвом учителя особистісного досвіду й навчальної продукції, зорієнтованої на застосування у майбутньому житті.

Упровадження евристичних методів і форм навчання у поєднанні з інформаційно-комунікаційними технологіями, доцільно використаними у цій системі, роблять діалог учня і вчителя більш доступним та евристичним. За їх допомогою учні здатні самостійно висувати гіпотези, робити припущення відносно закономірностей, які спостерігаються, мають можливість експериментально їх перевіряти. Деякі комп'ютерно зорієнтовані розробки використовуються у навчанні математики для спрямування учня на спосіб розв'язання задач, «відкриття» важливих властивостей, теорем, спрощення розв'язування задач на побудову, доведення та дослідження, забезпечення експериментування, проведення дослідження самими учнями, прискорення перевірки правильності висунутих гіпотез тощо.

Формуванню евристичної діяльності школяра сприятиме дотримання вчителем під час організації уроків таких методичних вимог:

- 1) практичні завдання, тренувальні вправи, повинні відповідати загальним ідеям та спрямованості теоретичного курсу викладу теми, відповідати логічній послідовності змістових ліній діяльності в темі;
- 2) під час виконання практичних завдань учні повинні постійно відчувати зростання їх рівня складності (від алгоритмічних задач до евристичних);
- 3) учнів слід залучати до систематичної зайнятості: робота повинна бути спланованою на увесь урок, учні з нею ознайомлені і включені в навчальний процес від початку до кінця заняття; включати у вид діяльності учня пошукову роботу з розв'язання деякої проблеми, під час якої учні мали би можливість виявити свою творчість, активність, самостійність, реалізувати евристичні уміння;
- 4) повторення матеріалу повинно бути варіантним, з врахуванням нової точки зору вивченої теми, опиратися на діяльність учнів у просуванні до вивчення нової теми;
- 5) стимулюванню творчості, ініціативи учня сприяє супроводжуюча, а не пригнічуюча позиція вчителя, який повинен вступати в ролі консультанта лише для тих, кому потрібна допомога;
- 6) використання вчителем різних методів, форм та засобів навчання, які роблять навчання цікавим;
- 7) врахування вчителем індивідуальних особливостей, інтересів кожного учня, профільних інтересів тощо [4].

Евристично зорієнтована система завдань задовольняє такі вимоги: повнота подання евристик; доцільність співвідношення між евристичними та логічними компонентами на кожному етапі навчання; можливе осмислення головних математичних ідей шляхом виведення інтуїтивних міркувань, забезпечення мотивації цього переходу; забезпечення широти орієнтовної діяльності; спрямування на «відкриття».

Під час виконання практичних алгебраїчних завдань розв'язуються такі педагогічні задачі: розвиток творчого мислення; формування пізнавальної мотивації; практичне використання знань у навчальних умовах; оволодіння математичною мовою, формування навичок оперування поняттями, означеннями, формулюваннями; оволодіння евристичними прийомами ставити проблему; аналізувати явища, факти, порівнювати, узагальнювати, систематизувати набуті знання.

Евристичні методи та прийоми навчання, які можуть бути широко застосовані у діяльності вчителя, зокрема математики: метод колективного пошуку оригінальних ідей, метод «мозкового штурму», метод евристичних питань, метод багатовимірних матриць, метод вільних асоціацій, метод інверсії, метод смислового бачення, метод синектики, метод організованих стратегій, метод символічного бачення, метод вигадування, метод «Якби...», метод гіперболізації, метод пошуку альтернатив.

Тісно пов'язані евристичні методи з евристичними прийомами.

Евристичними прийомами називають елементарні способи впливу на пізнавальну діяльність учнів, якими користується вчитель при використанні того чи іншого евристичного методу при навчанні алгебри. Ці два поняття (евристичний метод та евристичний прийом) повністю різні за своєю сутністю, хоча й тісно переплітаються одне з одним [6].

До евристичних прийомів відносять [7]: варіювання, абстрагування, індукцію, дедукцію, аналогію, порівняння, гностико-евристичні прийоми, рисування картинки, дослідження частинами, модифікації, моделювання, розбиття на підзадачі, виділення головного, розглядання, тощо.

Таким чином, з метою розвитку пізнавального інтересу учнів на уроках математики доцільно застосувати перелічені евристичні методи і прийоми. Адже організація навчання математики в класах з поглибленим вивченням математики передбачає реалізацію особистісно-орієнтованої моделі навчання, першочергове завдання якої полягає в тому, щоб розпізнати та розвинути конкретні здібності, схильності, особливості мислення, потенціал кожного учня.

Література:

1. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/28030/.
2. Навчальна програма з математики для учнів 10-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів (для класів з поглибленим вивченням математики) [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://old.mon.gov.ua/images/education/average/prog12/matem_pogl.pdf
3. Скафа О. І. Теоретико-методичні основи формування прийомів евристичної діяльності в процесі вивчення математики в умовах впровадження сучасних технологій навчання [Текст] : автореф. дис. д-ра пед. наук: 13.00.02 / О.І. Скафа // Національний педагогічний ун-т ім. М.П.Драгоманова. - К., 2004. - 40 с.
4. Восьвода А. Л. Формування фахової компетентності майбутніх учителів математики засобами розвитку пізнавальної активності : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Аліна Леонідівна Восьвода. - Вінниця, - 2009. - 241с.

5. Гриненко І. В. Евристичний метод як засіб організації творчої навчальної діяльності на факультеті іноземних мов // Науковий часопис: Зб. наук. праць. Випуск 3 (13) / [Редкол.: О. Г. Мороз (відпов. ред.) та ін.]. – К. : НПУ, 2005. – 290 с.

6. Скафа Е. И. Эвристическое обучение математике: теория, методика, технология : монография / Е. И. Скафа. – Донецк : Изд-во ДонНУ, 2004. – 439 с.

7. Хуторський, А.В. Методи евристичного навчання / А.В. Хуторський // Шкільні технології, № 1-2. – 1999. С. 233–243.

Пилипшин О. І

*доцент кафедри педагогіки вищої школи та суспільних дисциплін
Тернопільського державного медичного університету
імені І. Я. Горбачевського*

ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ІННОВАЦІЇ

Стратегічними завданнями реформування вищої освіти в Україні є трансформація кількісних показників освітніх послуг у якісні, які мають базуватися на таких засадах: національна ідея вищої освіти, зміст якої полягає у збереженні й примноженні національних освітніх традицій; розвиток вищої освіти повинен підпорядковуватись законам ринкової економіки, тобто закону розподілу праці, закону змінності праці та закону конкуренції, оскільки економічна сфера є винятково важливою у формуванні логіки суспільного розвитку; розвиток вищої освіти слід розглядати у контексті тенденцій розвитку світових освітніх систем, у т.ч. європейських. Зокрема, привести законодавчу і нормативно-правову базу вищої освіти України до світових вимог, відповідно структурував ти систему вищої освіти та її складові, упорядкувати перелік спеціальностей, переглянути зміст вищої освіти; забезпечити інформатизацію навчального процесу та доступ до міжнародних інформаційних систем [1, с. 339].

Вищій школі необхідно орієнтуватись не лише на ринкові спеціальності, але й наповнити зміст освіти новітніми матеріалами, запровадити сучасні технології навчання з високим рівнем інформатизації навчального процесу, запровадити співпрацю з замовниками кадрів. На шляху реформування вищої освіти європейських країн виникає значна кількість проблем, які можна розділити на чотири групи:

- внутрішні проблеми, пов'язані з реалізацією основних функцій вищих навчальних закладів (проведення наукових досліджень, організація навчального процесу, ефективне методичне забезпечення);
- зростання конкурентоспроможності вищих навчальних закладів;
- рівень та якість управління вищими навчальними закладами;
- зміна умов, у яких функціонують вищі навчальні заклади (фінансові обмеження, потреба суспільства в неперервній освіті, зменшення кількості абітурієнтів в європейських країнах).

Інтеграція вищої школи України до загальноєвропейського освітнього простору пов'язана з проблемами, розв'язання яких вбачається у реформуванні системи підготовки кадрів згідно з міжнародними вимогами. В умовах зростання обсягів інформації з багатьох галузей науки, техніки та технології, кардинальних змін у соціальній сфері, висунення високих професійних вимог до фахівців необхідно інтенсифікувати процес навчання, створити умови для підготовки висококваліфікованих спеціалістів, використовуючи новітні технології і методики навчання.

В освітній сфері склався свій ринок послуг, якому, як і будь-якому ринку, притаманне суперництво і конкуренція. Сьогодні потрібні нові підходи до організації роботи ВНЗ, гнучке управління, бачення перспектив. За умов трансформації українського суспільства особливої значущості набувають питання формування нових життєвих стратегій, компетентності, посилення гнучкості та мобільності соціальної поведінки.

Високий рівень освіченості нації сприяє більшій сприйнятливості і дєвості економічних і соціальних реформ, формування правової та екологічної культури при здійсненні соціальної та технологічної діяльності, створює умови для прогресивної індивідуальної активності особистості в суспільстві [2, с. 449].

У реформуванні освіти в Україні значною мірою враховується вплив загальних для сучасної цивілізації тенденцій розвитку. Основними тенденціями у формуванні системи освіти в Україні є:

посилення процесу глобалізації економіки, взаємозв'язку і взаємозалежності держав світу. Ця тенденція зумовлена розвитком науки, технологій, виробництва, що призводить до формування загального світового економічного простору і планетарного інформаційного поля та інтенсивному обміну результатами матеріальної та духовної діяльності; формування позитивних умов для індивідуального розвитку особистості, її самореалізації у світі. Прийнято вважати, що освіта, заснована на інформаційних технологіях, представляє собою третю глобальну революцію в розвитку людства (перша пов'язана з появою писемності, друга – з винаходом книгодрукування)

Нові інформаційні технології в освіті мають суттєві переваги. Дані технології сприяють ліквідації відставання периферійних регіонів держави від столичних та інших університетських центрів в контексті вільного доступу до освіти, інформації та культурних досягнень людської цивілізації. Вони створюють умови для розвитку світового освітнього простору, експорту та імпорту освіти, об'єднання світового інтелектуального, творчого, інформаційного та науково-педагогічного потенціалів. Освітні інновації успішно впливають на вирішення комплексу соціально-економічних проблем, насамперед, на викорінення безробіття, злочинності і т.д.

Вектор сучасної політики і стратегії держави у розвитку національної системи освіти спрямований на її подальшу адаптацію до умов соціально-орієнтованої економіки, трансформації та інтеграції в європейське і світове співтовариство [3, с. 324].

Останнім часом Україна стала забезпечувати високорозвинені країни не тільки дефіцитними для них видами сировинних ресурсів і значними сумами незаконно вивезених валютних капіталів, а й науково-технічними знаннями. Відтік учених з країни набув просто загрозливих масштабів. Щороку Україну покидає приблизно 6 тисяч наукових працівників, 2-6 тисяч фахівців у сфері ІТ - технологій, на заробітки виїжджають понад 90 тисяч фахівців з вищою освітою. Виходом з цієї ситуації є створення в країні сприятливих умов для реалізації творчого потенціалу молоді, що можливо за наявності розвинутої та високотехнологічної економіки, адже за слабкої економіки завжди буде відплив інтелекту і кадрів.

Глобальний характер змін, що відбуваються на початку ХХІ століття, зумовлює першочергове завдання – інтеграцію системи освіти України в європейський освітній простір. Українська освітня система має адаптуватися до європейської системи і при цьому зробити власний вагомий внесок у її збагачення [4, с. 218].

Основними завданнями для України на шляху входження до європейського простору вищої освіти, які потрібно впровадити в системі вищої освіти є запровадження широкомасштабної довгострокової стратегії системної модернізації всієї системи освіти; удосконалення системи якості освіти, яка відповідає стандартам ЄС, потребам ринкової економіки, внутрішнього розвитку держави та суспільства; введення державного реєстру напрямів підготовки та спеціальностей, систему вчених ступенів відповідно до міжнародних вимог; Крім того, необхідно законодавчо створити умови для полегшення працевлаштування українських громадян в Європі та для міжнародної конкурентоспроможності системи вищої освіти України. Таким чином, одним з напрямів реформування вищої освіти є інтеграція у світовий освітній і науковий простір. Це має забезпечити реальне входження національної системи вищої освіти в світовий освітній і науковий простір шляхом її інтернаціоналізації, досягнення належного рівня відкритості та прозорості та інституціонального вдосконалення.

Фактором підвищення конкурентоздатності вітчизняної економіки має бути вища освіта. Основними викликами системи вищої освіти є необхідність забезпечення підготовки кваліфікованих спеціалістів для ринку праці, перетворення економічної моделі на «економіку, що базується на знаннях», забезпечення інноваційності розвитку системи освіти і економіки, необхідність закладів вищої освіти готувати фахівців до вимог ринку праці. Система української вищої освіти потребує якісної перебудови і адаптації до загальноєвропейських стандартів, що неможливе без відповідного сприяння з боку держави.

Сприяння адаптації вищої освіти умовам Болонського процесу – це здійснення управлінського впливу з боку держави на процеси надання та отримання освіти шляхом формування системи вищих навчальних закладів, державних стандартів, вимог до кадрів і абітурієнтів, а також впливу на кінцевий продукт (рівень знань) шляхом корегування процесу і вимог до нього. Державне управління вищою освітою має будуватись на основі усвідомлення перспектив розвитку європейського освітнього простору, тобто враховувати їх на рівні держави та регіону в стратегії розбудови вітчизняної освітньої галузі і базуватися на постійному аналізі ситуації та коригуванні дій на основі запитів і потреб населення та громадських інституцій

Література:

1. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; гол. ред. В.Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – С. 338-340.
2. Опрятний С. Особливості управлінського процесу у сфері вищої освіти// Вісн. НАДУ. – 2004 – № 3 – С.447-453.
3. Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи : монографія / за ред. П. Ю. Сауха. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2011. – 444 с.
4. Журавський В.С. Вища освіта як фактор державотворення і культури в Україні. – К.: Видавничий дім «Ін Юре», 2003. – 416 с.

Самоценко М. О.

студентка факультету філології та історії

Науковий керівник: Біліченко П.Г.

кандидат педагогічних наук, доцент,

Глухівський національний педагогічний університет ім. О. Довженка

ОСВІТНЬО-ВИХОВНІ ТРАДИЦІЇ В ПУРИТАНСЬКИХ ЕЛЕМЕНТАРНИХ ТА ГРАМАТИЧНИХ ШКОЛАХ НОВОЇ АНГЛІЇ ДР. ПОЛ.ХVІІ - ПОЧ.ХVІІІ СТ.

Зміни у сучасному світі та, зокрема, у галузі освіти потребують погляду назад, звернення до досвіду минулого. Для української держави на даному етапі є важливим створення освітньої системи, яка б слугувала об'єднанню громадян великої за територією країни шляхом отримання якісної освіти. Прикладом може слугувати досвід пуритан, що переселилися до Америки у ХVІІ ст..

Пуританізм - течія протестантизму, що виникла у ХVІ столітті, у Англії. Основну масу послідовників склали як і збіднілі селяни чи містяни, так і незадоволені існуючими порядками дворяни та підприємці, які страждали від великих податків і дорогих церковних обрядів. Тому вони почали боротися за оновлення англіканської церкви від усіх застарілих елементів католицької обрядності [1]. Цим самим протестуючи проти сформованих політичних і соціальних основ суспільства. Через це вони піддавалися переслідуванням з боку королівської влади. Тому, не реалізувавши свої погляди на батьківщині, пуритани почали шукати собі нового притулку. Ним стали північноамериканські землі, які саме у цей час почали заселяти колоністи. Найбільш важливу роль у Новій Англії зіграла колонія Массачусетс, до якої у кінці 20-х рр. ХVІІ ст. і почали переселятися пуритани.

Для укріплення та розповсюдження протестантських ідей у новому суспільстві необхідним було, щоб вони стали частиною свідомості кожного новоанглійського колоніста. Тому виховання та навчання членів ідеального пуританського суспільства починалося з раннього дитинства у сім'ї. Американська родина колоніального періоду складалася з двох поколінь – з пари батьків та їхніх дітей. Старші, перш за все, піклувалися про моральні та духовні складники життя своїх дітей. Вони мали турбуватися, щоб їхні чада мали усі шанси бути обраними Богом до спасіння. Тому родинне виховання мало релігійну основу. Формуючи якості, які притаманні справжньому пуританину – скромність, чесність, працелюбність та богобоязкість. Батьки мали привчити дитину до того, що все її життя визначене та контрольоване Богом, а вона має лише виконувати його волю та слідувати настановам, щоб вберегти себе від гріха.

Батьки розтлумачували дітям Біблію та прагнули, щоб вони самостійно читали Катехізіс. Сімейне виховання в набожності включало обов'язкові ранкові та обідні молитви. Часто, коли родина збиралася разом, то голова родини – батько або дідусь, читали проповідь на релігійну тему, яка б була тісно пов'язана з реаліями тогочасного життя. Основний акцент робився на теологічні проблеми та вивчення складних релігійних істин доступним для дітей способом [2].

У пуританських родинх існував чіткий розподіл обов'язків чоловіка та жінки. Чоловік займався роботою з тваринами чи городиною, будівництвом та ремонтом, а жінка вела домашнє господарство. Щоб привчити дітей до постійної праці й існуючих традицій щодо сімейних обов'язків, хлопчики допомагали у роботі батьку, а дівчатка навчалися материній роботі [3]. Дітей виховували у суворості, вони працювали майже на рівні з батьками. Ставлення до них було таке ж як і до інших членів суспільства [4]. До того ж сімейному вихованню був притаманний традиційний пуританський аскетизм.

Елементарна освіта відіграла визначну роль у житті американців. В основі їхнього життя – віра у Бога, навчання було засобом його пізнання. А кожен протестантський вірянин прагнув до єднання з Господом, тому був зацікавлений у здобутті знань більше ніж будь-який європейський католик. В основному дітей навчали вдома батьки читанню на власний розсуд, роблячи акцент на релігійній літературі. Але таке навчання рідко було результативним, тому у 1642 році керівництво колонії Массачусетс видає наказ про те, що батьки в обов'язковому порядку повинні були навчати своїх дітей читанню, проте це не мало очікуваного ефекту. «Old Deluder Satan Act» – один з перших в Америці освітніх законів. Тож, починаючи з 1647 року, кожне поселення населенням у 50 сімей було зобов'язане відкрити початкову школу, а міста з 100 і більше сімей повинні були мати гімназію, яка буде готувати учнів до вступу до університету. А кожне місто, яке не виконає наказ повинно було сплатити 5 фунтів стерлінгів щорічно на користь інших шкіл [5].

У початкових школах дітей навчали читанню Біблії, лічбі та письму. Дівчата навчалися рукоділлю, але на цьому етапі їх навчання завершувалося. Вони отримували знання були обмежені тими, які були необхідні виключно для ведення домашнього господарства. Пуританізм сприяв гідному ставленню до жінок. Значна кількість колоніальних книг, підписаних жіночими ініціалами за XVII – XVIII століття дає змогу пересвідчитись, що жінки були активними читачами. Але якщо хтось бажав, щоб його донька вивчала латину, то він відправляв її до приватної школи. На відміну від Європи, у північноамериканських колоніях ставлення до жінок було значно поважнішим, а соціальне становище вищим. Це було пов'язане з демографічною нестачею жіночого населення [6].

Вважалося, що вмінь читати Біблію, рахувати та писати було достатньо для людини того часу. Все ж в ранній колоніальний період навчання, у світському змісті, було другорядним щодо релігії. Тож його зміст суворо обмежений конфесійною тематикою.

У гімназіях, або ж граматичних школах, навчання тривало сім років. Метою даного навчання була підготовка до вступу до університету. Хлопчиків навчали англійській, грецькій та латинській мовам. Перші три роки навчання учні вивчали правила латини та твори на кшталт байок Езопа. На четвертому році додавалися роботи Овідія та Еразма Роттердамського, на п'ятому – Цицерона. Шостий рік був присвячений вивченню більше Цицерона, Овідія та Віргілія. На останньому році навчання учні читали Сократа, Гомера, Горація та грецьких філософів [7]. Після завершення навчання студент отримував знання необхідні для продовження освіти у вищому навчальному закладі.

Навчання в гімназіях, як і в початкових школах, мало суто релігійний характер. Кожний пуританський навчальний заклад турбувався про підготовку церковників, які б підтримували і ширили існуючу релігійну систему. Бо вона слугувала об'єднуючим елементом для віддалених одне від одного поселень та головне для колоністів, які переселилися у Новий Світ з різних куточків не лише Англії, але й усієї Європи.

Нові неосвоені території вимагали від перших поселенців мужності та відваги. Проте епідемії, голод, ворожість місцевого населення викликали значні труднощі та зменшували кількість населення колоній. Для підтримки життя на нових землях необхідним було збільшення кількості людей не лише освічених, але й таких, що мають навички та уміння потрібні для облаштування повсякденного життя колонії.

Звідси виникла потреба в отриманні знань практичного характеру, тому у класичних латинських школах європейського типу вивчалася прикладна математика або ж землемірна справа. Бо хлопчики мали у майбутньому стати не лише кліриками або вчителями, а й працювати на фермі чи займатися будівництвом.

Можна підвести підсумок про систему освітніх закладів, яка сформувалася у пуританських північноамериканських колоніях у другій половині XVII ст. Навчання дітей починалося у сім'ї, організованих форм набувало в елементарних школах, які існували у поселеннях з населенням у 50 сімей. Там навчали читанню, письму, лічбі. Діти продовжували здобувати освіту у граматичних школах або гімназіях, вивчаючи латину, катехізиси, твори античних авторів. Проте після початкової школи дівчатка закінчували своє навчання.

Тож освіта наступних поколінь пуритан була підтримана з боку влади. Спочатку не існувало єдиної системи освіти, але з появою даної потреби колоністи зробили все можливе для підвищення рівня освіченості серед населення. Тому на зміну домашньому навчанню, коли діти наслідували своїх батьків і мали їх за єдиних вчителів, були запроваджені організації шкільництва. Освітній процес в елементарних школах та гімназіях колоніального періоду підпорядковувався релігійним потребам, але згодом потреба у кваліфікованих робітниками на американському континенті зросла, тому тогочасні школи почали надавати учням знання практичного спрямування. Хоч тогочасна шкільна організація була подібною до

європейської, але життя у Новому Світі висувало потреби іншого характеру, тому система освіти підлаштовувалася під освоєння нових земель та побудови ідеального пуританського суспільства.

Ми розуміємо, що даний виклад матеріалу є малою частиною заявленої проблеми. Тому він є основою для розробки цієї теми у подальшій роботі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Слезкин Л. Ю. У истоков американской истории. Виргиния. Новый Плимут. 1606 – 1642 / Л. Ю. Слезкин. – Москва: Наука, 1978. – 336 с.
2. Жуковский В. Морально-етичне виховання в історії американської школи [Текст] : монографія / Василь Жуковский. – Острого : РВВ НаУОА, 2002. – 428 с. – ISBN 966-7631-50-8
3. Боровикова В. Н. Проблемы семьи в американской педагогике / В. Н. Боровикова, Е. О. Панасенко. // Советская педагогика. – 1989. – С. 141–145.
4. Білецька С. В. Дитиноцентрирована педагогіка: теорія і практика західних країн / С. В. Білецька. – Харків: Факт, 2008. – 255 с.
5. Old Deluder Satan Law [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://klacks.weebly.com/uploads/3/7/7/3/3773138/old_deluder_satan_law_1647.pdf.
6. Богіна Ш. О. Этнокультурные процессы в США / Ш. О. Богіна. – Москва: Наука, 1986. – 144 с.
7. Herring D. The Puritans and Education [Електронний ресурс] / David Herring. – 2003. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.davesexegesis.com/wp/wp-content/uploads/2006/07/Puritans%20and%20Education.pdf>.

Цвєтєєва О.В.

*доцент кафедри іноземних мов
для інженерно-технічних та природничих спеціальностей
Дніпровського національного університету ім. О.Гончара*

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ВИКЛАДАЧІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПРИ НАВЧАННІ ФОНЕТИЦІ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Навчання будь-якої іноземної мови, в тому числі англійській, повинно починатись з чіткої постановки питання про правильну вимову. Без правильно поставленої вимови прояв комунікативної функції мови є неможливим. Особливо важливим вважається початковий етап навчання, адже в цей період студентам притаманна імітація, що на підсвідомому рівні допомагає отримати необхідні навички артикуляції.

Під вимовою слова зазвичай розуміють особливості артикуляції звуків у кожній конкретній мові, а також інтонацію й ритм. Під правильною вимовою мається на увазі сукупність орфоепічних норм, властивих тому чи тому різновиду мови (Азимов & Щукин, 2009). Постановка вимови іноземної мови – складне завдання, що вимагає від учителя знання не тільки фонетичної системи мови, що викладається, а й рідної, адже їхнє зіставлення дає можливість прогнозувати типові помилки тих, хто вивчає іноземну мову, і більш ефективно долати складнощі, що виникають у процесі навчання. Через те, що на немовних факультетах ЗВО кількість годин, які виділяються на вивчення іноземної мови, є недостатньою для якісного оволодіння усіма компетенціями англійської мови (лексичною, граматичною, говорінням), постановка вимови часто відходить на другий план.

Артикуляційна база окремої мови складається у результаті історичної еволюції мовного апарату і, як особливий уклад органів вимови, не є вродженою властивістю людей даної раси або національності, про що свідчать численні спостереження. Наприклад, вільне, безакцентне володіння білінгвами і мультілінгвами артикуляційними базами двох і більше мов використовується у лінгвістиці як один з доказів не біологічної, а соціальної природи артикуляційної бази, яка є наслідком мовної традиції, наслідком передачі мови з покоління до покоління (Зиндер, 1979).

Основна мета навчання вимови та завдання викладача полягає у розвитку фонетичного слуху студентів, що навчаються, й автоматизації навичок слуху та вимови. Фонетичні навички відпрацьовуються і закріплюються у спеціальних виразах різного характеру. Постановка звуків відбувається шляхом їх повторення після вимови викладачем або вимови з опорою на текст. Вочевидь, що при роботі над фонетикою попередня підготовка полягає у порівняльному аналізі мовних систем мови, що вивчається, і рідної мови

учнів. Викладач повинен не лише володіти теоретичним матеріалом, що є основою знань про вимову звуків, не лише знати, як утворюються звуки мови, на які групи і за якими ознаками вони поділяються, але й мати чітке уявлення про фонетичну систему мови аудиторії, що навчається.

Після постановки кожного звуку необхідно провести спеціальні вправи, спочатку ізольовано, потім - у складах, далі - в словах, розташовуючи їх по позиціях звуку, що вивчається: на початку, в середині й у кінці слова. Під час опрацювання вимови звуків черговість приведених позицій визначається мірою труднощів їх вимови учнями, залежно від характеру міжмовних співвідношень. Психологічний компонент у змісті навчання фонетичної сторони мови включає:

- урахування інтересів і формування мотиву в учнів з оволодіння цією стороною мови;
- розвиток спеціальних здібностей (фонематичний й інтонаційний слух), тобто здатність людського розуму аналізувати й синтезувати мовні звуки на основі фонем мови і розрізняти різні види інтонаційних моделей;
- фонетичні навички двох видів;
- характер взаємодії фонетичних навичок з іншими, наприклад лексичними й граматичними.

Як відомо, при навчанні вимови виділяють постановку та корекцію. Однак, як зазначила О. Розова (2004), ані постановки, ані корекції у чистому вигляді не зустрічається, позаяк вони взаємопов'язані та використовуються на всіх етапах навчання. Найбільш доцільно на початковому етапі закладати основи промови, а далі - вдосконалювати їх.

На початковому етапі при знайомстві зі звуками студенти рухаються від відомих до менш знайомих і більш специфічних та проблемних звуків. Так, наприклад, спочатку пропонуються звуки, що є і в українській мові, і в англійській, або звуки, не характерні для української фонетики, але не викликають труднощів при їхньому утворенні.

Посібник авторів І. Сусліної та Л. Мельник (2005) «Практичний курс фонетики англійської мови» становить нормативний курс фонетики англійської мови. Його мета - формування навичок правильної англійської вимови і професійної орієнтації студентів, озброєння їх уміннями та навичками використання отриманих знань та умінь у подальшій педагогічній діяльності.

Підручник автора Є. Мансі (2004) «English: Фонетика, граматики, тексти, діалоги, розмовні теми з англійської мови (частина I)» побудовано відповідно до вимог програми з її вивчення студентами немовних факультетів вищих навчальних закладів. Структура і зміст його покликані максимально забезпечити розвиток мовних навичок і мовної культури студентів на основі опанування й використання у мовній практиці різноманітного фонетичного, граматичного, лексичного матеріалу. Раціональній організації роботи сприятимуть вміщені у підручнику додатки, таблиці, коментарі, типові для сучасної англійської мови тексти, вправи і завдання для розвитку усного мовлення.

Навчальний посібник авторів Л. Гарашук та А. Левицького (2004) «Enjoy Practising Phonetics!» рекомендований під час вивчення курсу практичної фонетики англійської мови, а також для організації самостійної роботи студентів. Цій меті служать запропоновані тексти для виразного читання, діалоги та вірші.

Маючи такий потужний методичний арсенал, викладач вибирає найбільш прийнятну для нього і аудиторії методику пояснення та відпрацювання фонетичних складнощів. Пропонуємо зупинитися на практичних підходах до роботи над деякими найбільш важкими для українців звуками англійської мови. Для того, щоб зуміти пояснити учням артикуляцію кожного звуку англійської мови, викладач сам повинен дуже чітко їх собі уявляти. При поясненні вимовляння звуку спираються на відчутні моменти артикуляції (тобто на такі положення органів мови, які можна спостерігати, відчувати, контролювати). Пояснення зручніше проводити рідною мовою учнів, тобто українською. В окремих випадках пояснення можна супроводжувати показом схем мовного апарату або макетів, що демонструють роботу органів артикуляції. Також використовуються прийоми прихованого управління артикуляцією: залучення звуків-помічників, вимова досліджуваного звуку в сприяючих фонетичних позиціях.

Висновки. Таким чином, під час навчання іноземної мови ми повинні всебічно враховувати можливості студентів та проблеми, пов'язані з їх знаннями та вміннями, що вже здобуті для запобігання неусвідомлюваного заучування і водночас намагатися, щоб операціональний бік навчання відпрацьовувався достатньо чітко, дозволяючи актуалізувати практичні аспекти володіння мовою та формувати переконаність студента у тому, що його навчання відбувається продуктивно.

Література:

1. Азимов, Э.Г., & Щукин, А.Н. (2009). Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам). Москва: ИКАР, 448 с. Бориско, Н.Ф. (2009). Общевропейские компетенции владения иностранным языком: изучение, обучение, оценка. Анализ некоторых аспектов. Иноземные языки, 4, 10-16.
2. Зиндер, Л.Р. (1979). Общая фонетика (2-е изд.). Москва: Высшая школа, 312 с. Лаптінова, Ю. (2017). Процес навчання англійської мови у групах з різним рівнем мовленнєвої підготовки. Людинознавчі студії: зб. наук. праць ДДПУ імені Івана Франка. Серія «Педагогіка», 5/37, 79-88. doi: 10.24919/2313-2094.5/37.102613.
3. Мансі, Є.О. (2004). English: Фонетика, граMATика, тексти, діалоги, розмовні теми. Київ: «Видавничий центр Академія», 368 с.
4. Розова, О.Г. (2004). Фонетика русской речи. И.П. Лысакова (Ред.), Русский язык как иностранный. Методика обучения (с. 106-117). Москва: ВЛАДОС. Сусліна, І.В., & Мельник, Л.Т. (2005). Практичний курс фонетики англійської мови. Хмельницький: Вид-во ХГПА, 322 с.
5. Удяк, Г.І. (2012). Формування фонетичної компетенції студентів при навчанні інтонаційного оформлення висловлювання мовними засобами англійської мови. Молодь і ринок, 12 (95), 70-75.
6. Харкавців, Л.Р., & Петриця, Л.І. (2013). Проблемні аспекти формування фонетичної компетенції майбутніх вчителів англійської мови. Наукові записки. Серія «Філологічна», 37, 310-313.

Симбал О.М.

викладач кафедри музично-інструментальної підготовки вчителя КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради

РОЛЬ ВІТЧИЗНЯНОЇ ДУХОВНОЇ МУЗИКИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

В кінці ХХ – на початку ХХІ ст. однією з домінуючих тенденцій вітчизняної культури стало повернення до її традиційних основ, зокрема релігійно-духовних, до тих невмирущих цінностей, які містяться у сакральній традиції. Значних масштабів набув вплив релігії на мистецьке життя, засоби масової інформації тощо. Почали відбудовуватися храми, відроджуватися традиції церковного співу. Творчість українських композиторів зазначеного періоду складає широку панораму інтерпретацій релігійної й навіть богослужбової тематики, яка набула нової популярності, що на межі ХХ – ХХІ ст. активізувало діалогічну взаємодію світського, мирського і релігійного, церковного (сакрального) типів свідомості.

Передумови для відродження релігійно-духовного мистецтва в останні десятиріччя закорінені в глибоких суспільних змінах, які супроводжувалися переоцінкою спадщини минулого і прагненням до духовного оновлення. Насильно призупинений наступом тоталітаризму 30-х – 60-х рр., жанр духовної музики з потрійною сил пошук втрачених цінностей, відновлення національних мистецьких пріоритетів, одним з яких впродовж століть була українська церковна музика.

Протягом останніх років на проблемах духовності сконцентрована увага багатьох вчених. Про необхідність вивчення духовної музики в освітніх закладах наголошували видатні вітчизняні науковці (Д. Антонович, О. Кошиць, Ю. Ясіновський, І. Крип'якевич та ін.).

Дослідники духовної музики (М. Бражніков, І. Гарднер, Н. Герасимова-Персидська, К. Успенський та ін.) підтверджували, що духовна музика є одним із засобів виховання емоційного, інтелектуального, творчого потенціалу людини, впливає на її духовний стан, прищеплює естетичний смак. Різні аспекти проблеми вивчення духовної музики, її історичного розвитку та виразових засобів було відображено в педагогічних та мистецтвознавчих дослідженнях Л. Корній, О. Козаренка, В. Медушевського, Л. Радковської І. Кошміної, О. Самойленка, Н. Костюк, Л. Зайцевої та інших науковців.

Враховуючи відомий факт тривалого замовчування та цілеспрямованого виключення духовної музики з музичного мистецтва, із педагогічної практики, виникла потреба у вихованні нової генерації педагогічних кадрів у сфері музично-педагогічної освіти, у відновленні, вдосконаленні та розвиненні методики вивчення і застосування духовної музики. Аналіз процесу підготовки майбутніх вчителів

музики у вищих педагогічних навчальних закладах, опрацювання теоретичних джерел і програмного забезпечення дали змогу дійти висновку про те, що в педагогічній теорії та практиці спостерігається низка суперечностей, які гальмують вивчення студентами духовної музики.

Насамперед, це суперечності між усвідомленням у суспільстві потреби школи в досвідчених педагогах, які володіють сформованими знаннями, вміннями і навичками в галузі духовної музики, і недостатньою увагою ВНЗ до цієї проблеми; між виховними можливостями духовної музики і нестачею відповідного навчального матеріалу в підручниках, нерозробленістю теоретико-методичних засад використання духовної музики у професійній підготовці майбутніх вчителів музичного мистецтва. У зв'язку із зазначеними вище проблемами було обрано тему даної роботи.

Релігійно-духовне мистецтво можна вважати особливою національно-художньою формою осмислення дійсності, формою художньої діяльності; і тому воно являє собою *традиційну, головну гілку вітчизняної культури* в цілому. В ній сторіччями склалися ціннісні орієнтири народу: естетичні та художні ідеали, моральні правила поведінки в суспільстві. Твори церковної музики – найвидатніші пам'ятки вітчизняної культури. У взаємодії з народною музикою і світською композиторською творчістю, духовна музика виступає невід'ємною частиною вітчизняної музичної культури.

Духовна музика протягом багатьох століть розглядалася у вітчизняній музичній педагогіці як дійовий засіб виховання підрастаючих поколінь. Ще за часів Київської Русі богослужбовий спів входив у зміст освіти і вважався не менш важливим, ніж навчання читанню і письму. Вивчення православної музики завжди залишалось невід'ємною частиною музичного виховання в усіх типах загальноосвітніх навчальних закладів.

Духовна музика, яка належить до культурно-історичних цінностей, пройшла перевірку часом, сьогодні має бути представлена у навчальних програмах вузів та шкіл, в репертуарах хорових колективів. Духовна музика є засобом естетичного і морального виховання дітей. Вона може допомогти звернути їх до совісті, добра, краси, внутрішньої дисципліни, сприяти більш глибокому осмисленню навколишнього світу, розвитку почуття любові та співчуття до людини. Через духовну музику діти можуть розкрити для себе вічні моральні істини, найвищу гармонію Всесвіту. Введення в урок духовної музики дасть можливість поповнити слуховий досвід дітей новими інтонаціями, образами, відмінними від фольклору і світської класичної музики. Крім того, прилучення дітей до вітчизняної духовної музики є засобом розширення знання історії та витоків культури своєї країни.

Отже, кінець XX – початок XXI ст. ознаменував не лише в історії, але й у духовному житті України рішучий злам, однією з істотних ознак якого стала зміна ставлення до релігії. Перед вченими і педагогами з одного боку, і священослужителями – з іншого, стала нагальне завдання об'єднати свої зусилля в духовно-моральному відродженні нашого народу. На думку багатьох відомих педагогів, у наш час першорядним завданням є виховання в людині християнських морально-етичних принципів, життєвих ідеалів і цінностей; і важливим засобом досягнення цього є українська духовна музика.

Якутіна Т.Г.

*викладач кафедри мовної підготовки та загальнотеоретичних дисциплін
Запорізького державного медичного університету*

УКРАЇНСЬКА ПРОФЕСІЙНА МОВА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ ВМІНЬ ТА НАВИЧОК ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ - МЕДИКІВ.

В Запорізькому державному медичному університеті нещодавно іноземні студенти почали вивчати українську мову як іноземну. Звичайно навчання української мови ставить нові нагальні завдання перед викладачами. Це пов'язано з тим, що майбутні медичні фахівці мають вивчати основні дисципліни українською. А крім того, проходження практики з клінічних дисциплін вимагає вміння доклато спілкуватися українською мовою. Таким чином, майбутні фахівці мають не лише достатньо знати свій фах, а й володіти українською мовою на такому рівні, щоб більш - менш вільно користуватися нею як у соціально – побутовій так і в навално – професійній сферах. Тому вся навчально - методична робота кафедри мовної підготовки спрямовується на те, щоб знайти оптимальні шляхи для вирішення

поставлених завдань. Адже вміння спілкуватися мовою за фахом сприяє швидкому засвоєнню спеціальних дисциплін, підвищує ефективність навчальної практики іноземних студентів. А загальні та професійні навички і вміння майбутніх лікарів формуються завдяки переплетінню або синтезу мовних та мовленнєвих компетенцій. Це той комплекс знань, який дозволяє розуміти й продукувати адекватно оформлене (вимова, граматика, лексика) мовлення фахівця медичного профілю.

Якщо звернутися до історії формування української мови як мови науки взагалі, то це відбувалося ще в давнину під впливом грецької і латинської мов. Потім в XVI–XVII століттях були Острозька академія, Львівське братство, Києво-Могилянська академія, Києво-Печерська лавра та в інші навчальні заклади, де складалися та видавалися наукові книги – монографії, трактати, лексикони, прогностики, послання, бесіди. Але, як стверджують сучасні науковці-мовознавці, формування фахової мови, стилю (формування окремих терміносистем відповідно до різних галузей знань) почалося з XIX століття. Відтак, очевидно, що мова професійного медичного спрямування має свою історію, тісно переплетену з багатьма мовами і являється інтернаціональною. Це пов'язано з тим, що основну частину медичної професійної мови складає термінологія – від латинського terminus- термін і грецького logos - слово. А як відомо, медична термінологія як української мови, так і європейських мов була створена, в основному, за допомогою запозиченої греко - латинської лексики. Й саме терміни є носіями спеціальної інформації. Тому основна увага під час занять з української мови для іноземних студентів приділяється медичній термінології. З одного боку, це робить процес навчання іноземних студентів не таким складним, бо медичні терміни мають спільність, яка зрозуміла на багатьох мовах. І водночас йде паралельне освоєння матеріалу ще й на заняттях з латинської мови, на лекціях та семінарах зі спеціальності. Таким чином, відбувається формування у іноземних студентів загальних комунікативних компетенцій. Звичайно на початку навчання в українському університеті вони не завжди сформовані на потрібному рівні. І це стає на заваді сприйняття насиченої термінами мови викладачів спеціальних дисциплін, наприклад, анатомії, гістології, біологічної медицини.

Зважаючи на викладене вище, можна констатувати, що головне завдання під час занять з української мови полягає в тому, щоб поступово вчити іноземних студентів володіти специфічними мовними засобами, які зустрічаються в мові науки та професійного спілкування (навчальні тексти зі спеціальності, статті, тощо), розуміти комунікативну програму носія інформації, вміти користуватися нею: спрощувати, знаходити та виділяти головну, передавати зміст та своє ставлення як усно, так і письмово. Давати тлумачення, визначення медичним термінам українською мовою, описувати хід та стан процесу або об'єкту, адекватно сприймати та вживати в професійній комунікативній ситуації. Зазвичай, відпрацювання основних професійних комунікативних навичок - правильного використання медичних термінів у мовленні знаходиться в фокусі вже з початкових етапів навчання. Адже мова медицини дуже розгалужена й пов'язана з освоєнням різних лексико-тематичних термінологічних груп, наприклад, анатомічної, фармацевтичної, клінічної та інших. Студенти-іноземці, засвоюючи термінологію, мають пройти довгий шлях, пов'язаний з труднощами перекладу термінів не тільки українською, а також своєю рідною мовою. Тому найголовніша наша мета - зробити цей шлях цікавим, ефективним і результативним, застосовуючи різні дидактичні методи та навчальні технології, в основі яких зберігається комунікативний підхід до навчання української мови як іноземної.

Література:

1. Словник іншомовних слів / За ред. О. С. Мельничука.- К.:УРЕ, 1985.
2. Академічний тлумачний словник української мови/ <http://sum.in.ua/about>
3. Вісник. Проблеми української термінології.-Львів:національний університет «Львівська політехніка» - Львів, 2002.- №453-553с.
4. Л.А. Васенко, В.В. Дубічинський, О.М. Кринець «Фахова укравіська мова», Київ «Центр учбової літератури», 2008,- 273с.
5. Золотухін Г.О., Литвиненко Н.П., Місник Н.В. Фахова мова медика. – К.: Здоров'я, 2002.
6. Українська мова (за професійним спрямуванням). Л.І.Галузинська, Н.В.Науменко.–К.: НУХТ, 2006. – 45 с.
7. Roelcke, Thorsten: Fachsprachen, Erich Schmidt Verlag, Berlin 1999, - S. 157.

НОРВЕЗЬКИЙ МЕТОД ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

В даній статті розглядається норвезький досвід європейської інтеграції та специфіка взаємодії поза межами цього інтеграційного об'єднання.

У сучасному світі Норвегія є однією з найбільш стабільних та економічно розвинених європейських країн, яка впродовж останніх років, за результатами міжнародних рейтингів, займає провідні позиції. Станом на 2017-2018 рр. Норвегія посіла перше місце, згідно глобального рейтингу розвитку суспільства, в таких сферах, як Індекс людського розвитку, процвітання, щастя та людського капіталу. Норвегія є частиною Європи не тільки географічно, але також історично, фінансово та культурно. Те, що відбувається в Європі, має велике значення для норвежців. ЄС є найважливішим торговельним партнером Норвегії, і політика ЄС впливає на значну кількість галузей норвезького суспільства. Тому Стортинг має намір проводити активну європейську політику з метою сприяння створенню Європи, де головним чином переважають солідарність та безпека. Між Норвегією та країнами ЄС є тісний зв'язок через історичні та культурні зв'язки, географічну близькість, спільні цінності та однакову прихильність до верховенства права та прав людини. Значною мірою Норвегія взяла на себе ініціативу щодо розвитку та зміцнення своєї співпраці з ЄС у цих сферах[1].

Основною рушійною силою інтеграції Норвегії з ЄС передбачена угода про заснування Єдиного економічного простору (ЄЕП), що була підписана у 1992 році і набула чинності у 1994 р., і є найбільш всеосяжним міжнародним документом часів становлення і розвитку відносин Норвегії з Європейським Союзом, що діє вже понад 20 років. З погляду ЄС, Норвегія розглядається як надійний партнер, а співпраця з нею як взаємовигідна. У свою чергу, ЄЕП також включає в себе значну частину політично-правового регулювання їхніх відносин та слугує гарантом внутрішньополітичної стабільності в регіоні. Даний документ слугував опорою для формування більш тісної взаємодії в різних галузях співробітництва, які не передбачені угодою, це насамперед стосується питань юстиції та внутрішніх справ, зовнішньої, безпекової та оборонної політики, діяльності стосовно сільського господарства і рибальства та соціальної політики. Окрім, вищезгаданих секторів, між Норвегією та ЄС діють більш вузькі угоди, які укладені з метою формування нових інституційних механізмів із застереження та подолання спільних потенційних проблем у Європі[2].

Співробітництво між країнами ЄС у сфері юстиції та правосуддя останнім часом набуло особливого поширення та поглиблення. Норвегія бере участь у важливих аспектах цієї співпраці, зокрема, відповідно до Шенгенської угоди. Політика ЄС у даній сфері включає співпрацю стосовно візового режиму та контролю на кордоні, нелегальної імміграції та біженців, політики щодо надання притулку, правил перетину зовнішніх кордонів ЄС. Це також стосується питань співробітництва правоохоронних органів, запобігання та боротьби зі злочинністю, роботі митних служб[3].

В останні роки такі питання, як внутрішня безпека, тероризм, основні права людини та відносини з третіми країнами, також стали частиною політики ЄС у цій сфері. Це один з найдинамічніших напрямків співпраці з ЄС. Метою співпраці у цій галузі є підтримка та сприяння безпеці, свободі та справедливості. Для досягнення цього держави-члени активізували співпрацю у боротьбі з різними формами транснаціональної злочинності. Тим часом законодавство ЄС поступово підлягало гармонізації, щоб забезпечити основні права для кожного учасника.

Протягом останніх 20-ти років участь Норвегії в сфері врегулювання кризових ситуацій та нарощуванні військового потенціалу було важливим фактором у тісній співпраці з ЄС у сфері зовнішньої політики та політики безпеки[4].

Підсумовуючи питання щодо становлення та розвитку співпраці Європейського Союзу з Норвегією, варто зазначити що норвезька модель інтеграції з ЄС є унікальною в певній мірі. Досвід Норвегії може слугувати яскравим прикладом та основою для тих країн, які не є членами Європейського Союзу, з метою створення власної стратегії щодо європейської інтеграції, яка сприятиме ефективній реалізації

національних інтересів. Зокрема, в межах всеохоплюючої інтеграції національної економіки в єдиний внутрішній ринок Європейського Союзу.

Водночас, вивчення норвезької специфіки інтеграційної політики є досить актуальним для сучасного євроінтеграційного шляху України та її перспектив до встановлення якісно нових відносин з Європейським Союзом. Зокрема, відносини Норвегії та ЄС відкривають можливості для запозичення його окремих аспектів у контексті подальшого поглиблення політичної, економічної та безпекової взаємодії з інтеграційним об'єднанням без наявності формального членства в ньому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Archer C. Norway outside the European Union Norway and European integration from 1994 to 2004. Routledge, – 2004. – P. 240.
2. К. В. Воронов. Євроінтеграція Норвегії: особий курс малої країни [Текст] : [монографія] / К. В. Воронов. - М: Прогресс- традиция, – 2008, – с. 398.
3. Baudenbacher C. The relationship between the EFTA Court and the Court of Justice of the European Union. / The Handbook of EEA Law // Fordham International Law Journal. – Article 4. – 2015. – P. 353-391.
4. Пугачова Д. В. Специфіка взаємодії країн Скандинавії у сфері зовнішньої політики: безпековий вимір / Д. В. Пугачова. // S.P.A.C.E. – 2017. – С. 89–92.

ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ

Грик О.К.

*Студентка кафедри психології і педагогіки
Національного університету «Острозька академія»*

АКТУАЛЬНІ ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЖІНОК, ЩО ПЕРЕЖИЛИ СЕКСУАЛЬНЕ НАСИЛЛЯ

Дослідження показують, що з кожним роком жіноче насилля в нашій країні зростає. Однак більшість жінок, які пережили сексуальне насилля не усвідомлюють, що у них виникли досить серйозні психологічні проблеми. Для жінок зґвалтування – це екстремальна, стресова ситуація, після якої у них спостерігаються психологічні зміни особистості.

Жертви насилля не приймають офіційної психологічної допомоги тому, що зґвалтування для них свого роду суспільний вирок і тому вони уникають допомоги. Зґвалтування стосується усіх сфер життя жінки: статевої, фізичної, суспільної, емоційної. Потерпілі знаходяться в стані важкого стресу.

Постраждала від сексуального насильства переживає комплекс найсильніших переживань: бридливості ставлення до власного тіла, страх через те, що всі дізнаються, почуття провини, сорому, безвиході, неможливості контролювати і оцінювати події. Згодом це переростає у депресію із втратою сенсу життя, конфлікти з чоловіками, труднощі у вихованні дітей.

Після зґвалтування жертва в перші години може поводити себе експресивно, присутні напади плачу, істерики, або ж поводить себе спокійно, беземоційно - це зумовлено станом шоку. Також жертва переживає ПТСР (посттравматичний стресовий розлад), або ж синдром травми зґвалтування, який може тривати декілька років. Таким перебігом подій характеризується гостра фаза. Практично більшість жертв впадають у важку депресію.

В емоційній сфері теж відбуваються зміни, спостерігається: травматичний невроз, агресія направлена на себе та на інших, тривожність, занепокоєння, пильність. У жінок, які пережили, акт насилля більш виражені такі потреби: в емоційному теплі, в чулливості, потреба у безпеці. Також є проблеми із психосоматичним здоров'ям, зокрема хвороби шлунку, дерматит, астма.

Психологічні наслідки після насилля поділяються на:

1. посттравматичні стресові розлади: нав'язливі спогади, думки, пов'язані із ситуацією насильства, наявність стресатора, флеш-бек;
2. когнітивні розлади: зниження самооцінки, відчуття відрази до себе, порушення межі свідомості;

3. проблеми емоційної сфери: депресія, гнів, занепокоєння, страх, зниження загального фонду настрою, проблеми в сексуальному житті;
4. проблеми в поведінковій сфері (агресивність, деструктивна поведінка, жорстокість, пристрасть до алкоголю);
5. спроби самогубства;
6. втрата апетиту (анорексія).

Отже, жінки, які стали жертвами сексуального насилля пережили сильний стрес, що несе за собою довготривалі психологічні наслідки. Життя ділиться на "до" і "після", змінюється погляд на навколишній світ та людей, на себе, ставлення до себе і зміна свого оточення, відбуваються незворотні зміни психіки, що докорінно змінюють особистість.

Список літератури:

1. Антонян Ю.М., Ткаченко А.А Сексуальные преступления: Чикатило и др. М. 1993.
2. Безопасность: насилие в семье. Гражданский актив Киева / <http://aktiv.org.ua>.
3. Кальман А.Г. Выявление и оценка виктимологических факторов по делам об изнасиловании. Харьков, 1986.
4. Когнитивная психология : история и современность. Хрестоматия. М.:ЛОМОНОСОВ, 2011.
5. Кириленко Т. С. Психология: емоційна сфера особистості: Навчальний посібник. –К.: Либідь, 2007. – 256 с.
6. Крысько, В.Г. Социальная психология: учеб./В.Г. Крысько. -М.: ВЛАДОС–ПРЕСС, 2002. – 448 с.
7. Немов Р. С. Психология: Словарь-справочник: В 2-х ч. Ч.1. – М.: Владос-ПРЕСС, 2003. – 304 с.
8. Психосоціальна допомога в роботі з кризовою особистістю : навчальний посібник / наук. ред. та керівник проблем. групи – Л. М. Вольнова. – К., 2012. – 275 с.
9. Ромек В.Г, Конторович В.А., Крукович Е.И. Психологическая помощь в кризисных ситуациях. – СПб.: Речь, 2004.
10. Тарабрина Н.В. Практикум по психологии посттравматического стресса. СПб.: Питер, 2001.

Ткачук О. В.

аспірант кафедри психології та педагогіки

Національного університету «Острозька академія»

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ІЛЮЗІЇ ЗНАННЯ

Аналізуючи сучасні вітчизняні дослідження, ми стикаємося з значною кількістю підходів до тлумачення ілюзії знання. Проблема полягає в тому, що автори, досліджуючи це явище, використовують різну термінологію. Це ускладнює вивчення ілюзії знання. Тому виникає необхідність аналізу та систематизації підходів до розуміння ілюзії знання.

Сучасними вченими використовуються різні визначення феномену ілюзії знання з огляду на вивчаються різних аспектів цього явища. Так, ілюзія знання як помилка мета когнітивного моніторингу вивчається С. Вардом, Г. Кларком, Д. Меткалфом, М. Августюк, В. Волошиною та ін. Близькою до ілюзії знання є суб'єктивна впевненість у точності засвоєння інформації, що запам'яталась, однак насправді є неправильно збереженою (А. Гленберг, А. Вілкінсон, В. Елстайн); впевненість у правильності виконаного завдання (Дж. Данлоскі, Т. Нельсон, Л. Наренс та ін.). Частина дослідників зосереджується на вивченні проявів ілюзії знання у процесі навчальної діяльності, зокрема П. Ліндстром, С. Фомін, А. Савін. І. Скотнікова, А. Одайник.

Ілюзію знання ототожнюють з такими поняттями, як «когнітивний оптимізм» та «надмірна впевненість». Близьким до поняття ілюзії знання є «суб'єктивна впевненість». Д. Меткалф використовує термін «когнітивний оптимізм», розглядаючи його як тенденцію індивіда до переоцінки рівня власних знань [5].

Поняття ілюзії знання використовується для пояснення впевненості в успішності процесів збереження інформації в той час, коли цей процес зазнав невдачі (С. Вард та Г. Кларк) [6]. М. Августюк розглядає ілюзію знання як помилку метакогнітивного моніторингу, яка виникає внаслідок надмірної суб'єктивної впевненості у знанні, що не відповідає об'єктивній успішності виконання завдань [1]. П. Ліндстром визначає ілюзію знання як феномен, який може перешкоджати ефективному навчанню тим студентам, які не можуть виділити правильну інформацію, акцентуючи свою увагу на процесі читання

[4]. На думку дослідниці, суть ілюзії знання полягає у відсутності сигналу про помилку, тобто, сигналу про те, що інформація є незрозумілою. Такий сигнал, в першу чергу, передбачає наявність емоційного відгуку, оскільки такий емоційний відгук відрізняється у тих, хто проявляє ілюзію знання та тих, хто схильний точно оцінювати власне знання.

А. Гленберг, А. Вілкінсон та В. Епстайн розглядають поняття невдачі в самооцінці пізнання, яке, на нашу думку, є близьким до розуміння явища ілюзії знання. Дослідники вважають, що ілюзія знання – це помилкове уявлення про те, що розуміння інформації було досягнуто, коли насправді цього не відбулось [3].

У вітчизняних дослідження ілюзія знання часто асоціюється з упевненістю. На нашу думку, саме таке трактування ілюзії знання є ключем до її розуміння. Зокрема, А. Одайник підкреслює, що необхідно розрізнити поняття особистісної та ситуативної впевненості [2] Саме з останньою ми ототожнюємо ілюзію знання.

Нами здійснено теоретичний аналіз та узагальнення підходів до розуміння ілюзії знання. На основі цього аналізу запропоновано класифікацію проявів ілюзії знання в навчальній діяльності — внутрішню ілюзію знання, яка виникає в процесі роботи студента з інформацією та зовнішню, яка проявляється в процесі взаємодії викладача та студента. На основі проведеного аналізу психологічної літератури нами виокремлено власне визначення ілюзії знання. Так, ми розуміємо ілюзію знання як неадекватну впевненість (надмірну або недостатню) у правильності засвоєної інформації у процесі здійснення навчальної діяльності.

Література:

1. Августюк М. М. Ілюзія знання в метакогнітивному моніторингу навчальної діяльності студентів / дис. канд. псих. наук : 19.00.07 / Августюк М. М. – Острог, 2016. – 321 с.
 2. Одайник А. С. Уверенность как результат независимой проверки гипотез / А. С. Одайник // Психология. Журнал Высшей школы экономики, 2013. – Т. 10, № 3. – С. 3-28.
 3. Glenberg A. M. Calibration of Comprehension / A. M. Glenberg, W. Epstein // Journal of Experimental Psychology: Learning, Memory, and Cognition, 1985. – Vol. 11. – pp. 702-718.
 4. Lindström P. Illusion of knowing – Same or Different Emotional Responses Compared to Knowing? / P. Lindström // Lund University Cognitive Science, 2007. – pp. 1806.
 5. Metcalfe J. Novelty monitoring, metacognition, and control in a composite holographic associative recall model: Implications for Korsakoff amnesia / J. Metcalfe // Psychological Review, 1993. –Vol. 100, No. 1. –pp. 3-22
 6. Ward S. B. The effect of feedback on the illusion of knowing and comprehension monitoring of college students / S. B. Ward, H. T. Clark, III // Paper presented at the Annual Meeting of the Eastern Educational Research Association, 1989. – 18 p
-

Наукове видання

Українською, англійською та російською мовами

Матеріали третьої Міжнародної науково-практичної конференції

«ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА СУЧАСНОЇ НАУКИ»

(М. КИЇВ, 16-17 ТРАВНЯ 2018 РОКУ)